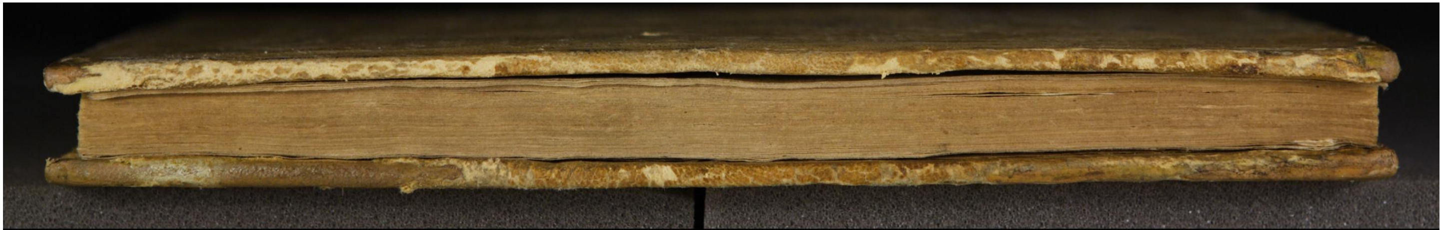

1 5 7 4

TOD ICH

1850

Laur. Nielsen 6689

Forfatterens våben i træsnit.

Se fol. 41, hvor den findes igen.

Egenhændig dedikation til Moritz Helling, Biskop i Nürnberg elev og ivrig tilhænger af Melanchthon. (Allg. deut. Biogr. 11 pag. 690).

30 I - 222.

4°

BOX

"... mærkelig ved en ... og ... Ka... ... af Chr. ... III" ... ...)

... egenhændig hånd - forfatterens ?

Clarissimo atq Humanissimo

Viro Dno M. Mauritio

Helingo, Superatten,

denti Noribergēsi

Amico suo

charissīo

~~dd~~

Author

4993

20

Aprilis

Anno

1574.

C. ERASMI MICHAELII LAETI,

DE REPVBLICA NORIBERGENSIVM LIBRI IIII.

AD
AMPLISSIMVM AC SAPIENTISSIMVM
Inclytæ vrbis Noribergensis,
SENATVM.

Cum gratia & Priuilegio Imperiali.

FRANCOFORTI AD MOENVM,
Anno 1574.

AMPLISSIMO
ET SAPIENTISSIMO
INCLYTAE NORIBERGENSIS
REIPVBLICAE SENATVI
S.

ETVS est, Amplissime Senatus; rerum virtutumq; maximarum formas, ingenia, naturas, vsus, proprietatesque ac dignitatem publicis quibusdam literarum monumentis interdum celebrare. Idque eo fine eoque maximè consilio: vt virtus ipsa; quę sola penè verum cœlestis cuiusdam & diuinę naturæ inter homines est indicium; in hominum multorum oculis sit conspectior: deq; ea non inani aut temerario affectuum impulsu; sed censura vera, rectaque & honesta animorum sententia iudicium constituatur. Et quidem explicari oratione vix potest, quantum intersit humani generis, quantumq; vniuersis omninò gentibus expediat, creberrimam profectò huius rei mentionem fieri: officiorumque proponi sæpiùs atque adornari commendationes: vt in quas veluti in speculum sese humanum genus intuens; conspecta virtutum pulcritudine; cum admirari hasce ceperit, ad earum protinus sese imitationem omni studio omnique diligentia comparet & componat. Plerunque enim inter mortales euenire: vt quos doctrinæ præceptorumq; formæ nequeunt ad virtutem flectere: hos exemplorum facies religioque moueat: vt quod in alijs iam admirari ceperint; in semetipsis custodiendum suasq; postea in actio-

nes vitæ inferendum ac frequentandum esse putent. Ita quò præcepta minus expeditè duxerint: exemplorum certè ratio videtur haud inefficaci laboris fructu interdum multos perduxisse. Scitum est quod narrari solet de Leonib⁹; quos cùm magistri instituunt ad mansuetudinem, equidem mirabili artificio immanem efferamque bestiarum vim naturamque parendi legibus inuoluunt. Primùm etenim è canibus catellum hisce quendam sub cõspectum statuunt: deinde iussa quædam proferunt in medium, instruuntque ad operandum. Tandem verò, si præceptis catellus iste pareat; laudant mulcentque, atque aliquo ceu popismate obedientem alacremque excitant, & ad vlteriora adhortantur. Quòd si indocilem ille se aut refractarium fortasse præbeat; cædunt virgis, castigantq; & plorare cogunt: vt vel sic tandem quæ sunt præcepta faciat, seque parentem legibus ostendat. Discipuli interea, illa, inquam, præclara Leonum soboles in hanc Magistri solertiam sæueritatemque respiciens: & similia fortasse exhorrescens verbera, assuescit disciplinæ: eoq; pacto & feritatem mitigat, & tractandam sese præbet: quæque iussa sunt, concinnare aliquo modo, & ad vsum accommodare studet. Natura autem inest iuuentuti quædam ceu durities ad obtemperandum: & multis odio sunt leges; quas sublatas cuperent; quòd iniectis vinculis coherceant viuendi petulantiam: minimeque quemque suo sinant arbitratu viuere: sed metas addant actionibus; quas vel præmiorum exhortatione; vel pœnarum metu dirigunt & gubernant. Et quidem dolendum est tantam esse inordinationem, tantum licentiæ desiderium in illorum animis; qui alijs interdum, splendoribus fortunisque & potentiæ ostentatione antecellunt. Quid enim quæso magnatum soboles ad se leges pertinere? imò, quo se vinculo potentes ipsi ad pietatem virtutesque astringi cogiúe posse duxerint? qua iuuat, inquit ille,

Reges

Reges eant. Cùm ergo Præceptorum vim languere videas in multorum hominum pectoribus: cumq; nihil penè commoueri admonitionibus præ se magnates ferant: equidem conandum eſt Exemplorum formis ac ſapiente quadam eorum vſurpatione; aliquam ſaltem virtutis admirationem excitare in quorundam animis: qui ſi nullo alio moueri ſe permittant ad officia; ſaltem maiorum, propinquorumque aut aliorum denique bonorum hominum exempla intuentes; humanitatem ſibi ac pietatis ſtudium perſuaderi ſinant. Nec enim negari poteſt multis eſſe hanc in vitæ actionibus proteruiam: vt cum præcepta magnis etiam faſtidijs reijciant; ſi quid ad aliquem inclinent ſubinde tamen humanitatis cultum, equidem non iſtuc præceptorum vi authoritateúe: ſed exemplorum atq; imitationis relligione motos perductosque ſeſe eſſe, gloriandum inter ſuos ſibi nonnunquam eſſe putent.

Hoc conſilio vniuerſa Poëſis ab initio ſcholis introducta eſt. Nam cum in ea non Præcepta tantùm, quæ præclarè honeſteque viuendi normam continent: ſed & Exempla, plurimaque ſanè illa & illuſtria quæ ad vtramq; hanc, & publicam omninò & priuatam vitam pertinere dixeris, expreſſa ſint: iudicauit ſapiens antiquitas, Tragediarum, Comicorumque & id genus aliorum poëtarum lectionibus à primis ſtatim annis iuuentutem aſſuefaciendam eſſe: vt ab ipſo vitæ protinus exordio non tantùm præcepta diſcerent: ſed & viuas quaſdam præceptorum formas intuerentur in exemplis: quibus vel ob virtutem gloria; vel ob ſcelerum licentiam, triſtior quidam vitæ exitus, aut inſignis aliqua fortaſſe variatio fortunæ præter opinionem accidiſſet. Perceptam enim ac comprehenſam in prima puerorum ætate harum rerum fortunæque memoriam ita poſtea obuerſari cogitationibus: vt non tantùm lętioris euentus oſtentatione modeſtiores flectat ad officia: verùm etiam

tristissimarum calamitatum speculo, & horribili improbitatis exitu vniuersam ætatem à maleficio deterreat: pœnaque grauior conspecta etiam in alijs; documentum sanè præstet omnibus, & sentiendi rectiùs; & moderatius in posterum quidquis consectandi. Narrari vulgò solet, fuisse cuidam aliquando filium supra modum mensuramque deditum potationibus. Huic cum oratione monitisque, mœstus pater Sobrietatem persuadere nequiuisset: repertum fortè fortuna quendam ex compotoribus; qui similem vitæ licentiam publico familiæ opprobrio sectabatur, quique recèns conuiuijs ac ganea digressus, cœno atq; suggrundijs, spectaculo ob Ebrietatem fœdo inurbanoque volutaretur: talem, inquam, hunc cum pater Coruum asotumque etiam aspiceret: eique sues quosdam vrbanos cerneret alludere; & ora circum ferri; vt egestam vomitu spurcitiem colligerent: adducto filio demonstrauisse dicitur: simulq; interrogasse, Ecquid id exemplum obedientiæ, moderationisq; & temperantiæ placeret in vicini filio: cui tu, inquit, aliquot iam annis crapula ac compotandi studijs egregiè assueuisti? Hîc attonitum perculsumque primùm quidem obstupuisse: mox indignam hanc maioribus ac familia agnoscere detestarique turpitudinem: & nunc quidem petere se, vt erratis vitæque licentiæ ignoscat pater: daturum operam, vt maiore in posterum cura mandatis pareat; morumque rectitudine frustratam toties suorum expectationem sarciat & compenset. Delectatum responso patrem optauisse salutem filio: istumque etiam immundum iussisse ob familiæ reuerentiam moueri loco; eamq; ceu publicam infamiam priuata cura tegi. Hanc narrationem recito: vt constet plurimam exemplis cum tempestiuè prudenterque accommodantur actionibus; inesse & virtutem profectò & efficaciam ad permouēdos eorum animos, qui se orationibus ac præceptis haud ita magnoperè sinunt

nunt

nunt ad officij dignitatem permoueri. In multorum enim id plerunq; ingenijs accidere: vt quantò magis verborum acerbitate pugnes affligasque; tantò minus etiam promoueas: equorum instar ferocientium; quos si impensius vel loco vrgeas; vel fręno subigas; vel alia denique vi manúue concites & premas: tantum abest certè; vt arbitrio, quo velis, moueris: vt vel in rabiem citiùs, vel in præcipitium agere illos atq; impellere posse videare. At verò si quid fortasse blandiùs tractare libeat: alterumque & item alterum, quo cursus sit, præmittere: iam non labore tantùm minimo hunc refractarium adduxeris: sed & sponte obsequentem videas, & quo velis deinde loco sistere; vltroque imperata facientem vel leui tantùm virgæ vmbra incitare ac gubernare planè possis. Nec id eó pertinet: vt liberalia vitę instituta & necessariam honestę disciplinæ rationem calumniari quisquam audeat: sed præceptorum vim in vsus duci; viuamq; reddi postulo: Vt quanta præceptis inest pietas atque occasio ad contemplandum: tantam Exemplis inesse putes efficaciam industriamque & dexteritatem ad persuadendam morum vitæque totius curam atque emendationem. Non procliue est fortasse dicere: plúsne virium præceptis ad mouendos auditorum animos: an verò Exemplis, reuerentiæ ac facilitatis insit ad mutandas trahendasq; voluntates: nisi quòd id omnibus semper sapientibus sit visum: valdè equidem culpandos esse illos, qui præceptis nihil sese permoueri ad virtutes sinant: cum maximam interea sint isti laudem consecuti: quibus cum minimè perspecta esset præceptorum ratio; sola tamen bonorum imitatione officia complexi sint: viuisque ducibus peruenerint ad eam, quæ ex virtutum actionibus plerunque nascitur & gloriæ & dignitatis existimationem. Cum Socrates philosophia se instructum esse retulit, ad Continentiam: equidem studijs doctrinarum & præceptis,

egre-

egregiam omninò commendationem ſtatuit: vt qui, quid in animis diſciplinam admittentibus, placidisque & moderatis hominum ingenijs expediri ſanè ac perfici philoſophia poſsit; haud obſcurè oſtenderit ac ſignificarit. At verò quid naturas efferasq; & immanſuetiores iſtas redigat ad quendam humanitatis ac virtutis modũ; eo certè reſponſo non ita plenè etiam ac manifeſtè attigit. Etſi enim honeſtis præceptis deferenda per ſe eſſet Fides, etiamſi rerum aliarum non accederent adminicula, quibus permota mens acquieſcendum ſibi præceptis & concedendum eſſe duceret: cum authoritas præcipientis, & ſalus ipſa; quam diſciplinæ & mandatorum finem eſſe ſtatuas: meritò ſic animos affecerit: vt ab ijs quæ ſapiẽter ſunt & vtiliter oſtenſa ſingulis; nequaquam quiſquam aut peruicaciter recedere; aut per iniuriam ſponte declinare velit: Tamen neſcio quo pacto id profectò etiam eueniat; vt minus præcepta valeant aduerſus improbos: ni tanquam ex alio rerum ordine probationem ſibi quandam adferant philoſophi: monſtrentque exemplorum formis id, quod præceptis poſtulant; vel laudem certè obtemperantibus: vel contemptoribus iſtis horribiles interdum pœnas, & formidandas vitæ exitu calamitates attuliſſe. Ita non præceptis tantùm, quod maximè conduxerit in vita haurias: Sed exempla conſideranda ſunt: & quibus in rebus quoque actionum gradu illa eminere perſpicis; in huiuſmodi quidem vel tuis certè, vel aliorum neceſſitatibus, habenda vſurpandaque atque accommodanda eſſe putes. In eam rem plurima habere cognita, eſt vtiliſſimum. Ita enim quoſcunque tibi obiecerit fortuna impetus, exceperis ad victoriam: cum ita tete compares, vt qua illam aliquando ratione vicerunt alij: & tu vincendam profligandamq; tibi eſſe exiſtimaris.

Scio plurimam ſubinde his difficultatem obijci, qui præ-
ſunt

ſunt in imperijs: cum tamen crebra variaque præcepta hac de re deque gubernandi diligentia & arte; ſplendidè venuſteque picta ac coaceruata extent in ſcriptoribus; qui hanc ſibi rem vel græcis, vel latinis literis tractandam explicandamque deſumere ac vendicare. Horum hominum qui iſtis præceptorum traditionibus egregiè ſuccincteque & accuratè philoſophati ſunt, vt laudandam profectò induſtriam eſſe cenſeo: Ita ſi Reges, principesque pariter omnes alij in vnius Dauidis coniuncta cum virtutibus exempla factaq; humanitatis eius diligenter etiam aſpicerent, equidem ex eo ſolo plus omninò caperēt induſtriæ virtutisque ad beatè imperandum: quàm ex reliquis multorum ſcriptis, & quidem multis interea paraſangis Idearum redundantibus, conſequuturi eſſent ad felicitatem. Paulus Romanis oſtenſurus, Iuſtitiam non ex operibus; ſed ex fide quæ in Chriſtum Mediatorem eſt, contingere: etſi vijs, teſtimonijsq; ac rationibus ſcripturæ plurimis ad eam ſibi rem perficiendam vtitur: tandem tamen & Abrahæ exemplum in medium adducit: in quod non gentes tantùm, ſed & Iudæos ſuos intueri iubet, ita; vt omnem contradictionis ſuæ vim ad hunc baſanum exigant, tanquamq; illato lumine in illud ſeſe iuſtitię ac pietatis ſpeculum remotis pręſtigijs ac Ceremoniarum perſuaſionibus, placidè, ſobrieque & accuratè conſiderent ac contemplentur. Cum enim tantum eſſet Abrahæ nomen; tantaq; inter omnes populos exiſtimatio: quam & illum haberent Iudæi patrem; & in ipſius ſemine ſe benedictionem conſequuturas audirent gentes omnes: Scirent autem familiariter vſum eſſe Deo; pignusque gratiæ cœleſtis accepiſſe illum Circumciſionem: equidem ſalutis adipiſcendæ rationem Paulus inter mortales conſtare poſſe iudicauit; ſi quo pacto iuſtus Deoque acceptus ſit pronunciatus Abraham, concinna quadam minimeq; perplexa inter mortales ratione omninò cognoſceretur.

In medium igitur ſe exemplum hoc adducere explicareque vt pulcerrimum dijudicandæ conſtituendæque ſalutis ac iuſtitiæ argumentum: eoq; ita ſe confidere; vt quamuis primas deferat ſcripturæ teſtimonijs: ex hoc tamen minimè reformidauerit præcipuam omninò ceu demonſtrationem ducere; quam vel zelo Iudæorum, vel gentium diſputationibus obijceret: eóque lumine oſtenderet cæterorum tenebras: qui ſe vel patrijs omninò ritibus, vel alijs neſcio quibus operum perſuaſionibus Iuſtitiam conſequuturos eſſe arbitrarentur. Ita in re omnium maxima, quantum momenti collocatum erat ad victoriam in euidente tempeſtiuáque Exemplorum accommodatione, ea quidem ratione oſtenſum perfectúmq; eſſe vides.

At verò ſi à magnis diſputationibus ad priuatam cuiuſq; vitam transferas orationem: exploratū certè eſt plurimum emolumenti inde ſingulis; vt tranquillam moderatámque & ſanctam vitam tranſigant, exiſtere: ſi ſe ad eximij manſuetíque & prudentis alicuius imitationem comparent: quódque in præſtante ac præclaro aliquo ob virtutem commendatum eſſe audiunt; in eo vera ſolidáque ratione elaborandum ac connitendum ſibi eſſe putent. Huius generis exēpla aliquot, quæ vtrunque ordinem ſtatúmque hominum retulerint; prolixiore fortaſſis, ſed tamen grata commemoratione adducerem in medium: vt quibus incitari plurimū ac permoueri Iuuentus ad Virtutem poſſet: niſi vobis & eſſe nota plurima; & ab eruditioribus in omni doctrinæ atque artium perueſtigatione illa ipſa & colligi putarem, & vſibus accommodari ſcirem. Sæpè autem iniurij noſtris ſumus; dum ſic miramur aliena, vt ſordeant domeſtica: cúmque exemplis vtendum ſit; equidem externis potiùs quàm noſtris vel deferimus aſſenſum vel vindicamus authoritatem. Id cur fit, diſputare nolo inpræſentiarum.

Interea [redacted] referre hoc in loco multa poſſem, idq; ex ijs etiam

præci-

præcipua: qui cùm vitæ curſum iam pridem abſoluiſſent; equidem gratam nominis memoriam clariſsimis Ingenij monumentis tranſmiſerunt ad poſteritatem. Cui enim Lutheri fortitudo Spiritúsque in negocio Euangelico: cui verecundia in moribus domeſticis? Cui Philippi Melanthonis ſolertia, doctrina ac virtus incomparabilis? Cui Simonis Grynæi mundicies, excellénsque Eruditio? Ita enim à Magnifico ac Nobiliſſimo S. Regij Palatij in regno Daniæ Magiſtro, Petro Oxe (quem ego virum honoris cauſa nomino) interdum commendari ſolet: quòd is Grynæo, vt nos Melanthone, familiariter ſit & amico certè & præceptore Baſileę vſus. Cui Forſteri Moderatio; Iohannis Bugẽhagij feruor in labore ac miniſterio doctrinę Euangelicę? Cui Crucigeri Ionæque ſolertia? aut cui deniq;; non enim cum externos refero; prætereundi ſunt domeſtici: Cui, inquã, vel Palladij noſtri cura multiplex pro aſſerenda de Chriſto veritate? Synningij labor, humanitáſque & infucata bonitas? Paulini, qui recèns obijt Roskildię; placiditas dexteritáſq; vel in vitæ conuerſatione; vel in Miniſterij vſu; quod magna animi tranquillitate, ſine turbis, inſectationibus aut confuſione inciuili atque inhumana aliorum, exercuit, adhibuit, perfecit: Horum, inquam: ex multis enim quos noui præſtantiſſimos, in hoc quidem ordine non niſi paucos refero: Virtus, doctrináq; & diligentiæ fructus cui quæſo ignotus, cui incompertus eſt? Sanè ampliſſima multóque inſtructiſſima ſunt hæc ad omnem admonitionem argumenta: quibus non illi tantùm qui hoc in vitæ genere vocationis ſuæ curſum expleant; doceri permoueríque ſeſe ſinant ad imitationem: ne quid obrepere, allubeſceréque ſibi fortaſſe velint: quod vel cum vitæ innocentia, vel vera Chriſtianáque charitate, vel ipſo denique cum officij vſu dignitatéque vocationis publicæ vllo omninò modo diſſidere videatur: ſed omnibus certè hominum ordinibus perſuaſe-

rint: vt quocunque Statu vitam transigant; equidem id quod laudem assecutum est in alijs; tum approbandum complectendumque: tum vitę actionibus colendum ac consectandum sibi esse putent. Nec eo tantùm gradu consistendum menti est. Intueatur etiam in Nobiles, Agricolas, Ciues: eque horum numero & eos deligat, quos ob virtutem ac humanitatis cultum vel admirari ipsa velit: vel commendandos alijs existimet; vt optima pulcerrimáque actionis vitæ exemplaria: quibus præceptorum ratio vel natura expressa, vel vsu doctrináq; aut exercitationis diligentia atque assiduitate egregiè comparata est. Non enim in hisce hominum ordinibus exēpla desunt ad virtutis commēdationem: cum nec Cyclopes putare omnes Nobiles; nec inurbanos omnes rusticos; nec omnes ciues aut prorsus inhumanos, aut parùm iustos benignósue tete arbitrari deceat: cum contra potiùs & multam ijs quos verè dicas Nobiles, inesse virtutum ac humanitatis lucem: & hisce vitæ elegantiam interdum aliquā attribui omninò posse, statuas: cum Agricolarum gradus eò fortuna vectus aliquando sit: vt & Romanis Dictatores; & Polonis Reges, & magnos alibi seu Duces gentibus, seu Nationum principes illustri generis successione dederit, extulerit, approbarit. Nec suffundi hîc pudore quemquam etiam necesse est: cum constet Sapientibus in eo decus esse collocatum maximum: si primus Nomen inferas familiæ: quæ si obscura suo quidem gradu constitisset hactenus; per te adepta claritudinem & summis forsitan annumeretur postea: & te honoris parti fontem virúmque generis familiæque principem agnoscat, fateatur & celebret. In Ciuibus id ita Deo prouidente actum est; vt & ex eo interdum ordine conditionéq; hominum ad summas dignitates euecti quidam sint: qui cum inferiore aliquando consedissent loco; equidem honores vitæ huius & amplissimos, & hactenus omninò etiam durabiles ob

claram

claram gratámque omnibus hominibus, virtutum ac bonitatis opinionem, magno posteritatis plausu consequuti sunt. Ad Nobiles quod attinet, iam pridem notũ est in omni penè gente multos se maiorum titulis efferre venditareque: qui tametsi à maiorum moribus vestigijsq; longiùs exorbitant; Nobilitatis tamen se hæredes gerunt: in eo collocatum Nobilitatis ius possessionemq; existimantes; si Imaginum splendoribus, titulorum vsurpatione & inani venditatione libertatis immanem quandam extollendi se cupiditatem spirent: aliorumque cum iniuria eam tueantur dignitatis persuasionem, quam partam à Maioribus, nõ iam virtutis vsu ac humanitatis bono; sed thrasonica acerbitatis omniumq; vitiorum ostentatione aut retinendam certè aut defendendam sibi esse putent. Hanc in multis ataxian ac spiritus immanis labem veri solidiq; Nobiles deplorant; & in suis moderationem suadent. Interea negari nequit inter tribulos sentesque hos asperrimos egregia interdum multa virtutis, pietatisque ac humanitatis semina succrescere; præstantesq; subinde quosdam florere Nobiles: quibus non vitæ tantùm priuatæ ratio; sed & publici boni studium omnem animis & curam subijcit, & solicitudinem accendit; vt & patroni velint esse literarum: & actionum honestarum dignitatem omnibus priuati lucri neruis anteponendam esse putent. Etsi fortasse rarum id in tanta vel licentia vel impunitatis spe censeri poterit: verum nihilominus id esse testari eos putes posse maximè: quibus varij populorum mores statusque atq; officiorum ratio ita explorata est; vt quid in his præcipui verique ac prædicandi sit, sine iudicij censuræque malignitate affirmare omninò possunt. Nec nunc externa persequor. Minus enim quòd comperta sint, agitari temerè non decet: nota quidem suis; & ex eo bonitatis laudem consequuta: quòd quæ præclara magnificaque sint: quæq; honorem nobilitati cumu-

lent, officiorum liberalitatisque ac virtutum vsu; omnia sibi & consectanda & studiosè retinēda esse putent. In nostris tanta erat Magni Goije, Regij Palatij in regno Daniæ, Magistri: Erici Banneri de Asdal, Marschalci: Olai Rosenkrantzij de VVallöff, Consiliarij Regij ac Senatoris regni; quorundamque aliorum, tanta, inquam, erat ob virtutem fama atque existimatio: vt illis quidem viris nihil maius nihilque melius vixisse multi nunc testari soleant; ad asserendam eam quæ vel publicè prodesset omnibus; vel singulis ordinibus cum dignitate retineri posset, vtilitatem. Hoc studio, quo qui authoritate superant; ex æquo omnibus consulere prouidereq; cupiunt; nec certè quicquam datur excellentius mortalib⁹: nec maius adfert ad memoriam ac gratam nominis famæq; claritudinem, emolumentum. Priuatis ita rebus formam ponere, ne quid vacillet penitùs: priuati certè lucri priuatæq; existimationis est. At publici patronum boni; publiceque te vtilitatis assertorem dici haberique; vt cœlitùs donatum istud quidem statuas: ita veros vitæ actionum fructus honesto quodam gratóque populi consensu aut peperisse omninò tibi aut confirmasse putes. Sed ista hoc in loco relinquenda sunt.

Ab hisce enim gradibus subsellijsque subditorum ad Maiestatis sedem Imperiorumque fastigia respiciendum est. Nam & istic quosdam à Deo collocatos vitæ suæ cursum ita transmisisse comperies: vt in illis & fortunā cum virtutibus; & has item cum fortuna, mirabili humanitatis solertiæque nexu conspirauisse omninò fatearis. Etsi autem multa insunt varijs, quæ commendari poterant: non tamen omnia sub conspectum proferam: sed paucorum tantùm faciam Heroum mentionem: & ea potissimùm narrando persequar: quæ liberalitatem erga studia bonarum artium: pietatem erga Deum; Humanitatis ac beneuolentiæ testimonia in singulis referre explicareq; posse videantur.

antur. Harum enim virtutum hoc quidem prǽsertim tempore, & necessaria est, & cumprimis admiranda commendatio.

Itaq; primùm intuere q̃so in vniuersam Caroli Magni, optimi viri & inter varias ęrumnas Imperatoris felicissimi historiã: equidẽ præter ea quę ad publicam regnorum orbis Christiani gubernationem & tranquillitatẽ pertinere dixeris; eximiã profectò priuatę vitę rationem deprehendes: in quam non summi tantùm Monarchæ, sed & omnes homines respiciendum sibi ac meritò considerandum esse putent. Eius enim ad omnes homines beneuolentia; pietas ac publica religionis obseruatio ad Deum: Liberalitas in Scholas & egenos bonarum artium studiosos: facilitas in conuersatione: moderatio in victu: cura in educandis ad pietatem liberis: immensum quoddam dilatandi confirmandíque Christianismi studium & cupiditas: Templorum condendorum & augendi reditus solertia: Bonitas & Clementia erga peregrinos: solicitudo ad iuuandũ prouidendumq; afflictis Christianis, qui vltra maria, in Asia atq; Aphrica miserijs suis & inopia conflictabantur: Deniq; studium pacis cum omnibus Regibus; & cum suis honesta dignáque Imperatore conuersatio; à nullo hominũ nec æstimari satis, nec satis commendari potest. Eius rei summa luculentáque testimonia; in Vrsbergense studiosi legant. Multa quidem & magnifica erant superiorum Cæsarum facinora: vt Iulij, Augusti, Traiani, Hadriani, Antoninorum, Constantini, Theodosij, Iustiniani: sed huc plerunque successu ac victorijs spectare; vt vel huiusmodi incrementis esset felicior Respublica: vel ipsi nomen sibi ac dignitatem in humano genere pręcipuam, bellorumque euentuumque prosperitate comparasse viderentur. Qui verò belli, certaminum ac trophæorum finem poneret, Ecclesiarum constitutionem; & Ministerij Euangelici vsum cum egregia orbis Christiani pace, atq; incolumitate populorũ, qui doctrinam Euan-

gelij de Christo, acciperent ac complecterentur: & rarissimus profectò semper quisq; fuit: & si qui fortassè aliquando essent; equidem alijs implicati, haud paucis certè gradibus infra Caroli fortunam constiterunt: in eo etiam hallucinati interdum maximè; quòd pietatem sibi non ex vera pietate finxerint: quódque vtiliter in multis egisse videri poterant; deprehensa tandem veritate, quæ multos latuit, compertum est veræ religionis maximo dispendio, & ab ipsis actum, & à posteritate approbatum esse. At Carolum Magnum, quod ad publicam orbis Christiani commoditatem, dilatandæque de Christo Doctrinæ ardorem ac contentionem pertinet; omne tulisse punctum, omnesque numeros adimpleuisse censeo. Si quid cæcutit ille interdum etiam ac labitur: ceu id negari nequeat: equidem istius secli moribus in istam superstitionis laruam attractum esse dixeris: à qua Mediatoris Christi Gratia assertum liberatúmque esse puto. Laudo factum, quo Doctrinæ Euangelicæ professionem Augustiorem reddidit: dum delecta ex historijs ac scriptoribus Euangelicis membra certa certis diebus Dominicis accommodabat: vt conformitas in Doctrinæ vsu ac professione Euangelij per orbem Christianum aduersus Gentium ac Hæreticorum sannas calumniásque conspiceretur. De reliquijs, vt vocant, quas vel ex Græcia vel aliunde transtulit ac comportauit; alio in loco à nobis copiosè disputatum est. Post Carolum Magnũ successit Ludouicus: qui etsi pietatis cognomentum adeptus est: statim tamen suas calamitates Respublica Christiana sentijt, auctis superstitionibus; & paulò post orta inter alios contentione de Regnorum ac dominationis vsurpatione: quo nomine orbi Christiano labes multa multúmq; detrimenti inuectum est. de qua re frequentem Historiæ mentionem faciunt. Etsi autem hanc diu humanitatis ac beneuolentiæ laudem, multi Galliarum Reges tanquam domestica posses-

possessione retinuerint: & nota recèns sit Francisci I. summa liberalitas & cura ad promouenda literarum & artium humanitatis studia: Nihilominus tamen & alios quosdam in reliquis etiam gentib⁹ interdum Deus excitauit: qui legum, pietatis ac disciplinæ assertores essent: quique salutem patriæ ac subditorum intelligerent: & eó demùm consilia sua conferrent destinarentq; omnia: vt & præclara essent præmia virtutibus: & rerum optimarum vsus tam esset cum iucunditate solidus: quam vera cum vtilitate existeret & maximus & planè diuturnus. Eius generis Reges erant præstãtes illi in Anglia Henrici: Quintus, Sextus, Septimus & Octauus. Edouardi, Tertius, Quartus, & Sextus, qui recens sublatus vniuerso orbi iacturam & dolorem maximum reliquit: quem tamen cum Sororis, Elizabethæ minuat & virtus & felicitas: equidem non tàm ille ad Superos hinc euasisse: quàm heroico quodam & diuino fato hæc salutem regno patrio attulisse omninò videatur. Certè cum Imperium illa ex dignitate administret; equidem dubium non est & cœlitùs excitatam esse: & Deo propitio omninò gubernare. Iis autem qui Deum verè colunt; tutorem se & patrem Deus ab initio semper declarauit. Constat & Alphonso Arragonum & Siciliæ regi honestam fuisse voluntatem ad promouendas literas: quod non vsu tantùm, atque exercitatione doctrinarum; sed impensis maximis & insigni erga studiosos bonarumq; literarum professores tum beneuolentia tum liberalitate ostendit ac comprobauit. Mortuus est ante annos aliquot Poloniæ Rex Sigismundus. Huic, cum vir & bonus, & princeps summus esset: equidem ad fortitudinem, benignitatemque animi & liberalitatem nihil planè defuit; quod quis in tali Rege magnoperè desiderare posse videretur. Res magnas & præclaras obijt pro patria; motisq; bellis victor semper pacem retulit: in hoc etiam omninò fortunatus; quòd nec frustrà ab hostibus vn-

quam prouocatus ſit; & Victorias inſigni pietatis ac liberalitatis declaratione amplificauerit ac decorarit. Nec prætereunda hoc in loco eſt, Goſtaui Regis Sueonum ampliſſima voluntas ad promouẽda liberalium artium ſtudia; & patrij regni aduerſus quoſcunque hoſtes aſſerendam & conſeruandam dignitatem: cui rei cum verè deſtinatus eſſet: equidem tanta animi fortitudine vtrumque & prudentia ſuſtinuit: vt meritò profectò dubitare poſſis; maiórne dando ille fuerit; an liberalior imperando: adeò temperatura quadam inter ſe, & gubernandi ratio, & ſtudiorum promouendorum amor; in illo Rege conſenſiſſe exiſtimantur. Multi eius viri munificentiam experti ſunt: & regnum ipſum pacis artibus excelluit: cumque bellorum difficultates noſſet; haud temerè quietem perturbandam cenſuit: in hoc maximè etiam intentus, vt & bonos quoſque ac cumprimis eruditos ornaret præmijs; & ſcelerum authoribus, nec licentiam tribueret; nec ſecuritatem impertiretur: de quibus quidem Regis maximi virtutibus à nobis alio in loco dictum eſt.

Vt enim ad noſtra veniamus; externa hæc fortaſsè relinquenda ſunt; de quibus, quod præſentem quidem ad locum attinet; memoriæ tantùm cauſa, & veluti floribus quibuſdam interſperſis iſta erant breuiter commemoranda. Itaque ne quid Haraldos, Suenones, Valdemaros, Canutos; quorum omnium honeſta eſt & grata nominis in multis gentibus memoria: ne quid vetuſtiores, inquam, iſtos Daniȩ Reges referam: equidem poſteriorum, vt Chriſtiernorum, Iohannis, Fridricorumq́; fama eſt conſpectior ob Virtutis, fidei ac veræ pietatis laudem: de quibus etſi parciùs mihi nunc dicendum ſit: Chriſtiani Tertij nomen tamen & Virtutũ, quibus non domeſticis tantùm ſuis; ſed & multis Europæ gentib⁹ innotuit; commemorationẽ breuiter complectar: vt & hoc in loco tanti principis memoria,

ceu

ceu publicum virtutis, pietatiſq; ac humanitatis eius teſtimonium, cum grata poſteritatis recordatione atque imitandi deſiderio conſpiciatur. Huic enim Regi nihil ad officia, nihil ad virtutis cultum; denique nihil ad omnem animi beneuolentiam ac pietatis curam deerat. Et cum pacem quacunq; ratione conſtitutam omnibꝰ ex bello victorijs antepoſuiſſet; equidem ita pacis artes coluit: vt & charus omnibus externis; & ſuis ſubditis cumprimis admirandus complectenduſq; eſſe videretur. Erat in eo ſumma ad gerendum imperium induſtria: cõciliandiſque beneuolentia ac morum ſuauitate hominibus à natura ipſa factus putabatur. Supra enim formæ venuſtatem, qua, vt ſciunt multi; recèns enim eſt mortuus; mirum in modum excellebat; inerat ei hæc, de qua nunc loquor, tacita naturæ vis ad contrahendas ex virtute familiaritates: adeò vt cum illum & ſui ſuſpicere; & externi amare ac reuereri ſint viſi; equidẽ Clientela, affinitatibus ac fœderum relligione præcipuam inter Chriſtianos principes Nobilitatem, egregia certè meritorum ac fidei conſtantia deuinctam retinuerit; ſemperque & ſibi, & ſuis retinendam eſſe exiſtimarit. Exemplo autem intra parietes domeſticos tali mehercle pręlucebat: vt ſummo rectiſſimoque ac planè Chriſtiano morum vſu omnibus hominum ſtatibus, omnibuſque ordinibus eum commendari poſſe putem. Si nihil fortaſsè officiebat valetudini; equidem primis diei horis, ipſo ſtatim mane, de lecto ſolitus eſt ſurgere: expeditaque, quę circa veſtimentorum ac corporis ornandi curam erat, conſuetudine; cum habitu ille ſimplici tantùm, & nihil propemodùm luxuriante vteretur: ad preces ſeſe contulit: in quibus ardenter, magniſque & veris gemitibus coram Deo verſatus eſt. Ab illis digreſſus imperabat neceſſaria familiæ; protinuſque acceſſit ad legendum: & ſi nihil negociorum aliorum magnitudine impediebatur, magnam plerunque abſumpſit tem-

poris antemeridiani partem ſacris Biblijs ordine atque aſſiduè perlegendis. Ita occupatum interturbare audebat nemo. Finita lectione quam voce clara expeditaq; ſemper abſoluebat, fas erat ſingulis accedere: quæque cuiuſque officij erant, diligenter exequi. Ipſe progreſſus extra curiam, paululùm ante prandium vacabat ambulationi; cauſasque miſerorum cognoſcebat: cumq; ſupplices libellos diligenter etiam colligeret; equidem & benignè reſpondendo; & poſtea iuſtè prouidendo, multorum expectationibus maturè ſatisfaciebat. Salus igitur hæc cuiq; prima viſa eſt, ſi ipſum adijſſet principem: quòd illo nullus eſſet ad iuuandum miſeros propenſior; & eorum querelas memoria arctiſſima cuſtodiret: vt qui vehemente admodùm deſiderio expeteret afflictis, & quamcunq; neceſſitatem tolerantibus tempeſtiuè profectò ac magno conſolationis bono opitulari. Poſt prandium eadem penè ſunt repetita ſtudia: niſi quòd tum quidem temporis interpretē aliquem ſcripturarum euoluere ſit ſolitus. A quibus exercitijs ad interiores nonnunquam recreationes diuertebat: quo præter familiarē vnum aut certè alterū, neminem quidē induci ſecum paſſus eſt. Vel enim ipſe aliquid interdum operis mechanici tractare geſtijt: vel dirigendis æquandisq; Bombardis; quas ille affabrè politeq; concinnatas paratasq; è veſtris artificibus habebat plurimas, delectabatur: Vel alijs aſtabat ipſe ſpectator operantibus: & ijs quidē ante omnes maximè; qui vel Chimia diſtillationibusq; impura puris tollerent: vel auro fabricando præcipuā induſtriam oſtendere omninò potuerūt. Iohanni verò Sibenio aurifabro, qui Automatis parandis ſummus erat artifex, & frequens aderat: & actionum formas ſuo conſilio ac diligētia interdum auxit, interdum emendauit. Teſtatur hanc induſtriam venuſtum illud & cumprimis admirandum Horologium: quod ipſe fieri concinnarique & ornari iuſſit impenſis planè maximis: cui ne

hoc

hoc quidem æquandum eſſe ſtatuas, quod à Perſarum rege Carolo Magno Imperatori donatum miſſumq; eſſe referunt. Voluptas autem huic Regi erat penè maxima; in Bibliothecam, quam habebat inſtructiſſimam, frequenter ventitare: ibiq; aſſidere, ambulareq; & aliquandiu commorari. E librorum numero, efferre ſecum ipſe interdum aliquem eſt ſolitus: interdum chartas tabulasque Geographicas manu ſua pertulit in Cameram. Hiſce enim exercebatur; & quidem æſtiuis temporibus à cœna maximè: quòd huiuſmodi locorum limitumque deſcriptionibus mirificè oblectaretur; Stomachatus interdum etiam; quòd adoleſcens minus ſpacij, terrarumq; ac nationum cognoſcendo perluſtrauiſſet. Hæc ſtudia admirabatur non tantùm naturæ ingenijque præclara indole: ſed cum doctrinas ex animo haberet charas: easque non magni tantùm; ſed & maximi omninò faceret: equidem eruditos omnes non tantùm honeſta voluntate complexus eſt: verùmetiam ipſe ſibi in aula præſtantes voluit atque egregiè doctos adeſſe plurimos: quorum vel conſilio, vel colloquijs eruditis ac modeſta ſuauique conſuetudine delectatus; optimam ſanè vitæ partem huiuſmodi quidem voluptatibus tranſmittendam ſibi eſſe exiſtimauit. Etſi autem haud tenui eos numero cenſeri poſſe ſtatuas, qui conſilijs ac doctrina clari, ceu ad manus ſemper adfuere Chriſtiano: tamen poſt admirandum illum atque incomparabilem Heroa, Virtutisq; omnis antiſtitem & patronum Iohannem Fryſium, Cancellarium & Paraſtaten: poſt Petrum Oxe de Gyſlefelt; & Corficium VVlfeldium; viros Conſiliarios & Sapientes: præcipuos habebat ſecum, Paulum Nouiomagum, & Henricum à Bruchoffen Buſchoducenſem, Concionatores & Theologos: Bernhardum VVichboldum Groningenſem; Iureconſultum: & Antonium ab Haniſck Miſnenſem, virum & virtutibus omninò cæteris præſtantẽ, & animi conſtan-

tia ita gratum, vt cum cognitione literarum antecelleret, equidem ob exploratam hanc fidei morumque rectitudinem, Sigilli quod Secretum vocant, custodiam illi committendam esse, Rex ipse arbitratus est. Horum igitur quòd viri boni, & præclarè eruditi omnes essent; consuetudinem ac familiaritates, aulicis multorum ineptijs anteposuit: eosque sibi velut coniunctissimos à latere non discedere, nusquam penè abesse passus est. Eorum verò studijs cum is ad cognoscendam Doctrinarum liberalium præstantiam incitaretur: mirum profectò est, quanto ardore, quantaque animi promptitudine bonas interea literas complexus sit: idque huiusmodi omninò argumento maximè, quòd Professores ipsos & summa sit humanitate prosecutus, & huiusmodi illos honoribus affecerit: qui non præsentem tantùm aliquam testari beneuolentiam potuerint: sed liberali eorum sustentationi plurimum attulerint præsidij: dum alijs Canonicatus, alijs Decimas, quibusdam Vicariatus, ex alijs Ecclesiarum collegijs adijceret: vnde facta stipendiorum liberalior accessio, eximiam profectò alacritatem intulit docentibus: quorum diligentia & Scholæ dignitas, & nomen Disciplinis comparatum est; quæ tum quidem apud nos & depurgatæ sordibus, & manifesta vtilitatis ratione proponi atque explicari ceptæ sunt. Ventitabat in Scholam subinde non stipatus multis; ingressusque operam dedit publicè docentibus. Eo nomine & reuerentiam auxit in discipulis; & authoritatem doctoribus conciliauit. Inuitatos interdum professores, suęque mensę etiam admotos non excepit tantùm & tractauit liberaliter; sed & de Scholæ statu rebusq; necessarijs diligenter sciscitatus est. Hac regis bonitate iudicioq; consultum est honoribus docentium in Academia, aduersus calumnias eorum qui persequuntur literas: quorumq; in multis principum aulis copiosus subinde numerus est & prouentus singularis.

Cum

Cum certamen aliquando esset Collegio Lundensi aduersus doctrinæ tum apud nos repurgatæ formam: seriùs enim eius Ecclesię Canonici mutationē rituum & superstitionis abolitionem suffragijs ac consensu suo approbauerunt: Ea verò de re futurum esset publicè Colloquium in Academia Hafniensi: cum Sententiarum collationem Lundenses minimè detrectauissent: quòd viris & doctrina præcipuis, & authoritate maximis in hunc etiam diem Collegium Lundense antecellat: ingressus Scholam est rex Christianus die constituto: quodq; mirum fortasse est, cum ingens frigus esset, & de crure altero, vt scimus, laboraret; inter primos tamen adfuit; assediteque medijs in gradibus sine pompa atque ostentatione: E quo loco & iusta authoritate, & exhortatione placida totum colloquij actum ad optimum & salutarem Ecclesiæ finem perduxit ac gubernauit. Hæc res magnam ipsi cum pietatis laudem; tum studij conatusque propagandi Euangelij de Christo, veram profectò & solidam existimationem attulit. Huiusmodi autem colloquio id perfectum est, Palladij, Machabæiq; & Sinningij studijs atq; industria præcipua: vt sententia Lundenses cederent: seque Ecclesijs nostris iunxerint, & assensum subscriptionibus manuque sua haud inuiti confirmarint.

Sed orationem hisce quidem de rebus non faciam hoc in loco prolixiorem. Tota enim Regis huius vita pulcerrimis ac suauissimis morum exemplis; ceu fonte quodam ad omnem Clementiæ, fortitudinis ac bonitatis admirationem vberrimo ditissimoque redundabat: ita, vt si in omnes actiones priuatæ vitæ ac conuersationis huius intueri libeat; equidem & sanctissima vitæ instituta, & agendi iucundissimas omninò rationes comperies ac fateare. Conflictabatur subinde morbis: ijsq; & maximis profectò, & interdum etiam longissimis: à quibus tamen eluctatus est partim naturę beneficio; partim ope Medi-

corum qui apud hunc Regem ſummo ſemper loco & habiti ſunt, & authoritate valuerunt. Inter eos tamen peritia ac medendi felicitate clariſſimos noui Iohannem Pomerium, Anglum: Iacobum Bordingum, & Cornelium Amsfortium, Doctores: Paſchatium verò, Iacobum Haſenbarthium, & Robertum Geilshemium Chirurgos: qui & viri erant boni, & artificio præſtabant excellente; aulamque ſecuti magno certè conſilio magnisque deliberationibus hanc curam circa ſanitatem Regis perfecerunt; donec circumacta mali iſtius vltima fatalique periodo, ſanctam profectò & glorioſam inter ſuos vitam Coldingi Chriſtianus finijt: qui Ottoniam poſteà tranſlatus eſt: ibique ampliſſimæ Nobilitatis humeris elatus: & à me laudatus oratione publica Latina; aſtante Friderico filio, deſignato Rege: præſentibusque Holtzatiæ Ducibus, fratribus; Atque Inclyto ipſo regni Senatu iam tum pullato, communemq; patriæ atque Ampliſſimi ordinis dolorem luctumque teſtante, in Canutina Ottonienſium æde ſarcophago includitur: quo loci Regiam, quæ alibi futura aliquando eſt, ſepulturam expectat ac præſtolatur.

Hanc narrationem de Optimo atque Humaniſſimo Rege extare hoc in loco volui: quam tibi, Inclyte Senatus; propterea placere poſſe cogito; quòd & ipſe Virtutes colas ac magnifacias: & in magnis illas Regibus Principibusque claras verasque & conſpicuas exiſtere; cumprimis & admirandũ certe; & nunquam non optandum eſſe putes. Sed hac de re orationem non extendimus inpræſentiarum.

Proximus enim ab illo ſancto & verè Chriſtiano Rege, ad veſtram Noribergenſium rempublicam reſpectus eſt. In eam enim quoties intueor; veſtræque Ciuitatis formam ad huius temporis mores, licentiamque ac vniuerſalem penè omnis pudoris reuerentiæq; ac ſobrietatis profligationem confero: etſi

perfe-

perfectam illam, quæ in Ideaticis philosophorum disputationibus tantoperè extollitur ac commendatur; Virtutum omnium atque humanitatis formam, in nulla prorsus gente reperiri posse duxerim: tamẽ sicut in his mundi ac confracti penè theatri ruinis; esse possit humanitatis, fidei ac virtutũ captus; equidem ita censeo, in nulla propemodùm societate hominũ maiorem exìstere ad virtutes occasionẽ, quàm in Republica Noribergensium: qui qua ratione quantisque studijs pietatem promouent; vniuerso orbi Christiano, vel fama cognitum, vel vsu ipso exploratum esse potest. Vtq; huius rei non alios nunc producam testes: Ipsa legum reuerentia, ac disciplinæ religiosa obseruatio; cum summa Christianaque animorum promptitudine atque affectione ad retinendam propagandamque Euangelij doctrinam de Christo; hanc iudicij nostri sententiam auxerit ac confirmarit. Etsi enim Rempublicam vestram mihi hactenus non videre contigit: quòd alijs atque alijs impeditus perficere nequiuerim profectionem; quæ animo meo erat aliquando egregiè constituta: tamen cum eximij certè multi ac præstantes viri formam ordinemque & mores vestræ mihi Reipublicæ depinxerint: equidem in eam sum sententiã adductus: vt vestræ vrbis statum multis profectò, & ijs omninò ornatissimis Europæ Ciuitatibus anteponendum duxerim: suisq; laudibus ac vera ob virtutem commendatione meritò extollendum. Non quòd ea quæ in alijs sunt, omnia culpanda esse putem. Etenim ita sentire; vilis profectò, insulsique atq; inexperti demum ingenij esset id indicium: quòd & in singulis gentibus; & alijs in Ciuitatibus præclara sint & venustè referenda plurima: quorum & ratio apprimè elegans est: & vsus ipse dignitatem habet cum vera humanitate consentiẽtem & copulatam: sed quòd Noribergensium Reipublicæ id & donatum fato: & optimarum actionum vsurpatione ita confirmatum sit: vt quæ

rectè vereq; celebrari debeant & possint; nec maiora, nec plura vsquam gentium reperiantur. Superent alij quidem interdum etiam in alijs. Et notum iam pridem est; quid in quaque gente cumprimis spectari laudariq; meruerit: At soli Noribergæ contigit in omnibus excellere; quæcunque illa sibi vsurpanda ac colenda esse statuit. Primùm enim quæ circa cultum Dei & veræ pietatis vsum exercenda erant, sanctè religioseque constituta sunt & obseruantur. Deinde cum Ciuitatem legibus atq; authoritate administrent: equidem & dignitas spectatur in officijs: & sua singulis ita commendata est conditio: vt cum nullus non ad publicam spectet vtilitatem Reipublicæ: omnes tamen quæ propria sunt, perficiant: neque quisquam in toto illo reperitur numero; qui calumnijs aut virulenti pectoris clamoribus fraternam Ciuium concordiam aut appetere, aut perturbare audet. Soli Magistratui in id voluntas omnis prominet; vt rectè sese habeant omnia circa subditos. Hisce verò quo pacto Ciuitatem patres administrent; nulla profectò inquirendi solicitudo est: vt qui iudicio, legibus, ac voluntati maiorum suorum penitùs acquiescant. Interea summa est humanitatis cura; certantque Ciues inter se beneficentia; non tantùm quòd semetipsos complectãtur mutuis officijs: sed quòd egregia quoque ac paratissima vtantur erga hospites & peregrinos liberalitate: adeò vt cum in multis alijs plerunque omnes superent: equidem præclaram sibi etiam ex hac re singuli studeant existimationem comparare. Huic facilitati ac egregijs animorũ studijs conferunt diuitiæ; quę quidem abundantes sunt in hac republica: eò etiam fortasse cumulatiores, quòd parandis facultatibus industria ac promptitudine maxima, Ciuitas antecellat. Itaque sic abundant omnes opibus: vt non tam iucunda earum sit possessio, quàm honestus putatur vsus ad omnem Reipublicæ & quærendam, & conseruandam dignitatem. Et quidem

dem Ministerio Euangelij; quod ad Salaria ministrorum; Scholas & pauperum curam attinet, rectè prospectum esse comperi.

Vtinam verò idem de cunctis Christiani orbis regibus, principibusq; ac Rebuspublicis liceret verè dicere: equidem & doctiores essent in multis gentibus ministri Euangelij: & maius sanè existeret præsidium Ecclesiæ aduersus barbariem, & prophanas multarum rerum opiniones, quę latè pullulant; magisque ac magis indies confirmantur. Quin verò proprium suum & pręcipuum finem tum demùm caperent diuitię, si honestiore interdum atque vberiore portione deputarentur sustentationi eorum qui publico doctrinæ ministerio salutem hominibus iuxta voluntatem Dei suo quisque loco annunciarent. At quali hîc se quidam iudicio, qualique manu produnt: quanquam referri minimè necesse sit: tamen ingemiscere liceat ac deplorare, tanta vel stoliditate, vel auaritia, vel feritate quorũdam occupari animos: vt cum de suo ipsi nihil cõferant ad Ministerij vsus & sustentationem ministrorum: equidem id quod aliquando collatum est ab alijs, nimis accuratè rapiunt, occupantque ac interuertunt: prætextuque nescio quo demùm speciosè constituto transferunt ad se; quod ad se tamen in vniuersum, hoc præsertim vsu, nequaquam pertinere existimarent. Interea quanta multi inopia, quantaque miseria conflictantur præcones Euangelij; & illos, quibus res nota est, iudicare volo: & experiri cuperem istos; qui dummodò portio illis sua quoque è pane Christi decidatur; inuolandi potestatem faciunt: nihilque ea in re gestum esse clamitant; quod non iure, non legibus & sacra principum authoritate geri posse videatur. Sed querelæ manifestę sunt; illasque hunc in locum inseri minimè necesse est. Id equidem audacter dixerim; Aurum hoc, quod ea via, eoq; artificio colligitur; plerunq; Tolosanum esse: & mansuram perpetuò regulam, Vę qui spolias, quoniam spoliaberis.

Qui verò Ecclesiarum bona ita ad se aliquando reduci voluerunt: vt & desinerent illa impietatis ac superstitionum nerui esse: & ipsi demùm principes, Rerúmue publicarum præsides patroni eorum ac dispensatores potiùs, quàm possessores essent: vt è quibus postea publico Euangelij ministerio, Scholis, Ecclesijs & diuersorum pauperum necessitatibus prospicerent ac prouiderēt: eorum sanè cum alijs nequaquam pari lance est adæquanda ratio. Hæc enim ad Magistratum cura pertinet; non tantùm armis partaq; pace tranquilla præstare Ecclesijs Hospitia: sed solertem se & minimè formidolosum impietatis profligatorem atq; euersorem exhibere: vt qui nullo modo, nulla ratione, nulla denique lucri aut compendiorum spe committat publicam sub se prophanitatem atq; blasphemiam in filium Dei, vnicum humani generis redemptorem, impunè frequentari: sed quodcunque fuerit impietatis genus; tollendum sibi id & properè subuertēdum esse putet. Qui igitur huic prophanitati eximunt Ecclesiarum facultates; vt veris vsibus accommodent: rectè egisse illos, & commendatione dignos esse existimandum est. In multis autem locis probè id actum esse constat. In Ciuitatibus plerisq; res illa egregiè vtiliterque perfecta est. Quod ad Regna attinet: equidem Anglicarum Ecclesiarum audio statum vehementer cōmendari. Sicut enim pulcerrima virgo illa & Regina optima iudicio, virtutibus ac Sapientia mortales multos superat & antecellit: ita in constituendis Ecclesijs; cum nihil non ad gloriam Dei, per quem verè regnat, decernendum sibi atq; ordinandum duceret: equidem cum istis (vt loquuntur) Ecclesiarum bonis; nisi quantum tutelæ, dispensationis ac piæ administrationis nomine cōueniat: minimum profectò agendum sibi esse censuit: in hoc etiam solerter prudens; ne cum Deo sustentante hæc amplissima possideat; mediocria etiam illa quæ diuinis iam pridem erant consecrata

ſecrata vſibus, haud neceſſaria coronę ac regni indigentia ad ſe, priuatamq; vtendi libertatem traheret ac reuocaret. Ita ſua manent Eccleſijs bona, abuſibus ſemotis; qui propter impietatem non erant tolerandi.

De noſtro verò hoc Daniæ regno id affirmare auſim; in nulla penè orbis Chriſtiani parte rectiùs conſultũ eſſe toti Eccleſię miniſterio; ſiue ſcholaſticorum fortaſſe victum; ſeu docentium ſalaria: ſiue pauperum curam, ſiue Paſtorum verbi reditus, ſtatumq; ac conditionem vera omninò ratione aſpicias ac conſideraris. Tanta ſolicitudine, prudentia ac liberalitate hanc vocationis ſuæ partem perficit optimus Rex, & Sapientiſſimus Deoque amabilis princeps Fridericus II; qui quanquam multas hactenus difficultates in Imperio expertus ſit: ita tamen in his verſatus eſt; vt & animi fortitudinem in cunctis aſperitatibus egregiam prorſus & heroicam oſtenderit: & actiones huc ſuas accommodarit omnes; vt ſolidam ex bello pacem quæreret; paciſque fructum cum imperij dignitatem, tum liberalem Eccleſiarum conſtitutionem eſſe exiſtimarit. Et quidem maxima beneficia non tantùm ad Academiæ Hafnienſis incrementa ac ſtatum; (præter enim ampliſſima ſtipendiorum publicorum ſupplementa, quibus melior docentium eſt reddita conditio: equidem vno die ſexaginta Thalerorum millia, annuis illorum fructibus; in pauperum ſtudioſorum perpetuã ſuſtentationem de ſuo contulit, ordinauit & ſancijt.) ſed ad ſcholas etiam particulares, paſtores verbi Dei omnes, cum pertinere omninò voluiſſet: dici profectò nequit, quantum eam ob rem confirmati ſunt omnium animi, exiſtimantium ita conſultum eſſe ſtudijs ac laboribus docentium: vt niſi fatali aliqua ob ingratitudinem inſolentiamúe calamitate afficiantur: equidem nec bonę literę ob raritatem profitentium; nec eruditi ob inopiam ſalariorumúe tenuitatem, vllis Eccleſiarum miniſterijs

in hoc Daniæ regno ſint vnquam defuturi. Quid alijs in locis fit, nunc non refero. res in conſpectu poſita eſt; & experientia ipſa monere quemq; poteſt. Sed longiùs fortaſſe prouehimur oratione. Veſtræ igitur cum ſtatum Reipublicæ interdum intuemur; non tantùm ea quæ Miniſterij publici ſunt rectè ordinata eſſe ducimus: ſed modeſtiam miniſtrorum & in docendo diligentiam cumprimis extollimus atque admiramur. Non enim flabella hij ſunt aut diſſentionũ tubæ: ſed cum à nouarum ſcriptionum intempeſtiuis farraginib⁹ egregiè manus temperant; tum in veteri ac repurgata doctrinæ forma perſiſtentes;& maiorum ſuorũ voluntatibus; & reſtitutæ per Lutherum Melanthonemq; ſententię ſcripturarũ,ſine contentionibus & præſtigijs placidè acquieſcũt.Huius conſilij ratio in vtroq; ordine, vehementer commendanda eſt.Ad has autẽ Reipublicæ virtutes accedit præterea & cæterarũ chorus:qui Iuſticia duce,ac cuſtode Sobrietate,vniuerſam (quantum fieri in hac mortali vita queat) felicitatis formam atq; harmoniam perficit & abſoluit.

Nunc igitur ad rei ſummam cum omnia mihi ſint, Ampliſſime Senatus, referenda: facilè intelligis, quid hoc demùm inſtituto laboreque potiſſimùm ſpectauerim; quòd inclytam Noribergenſium Rempublicam voluerim complecti hoc præſenti Carmine. In ea enim cum multa grataque omnis generis virtutum conſpici ac vigere exempla audiam: Exemplis verò plurimùm moueri ſciam omnes homines ad imitationem: denique & id putem meritò cenſeri maximum; Eſſe, quàm videri bonum velle; ſicut ſuauiſſimè de Amphiarao dixit Aeſchilus:equidem ex hac Republica ſingularem quandam Virtutis imaginem volui in theatrum producere: in quam reſpicientes alij,ſuis quoque inferrent lucem actionibus: ſeq; ad honeſtam ſanctamque virtutis atque officiorum exercitationem maturè conuerterent ac compararent. Non dubium autem

tem eſt, ingens hoc & ſingulare Dei donum eſſe: quòd in Republica ac elegante illa veſtra hominum ſocietate, aliqua adhuc virtutum, humanitatis, Concordiæ atque vtilium artium veſtigia vſusq; conſpiciantur: cùm & Imperia mole ſua ad ruinam tendant: & in illis ipſis quæ mediocri adhuc quorundam diligentia vel fulciuntur, vel promouentur; tanta inſit occaſio ad licentiam: neruusque diſciplinæ omnis penè inciſus ſit: & multis denique in locis ita virtus labet; vt etiamſi nominis religioſa ſit & honeſta appellatio: rei tamen in anguſtum ſint redactæ copiæ; idque adeò, vt dictis licet ac ſcriptis moderationem & conſtantiam plerunque omnes approbent: qui tamen opere quę laudata ſunt, perficiat; inter paucos certè rariſſimum quemque omninò reperiri. Alios alia abducunt ad pernitiem: & cum humani videri herclè multi velint, vel profuſionibus luxuriant: vel alijs modis, tanquam affuſo veneno actionibus, virtutum pulcritudinem abrumpunt. Hæc poteſtas tenebrarum eſt, & tyrannis Sathanæ; aduerſus quam ſub Chriſto principe eſt militandum Chriſtianis. Cùm ergo hoc certamen egregium conſtansque ac diuturnum Reipublicę Noribergenſium eſſe comperi: non tantùm illam ſum ex honeſta aliorum narratione admiratus: ſed laudandam eſſe cenſui hoc ſcripto: quod publicum meę erga optimam ac pulcerrimam Rempublicam, affectionis, iudicij ac voluntatis teſtimonium extare cupio ad poſteritatem. Multorum autem commendatione ad hoc officium pertractus ſum. Nam & eius rei præclaram mentionem audiui ſæpè fieri ab optimis viris in Germania, Philippo Melanthone, Ebero, Vito VVinshemio ſeniore Thucydideo; Sebaſtiano Theodorico VVinshemio Medico & Mathematico clariſſimo, & alijs: qui vel bonas literas tunc temporis in Schola Vitebergenſi profitebantur; vel diſcentium numero eas mecum ſub præceptoribus doctiſſimis amplexi ſunt & conſectati.

Poſtea

Poſtea verò & hanc mihi auxerunt admirationem partim Ciues veſtri, qui nunc in hoc Daniæ regno, eximij profectò ac præſtantes artifices nobiſcũ reſident ac commorantur: partim Nobilitate ſumma clari: qui è noſtratibus inſtituti apud vos, gratiſſimi teſtes ſunt Virtutis, humanitatis ac beneuolentiæ, qua ſe interea dum abſunt à patria longiſſimè, ita cõplexi ſunt optimi Reipublicæ Ciues: vt eius conſuetudinis officiorumq; nequaquam obliuiſci velint. Et quidem frequenti hac commemoratione delectatur Iohannes Skougardius, vir & Nobilitatis dignitate, & Virtutis fama maximus: qui à primis annis in illuſtri Noribergenſium Republica educatus; ita virtutũ actionibus aſſueuit: vt à vobis rediens Cancellariæ regum Daniæ ſit è veſtigio commendatus: eique interim officio iam vacauerit viginti annis ea ſolertia, eaq; animi ac curarum moderatione: vt & plurimas omnino moleſtias pertulerit; & nunc Inclyto Danorum regi, Friderico II. à ſecretis ſit & à Conſilijs, ea quidem virtute ac morum admirabili ſuauitate præſtans: vt cum nuſquam ferè à principis conſpectu latereque ac conſuetudine diſcedat: equidem omnium negocia cauſasque ac neceſſitates ad eum plerunque finem promouet: quo & oſtenſa eius humanitas & fides; & miſerorum indigentijs authoritate ac conſolationis bono conſultum eſſe, videatur. Huiuſmodi diſcipulorum progreſſu ac moderationis perceptæ declaratione eſt Reipublicæ Noribergenſium reuera gratulandum: cui cum curæ ſit virtutum ſtudia prouehere; non tantùm ipſa hoc ſibi pacto nomen ac dignitatem ſummam peperit: ſed & alijs habere dignitatem dedit: vt quibus verum ad honores aditum exemplo, diligentia atque humanitatis vſu perſuaſerit ac confirmarit. Quin & recèns à vobis Georgius Ericius ille noſter rediens, cui nunc commiſſa eſt Eccleſiæ Stauangrienſis cura in Nortuegia: cum hoc me fortè fortuna agentem reperiſſet; dici meherclè

nequit,

nequit, quantoperè adhortatus sit vt pergerem. Mirificè enim delectabatur instituto: Esseque Rempublicam Noribergensium ea & conditione, & virtutum omnium splendore; vt non posse tantùm eam; sed & debere commendari dixerit: sibi verò id ita vsu ac Ciuium beneuolentia compertum esse: vt in nullo collocari laborem rectiùs; in nullo præclariùs impendi eum aut exantlari posse ducat. Ita currentem me ille magisq; ac magis incitauit verbis: egoq; animum mihi ab inchoata, imò tum penè ad vmbilicum perducta scriptione, nequaquam reuocandum esse existimaui. Huiusmodi igitur à causis ad hanc scribendi operam perductus sum. Si quid illa autem fortasse placeat; equidem feliciter inceptam illam & perfectam dixerim. Sin minùs; nihil tamen pigebit insumpti studij: quòd Virtutibus laudandis, stabiliendæque Concordiæ inter bonos potiùs, quàm serendis odijs aut suscitãdis Imperiorum flammis hanc mihi & scribendi mediocrem facultatem, & ipsam vitam suppetere ac prorogari velim. Ad te verò, inclyte Senatus; vtcunq; conceptam hanc & delineatam Reipublicæ vestræ imaginem ac descriptionem mitto. Iustè enim hunc tibi laborem deberi censeo; quòd per te & salus Reipublicæ; & omnium ordinum dignitas consistat, conseruetur & vigeat. Etsi autem ex amplissimis Ciuitatis vestrę bonis ea tantùm quę vel paucissima sunt; vel nostram ad cognitionem tanquam pręcipua notioraq; peruenire poterant; hoc scripto comprehendimus: sintque pagellę pauciores fortè & incultiores; quàm quę pręclaram gratiam aliquam aut laudem mereri omninò queant: cum tamen dedicantur vobis; qui fortunis, authoritate & iudicio antecellitis: spe minimè exigua sustentor; si non perfectione quadam summa placeant: genio tamen suo, atque hac pinguiore fortassis adumbratione, propter rerum elegantiam, & vrbis vestræ authoritatem, bonis ac doctis omnibus esse omninò placituras.

*****

Nec dubito huius argumenti amplitudinem à vestrę Reipublicæ doctissimis alumnis tractari explicarique potuisse rectiùs: Vt quib⁹ ceu domesticis omnes rerum Veneres, omnes anfractus ac vniuersæ Ciuitatis forma probè cognita esset & explorata: dabunt tamen veniam hanc peregrino: qui & virtutes in quacunque gente admirari probareque honestum esse statuit: & fas sibi esse duxerit ea quæ mirari ac probare piè potest; ad posteritatis iudicium publico scripto, ac honesto virtutis testimonio transmittere & propagare. Optarem etiam plura nobis de inclyta hac Republica fuisse vel vsu ipso, vel doctorum monumentis comperta & designata: equidem creuisset opus numeris; & gratiam auxisset rerum copia; quæ cognita exploratáque suis; sine voluptate profectò legi non potuisset ab alienis. Si quid tamen eius fortasse nunc desit; vt deesse multa sanè non negauerim: studium aliquando nobis erit id pertexendi: quò quod taceri minimè oporteat de optima Republica Noribergensium; etiam nostra cura nostrisq; aliquando vigilijs ad gratam posteritatis memoriam transmissum esse videatur.

Quemadmodum autem ex Sole lucido sparguntur radij; qui vniuersum Circuli ambitum attingunt: Ita in ipso penè Germaniæ vmbilico sita Noribergensium præclara Ciuitas; exemplar se Virtutum exhibet: in quod cum intuentur sparsi latè populi; vel similia planè faciunt: vel ad imitandum sese quanta liceat animorum alacritate, suscitant & componunt. Superent quidem vetustate haud paucæ fortassè aliæ: At Noribergẽsium alacritas solertiaque non tantùm segnitiem excussit plurimis: sed illarum fortunam crescendique desiderium & conatus maximos tum exemplo auxit, tum subsequendi spe egregiè confirmauit. Sed hæc amplificare nolo. Peto autem à te, Amplissime Senatus; vt & orationi huic nostræ ignoscas fortassè prolixiori: & totum tibi hoc opus placere atq; acceptum esse sinas.

Nihil

Nihil affectationi hîc aut adulationibus indulgeo: sed congerie quadam aliquot exempla retuli: quæ ob virtutem & commendata esse omnibus; & suo loco imitari cunctos volo: ijsque demùm exercitijs id inter Christianos fieri: vt cum pulcra sit & veneranda Virtutis appellatio: etiam existant tandem aliqui: qui sanctissimis vitæ institutis id quod tantoperè extollunt laudibus; perficiant: nusquamq; cessent inter suos; quin quæ pulcerrima esse audiant, æmulari facta velint.

Vtinam floreat Respublica: multosque Schvveppermanno & Vernero similes producat: qui & belli artibus, & humanarũ disciplinarum vsu superent: idoneique sint, qui Maiorum suorum semper locum expleant: nunquamque desit honesta Ciuitati soboles, quæ Rempublicam capescere: acceptamque à progenitoribus fidem ac virtutum maximarum possessionem tueri cum dignitate; atq; ita eam tandem velut hæreditatem optimam vberrimo sanè felicitatis incremento transmittere possit ad posteritatem. Benè valeat inclytus Noribergensium Senatus: meque in ijs habendum putet, quos amare semper velit. Hafniæ Danorum, 17. Ianuarij, Anno 1572.

Vest. Amplitud.

addictiss.

Cimb. Erasmus Michaelius Lætus, Acad. Hafniensis Professor.

INDEX PROPRIORVM NOMINVM QVORVM IN HOC OPERE FIT MENTIO.

Petrus

FINIS.

C. ERASMI MICHAELII LAETI,

NORIBERGICORUM

LIBER PRIMVS.

Bellorum flammas et inania gentibus arma,
Exosasq́; dijs vana in certamina rixas
Dũ cumulãt alij, studijsq́; sequũtur; et atras
Multiplicant populis ingrata per oppida mortes:
Dumq́; manus gladio pars admouet altera; quidam
Hortando pugnant; & auent noua sumina flammis
Ingerere, & tacitos inducere motibus ignes;
Effera consilijs, sed languida penè Gradiuo
Turba; nec effusum satagens spectare cruorem.
Quin cùm multi etiam liuenti forsan ab Orco
Exciti patrias turbant clamoribus vrbes;
Ingenijsq́; nocent, furijsq́; agitantur apertis,
Et funesta mouent famosis iurgia scriptis:
Me diuersa quidem rerum sententia vatem

Interea abstulerit, factisq́ manentibus addat,
Ac vocet aonias meliora ad limina Musas.
Etsi autem ingenio varias mihi numina curas
Subijciunt: latéq́ faces mihi Phœbus Apollo
Quassat, & incensos ad maxima promouet ausus:
Præcipuis tamen aucta bonis Noriberga volentem
Incitat: ac quantum est quo nos præstamus, id omne
Ad se læta rapit, fructusq́ excerpere gestit.
Hanc igitur, si quid tam mitibus annuat ipse
Iuppiter optatis, solers memoraro: simulq́
Pegnitij fontes cursusq́ ac littora dicam.
Dij, quibus imperiū & tantæ stant Vrbis honores:
Hoc desiderium fausto mihi sidere natum
Perficite. è supero calor hic cum surgat Olympo,
Nequicquam humanis impletur viribus. idem
Qui mouet; is motos manifesta in commoda sensus
Inferat, ac grato constent mihi fænora versu.
Haud ignoro quidem moliri me ardua. sed quis
Maxima non etiam tentarit: dummodo cœli
Militet auspicijs, æquoq́ vtatur Olympo?
Et dignum superis opus est; ac proxima Phœbo
Gloria; Virtutes quaçunque in gente locoue
Emi-

Emineant, veris efferre sub æthera formis
Spectandasq; dare: & nusquam quæ recta feruntur
Consilio pressisse tuo; lucemúe tenebris
Mergere, & obscuras facibus præponere noctes.
Hanc Diui inspirant mentem: atq; hæc pectora miro
Interdum genio studijsq; ac robore firmant,
Ut magna aut tentent; aut maxima vincere possint.
Ardor at è superis venit orbibus iste: neç esse
Te clarum fortuna sinit: ni fortè iuuêre
Numinis afflatu, cœlumq; in facta sequare.
Cætera cuncta iacent fatis spoliata secundis,
Ponderibusq; oppressa suis: cum languida circum
Lumina victuris nequicquam aduoluere musis
Atque inferre parant. medijs mors ipsa medullis
Hæret, & à primo cumulant sibi funera partu.
Cum veluti fulcire domum, quæ victa ruinam
Spectat, & effractis lapsumq; necemq; minatur
Articulis; atque hanc aliquo fortasse laboras
Instaurare: licet subitos auertere casus
Et proferre moram positis videare columnis:
Præsidium tamen arte paras imbelle, magisq;
Quo moueas: tanto præsentes tute ruinas

Moueris, atq; magis quæ sunt nutantia frangas.
Intus enim vitium est; mediosq; impacta sub artus
Regnat acerba lues: cumq; hisce mederier optas,
Iam motu erumpit noxæ labor. Vnus & alter
Sustineat fortasse dies: vbi fulcra rescindas,
Corruit; ac stragen sonitu testatur inani.
Sic quæ sidereis subnixa fauoribus inter
Humanas veniunt monumenta recentia dextras;
Consistunt durantq;. velut cum saxea vento
Planè obluctatur; neque se fortissima turris
Euerti soluiue sinit: rigidissima sæuos
Ludit, & in vanum grassari riserit ignes.
Non igitur vates ex se sibi fata morari
Aut statuisse queunt. Deus est, qui semine Vates
Ducit ab æthereo; vitam largitur, & esse
Felices donat. quo demum Vena modusq;
Nobilior tribuente venit: partesq; per omnes
Jt calor, ac Musis solidum meditatur honorem.
In reliquis vel frigus iners; vel vita stupescens
Visitur, aut gelidæ vicina licentia morti.
Jnterea melior si quæ natura per artem
Incrementa capit: si quid parat vsus honesti

Pro-

Profectus; Diuis superoq́; sacraueris orbi;
Et meritos cœlo sua per vestigia fructus
Restituas: laudesq́; bonos; & crimina culpes,
Quæ culpanda scias, virtutumq́; æmula noris.
Illa etenim incautos, & mitia pectora fallunt
Deteriùs; quàm quæ manifesto prodiga facto
Nil celant, sibi nec larua occultantur inani.
Pulcrius at nihil est, quàm quæ sunt publica; quæq́;
Commoda vera sient, exculto dicere posse
Eloquio. vincit superas ea musica voces
Sidereosq́; sonos: vincit blandißima iusti
Fœdera concentus: fidibusq́; æquata canoris
Exuperat: numerisq́; implet redeuntibus aures
Delectans; animosq́; trahens, quos imbuit alta
Cognitione: aliquidq́; boni post verba relinquit
Iudicijs. hæc illa sacro est gratißima Phœbo
Et coniuncta Venus; quam si quis adeptus honestis
Aspirat, rectè potis aspirare; feretq́;
Præmia, quæ fas sit virtuti præmia reddi.
Si cœlo placeas, nihil est cur esse timenda
Cætera monstra putes. vincit, qui vincere Christo
Concertante velit. cui pectora quisquis & omnem

Subijciat mentem, rebusq́ operetur honestis;
Nil metuat, quocunque ferat fortuna laborem;
Contentusq́ sua, lætusq́ hac sorte quiescat.
Sed calamis quò Musa feror? Noriberga sequentes
Impleuit mihi culta manus; versuq́ beato
Regnet, & æterna per me quoque laude fruatur.
Ast ea res minimè tenui pulcerrima versu
Exornanda fuit. maius fortasse requirat
Ingenium; vena quod diuite constet, & omnes
Impleuit numeros totoq́ Helicone redundet.
Qualia nunc hominum studia; & vis aurea paßim
Ingenijs fœcunda viget: qua plurimus arte
Crescit honos multis, curisq́ impendia reddit.
Et tamen egregios fructuq́ vsuq́ labores
Qui subeant; gratosq́ velint abrumpere somnos,
Et nihil inuidiæ scelerato dente moueri:
Vt paucos hercle inuenias; sic illa sequentes
Penè vides; quibus aut lucem prior addidit ætas:
Aut certi affulget spes verè amplißima lucri.
Ast qui virtuti gratis hæc præconia reddat,
Hancq́ adeò sese propter laudauerit; esse
Tu rarum plerunque putes: cùm quisque sequatur

Quod

Quod iuuet, ac titulo nunquam moueatur inani.
Haud tamen ista meos etiam sententia vinclis
Implicuit sensus: nec me res improba Vatem
Abstulerit: minus vt quæ sunt rectißima laudem:
Et si quæ lucro fuerit fiducia, nusquam
Spondeat eximios tanta ob certamina fructus.
Oderit ipsa licet mundi petulantia rectum,
Et quæcunque Dijs placeant iustißima, damnet:
Haud tamen officio cedendum est; quo minus istud
Aut calamis, aut voce probes, aut lege sequaris.
Nunc igitur ne quid Noriberga amplißima tristi
Aspicias vultu sectantem magna Poëtam
Arctoum; molli quòd inundent carmina succo
Et ferat haud rigidos in grandia dicta cothurnos.
Non ea mens Læto quæ sesquipedalia iactet,
Quæúe proterua tonet. sed ceu fortasse latentes
Horret aquis scopulos, refugitq́; carina labores:
Sic monstrosa quidem & rerum superantia formas
Verba cauet: studioq́; legit quæ plana, nihilq́;
Impediant animos; sensumúe obscura retardent.
Grandia mirari non quosdam nescio. sed me
Hæc facilis scriptura iuuat: qua maxima rerum

Ponde-

Pondera quisq; capit; nusquamq; excussus aberret,
Nec dubias verborum vmbras pro luce sequatur.
Omnibus haud dat cuncta Deus. sunt vina Falernis
Præcipua, ac mollem diues parat Anglia lanam.
India fert hebenum: Latijs sua myrtus in oris
Crescit; & autumno plenos alit vua racemos.
Germanis infracta fides. industria Gallis;
Audax Hispanis animus: sua prima Quirino
Gloria, & humanos ostendit Dania mores.
Sic sua diuersis ratio est non vna Poëtis
Nec modus vnus. habent disiunctos flumina cursus.
Ambagesq; etiam oppositas plerunque sequuntur
Ignotasq; vias; quamuis tamen omnibus vnus
Sit labor, Oceani ripis se immittere, qua se
Exonerent, latisq; ferant impendia regnis.
Haud aliter sacram diuinæ Palladis arcem
Cùm multi affectent; studio tamen ardua Vates
Culmina dissimili, meritosq; sequuntur honores.
Hinc alijs aliud natura arriserit. iste
Anxius ingenijs vigor est; & dispare multum
Conditione coit. longis sudoribus hic se
Conficit; vt prorsus macilentos languida versus

Fundat,

Fundat, & exili moueat ſe vena cruore.
Vberior dites huic ſpiritus aſſerit artus,
Et ſolidæ plus carnis habet. longè iſte meantes
Inducit flexus. tumido capit alter ab orſu
Principium, & grãdes fert in noua carmina pulpas.
Quid quoſdã memorem ceu delectarier amplo
Circuitu, ac ſpacijs diſtendere ſepta remotis
Verbaq́; complexu latiſſima fundere? vel quid
Strictius his plerunque iter & breuiora placere
Compita? quin alijs interdum prima putatur
Gloria; ſi obſcuris quæ ſunt clariſſima rerum
Senſibus inuoluant: petiturq́; ex lumine, denſis
Quæ rebus tenebras induxerit umbra tenebris.
Aſt mihi non parili naturam Phœbus Apollo
Temperat ingenio. primùm quæ grãdia nuſquam
Sponte ſequor, ſed enim ſi quid mihi forſitan iſtæ
Æternæ ſuperum leges, & conſcia veri
Numina decernunt, totis cui vena medullis
Seruiat, ac iuſtos in carmina miſerit ignes:
Et ſi ſentit onus calami labor, eſſeq́; plenas
Ingenij vires, maioraq́; robora vellet:
Nil tamen auerſatus in hanc ego noſtra palæſtram

Carbasa distendi patior. mens æmula laudis
Vrget opus, facilesq́ adigit sub lintea ventos.
Quin iam mite suis imposta negocia cœlum
Promouet auspicijs, non me succumbere Diui,
Nec fortuna sinit: varias Patientia clades
Vincit, & æthercam cumulant mihi sidera laurum.
Tum verò studijs quantum licet omnibus vnum
Adnitor; ne quid perplexæ forma loquelæ
Iudicio obsistat. volupè est mihi dulcibus vti
Perspicuisq́ Deis; Musasq́ in aperta sequentes
Ducere; vbi obscuro nusquam locus. istud honoris
Intulit ingenio Pallasq́ ac Delia nostro.
Non mihi figendis studeant hæc pectora Ceruis;
Nec nemorum cingam leuibus iuga celsa molossis:
Quæ mihi vita quidem sectanti læta Mineruæ
Castra, quòd accitæ multum feritatis haberet,
Displicuit. sed quòd curis operumq́ labore
Perficiam; vt molli veniat mihi versus ab vsu,
Et quocunque vocem dulcis me vena sequatur.
Hæc mihi dexteritas cœlo venit aucta parente,
Qui curam ingenio sic temperat; vt mihi primùm
Scribenti faciles perstent in carmina Musæ,

Et

Et læto subeant in magna negocia vultu.
Tum quòd iudicio mediocri excellere Phœbus
Et præstare dedit: quo quæ sunt scripta, bilance
Haud dubia expendam: obscurisq́ inducere lucem,
Planiciem scabris, languentibus addere cursum,
Aut nimium properis frænos immittere poßim.
Hæc noua vis animi est non omnibus æqua. proinde
Haud auersari Lætum Noriberga Poëtam
Culta velis. habet asperitas quos anxia Vates
Nobilitet. plano constant mihi carmina ductu,
Et Venus æternos mihi sospitat aurea versus.
Sollicito interea dum sector acumine rerum
Pondera magnarum, structamq́ laboribus vrbem,
Versibus amplector, populisq́ encomia reddo;
Pierius mentem stimulat calor: esseq́ vatem
Cogit, & Aonijs numerum cumulare Poëtis.
Dij faciant; vt si non omnia, maxima saltem
Ornare, & rerum fastigia prendere poßim
Præcipuasq́ amplecti operas; Respublica quo se
Munere dilatet, famam & virtute probarit.
Tu verò nostris faustum diuine Senatus
Auspicijs deferre pedem; factoq́ benigna

Plaudere fronte velis. Tu maxima carminis huius
Pars & meta ſies. tibi venerit omnis & omnis
Gloria. te ſaluo Reſpublica durat, & eſſe
Siue animi ſtudijs, ſeu rerum pondere felix
Et tranquilla poteſt. placeant tibi noſtra, ſimulq́;
His læto præſtes exordia commoda vultu.
Ergo vbi iam tenui ſupera in faſtigia curſu
Pegnitius ſeſe inſinuat; primisq́; perennes
Fontibus extrudit cumulatq́; in flumina limphas:
Protinus auſpicijs ortum cœleſtibus auget,
Et ſibi ſe propellit; aquasq́; in aperta ſuburgens
Littora deducit ſubitisq́; immittit arenis.
Cum pariter medio ſacratæ in gurgite nymphæ
Ludentes coëunt, ſuperum pars maxima: ſi, quæ
Fluminibus præſunt, ſuperum pars eſſe putanda eſt.
Vt tamen & leuibus pinarum frondibus vna
Conſtitit, hac reliquas affata eſt voce ſorores
Incepitq́; loqui. Nympharum ego maxima veſtri
Iuris ero; mihi, quæ libeat feciſſe, licebit:
Si coniectura, quæ nunc ego mente reuoluo,
Aſſequi, & occultos in aperta reducere ſenſus
Poßitis. Dixit Stenole. cui proxima lato

Remi-

Remigio manuum Cleomene exercita pulcros
Extulit in cœli rutilantia mœnia vultus,
Et simul. O sacri custosq́ue & gloria fontis
Pegnitij; generis nostri pulcerrima: quid nos
Forsitan esse Deas, cœloq́ue parente negabis?
Ignoret mortale genus secreta. latebras
Non animi ingredimur; coopertaq́ue pādimus: & res
Euentu, natæ qua simus origine constat.
Scilicet hoc tacita versas sub mente, fluentes
Impelli quò læta velis è gurgite lymphas,
Et primas aperire vias; cursuq́ue secundo
Labier, ac patulos in littora mittere flexus.
Causam autem, quæ te dubiam iustißima reddit,
Cernimus hanc: nostris quòd fortia mœnia ripis,
Et populos fortes, & celsa palatia quondam
Exoritura vides. quibus ast hæc gentibus esse
Munera larga velis, non dum tibi constet; alasq́ue
Pectoribus curas; conceptaq́ue proxima damnes.
Cum Stenole: & nostri iam pectoris abdita vero
Lumine prensa tenes. Vnum minus æqua profaris
Hoc tamen; ignaram, quòd cum sim diua putaris
Esse etiam rerum; seris quæ fortè sub annis

Eueniant; quocunque velim deducier iſtas,
Quas modo diffundam ſubiecta in paſcua lymphas.
Et tamen, vt verum fatear, tibi neſcio cur non
Concedam. Vſque adeò nunc his, nunc gentibus iſtis
Mens fauet, ac curas circum mihi pectora gignit.
Dixerat. actutum celeres accurrere Nymphas
Vinclaq; iam victæ ſubtendere dura videres:
Cum celer impulſu Stenole ſe ſuſcitat. & iam
Parcite, ait: neque me violarint numina ſacri
Cuſtodem fontis, iusq; in mea regna ferentem.
Victam me fateor. ſedenim quia victa, proinde
Non etiam mittant ſcelerata in vincla Sorores,
Et labem imperio cumulent. mihi ſceptra dieſq;
Eſſe etiam tutos regni dedit autor: ab illo
Contineat feritas truculentas lubrica dextras.
Quin, quanquam fuerit libertas maior agendo
Dicendoúe; tamen nocuas iccirco Sororum
Eſſe manus nollem, turbataúe fœdera dici.
Et decus eſt faciles ſubmittere legibus iras;
Ac quæ iure quidem poteris fortaſſe videri
Tentare; haud toto tentes tamen aſſe: relinquas
Quiddam etiam; vt fragiles ſolidet cōcordia neruos.

Prin-

Principibus si quæ asperitas nocuisse feratur,
Nec felix vnquam fuit: & persæpè Nepoti
Intulit, horrendo quæ vulnera perferat, ense.
Esse Magistratum, Deus est. Violaris Olympum
Si violas Regem: patientia creuerit; & ius
Creuerit, ac merita redeant tibi præmia lance,
Hoc tamen & noxam studio, ratione modoq;
Euentuq; luam: quòd quos mea littora Ciues
Incolere, & propter gelidas prætendere ripas
Fata dabunt; vestri studiosos esse futuros
Pollicear; sacrasq; ferant in sidera Nymphas:
Et me perpetui custodem fontis honorent.
Interea mecum superosq; Deosq; secundas
Poscite congeries, fluuioq; augenda futuro
Pondera lympharum. tu maxime Juppiter vndas
Suffice venturis pater, & da fontibus esse
Perpetuas: aperiq; iter ac decliuia monstra
Quà se fundat aqua, & cursum molita sequatur.
Sic dixit. magnis assensibus æthera complent
Numina. Tum Stenole patefacto carcere lymphas
Ire dedit; laxatq; manu cita claustra; ruentes
Cum monet. Ite sacris monumenta obnoxia Musis

Et

Et celeres proferte gradus: nusquamq́ morari
Aut ceßisse loco, & flexus cohibere velitis.
Fata viam inuenient librato vbi gurgite totos
Expedias cursus; teq́ in tua littora cogas
Celsaq́ porrectæ vitaris acumina terræ.
Nec mora, Pegnitij cum fons exundat; & altas
Euomit acer aquas subtusq; in deuia tendit.
Fit via vi, cannæq́ leues atque humida latè
Cedit arundo; imasq́ petunt noua littora valles
Mercurio ducente: Deûm qui missus ab aula
Nuncius, hanc Nymphis operam prestare; Iouiq́
Hanc magnæ partem, telluris ab vbere subdit,
Neptuno blanditus: in hæc cui iura tridentem
Sors dedit, ac liquido iußit dominarier orbi.
Astitit & nitido prouectus in æthera curru
Phœbus: & vt medias inter sibi carpere valles
Cernit iter, tali fluuium est affatus ab ore
Pegnitium. tenui visure ingentia riuo,
Labere. fœlici tibi creuerit vnda meatu,
Et statuas solidos fatale in littus honores.
Non ego iam Regi fluuiorum defero summas
Eridano partes. inerit sua gloria paruis

Fon-

Fontibus, & virides feret in noua culmina lauros.
Dij tibi propitios ventura in robora vultus
Decernant; magnoq́; velint tibi littora fructu
Tendier, ac fortes voluendo incingere gentes.
Quin quocunque mees protrusaq́; cornua flectas,
Ipse sequar: facilesq́; dabunt tibi sidera lapsus,
Claraq́; magnificis surgent tibi culmina muris.
Sic medio Phœbus cum constitit æthere vocem
Finijt. Interea properans iter omne subegit
Transmisitq́; ruens: patuloq́; repulsus ab Austro
Prospicit in Boream fluuius, geminasq́; sub Arctos
Tendit, & in septem flectit noua lora Triones.
Vtq; vias curuo permensus gurgite latè
Creuerat: Ecce citis Notio delapsus ab orbe
Regnitius, tenui celerans se paßibus infert
Pegnitio: geminisq́; statim coit amnibus vnus
Alueus, ac socijs coalescunt flumina ripis.
Scilicet hic superis labor est & cura Tonanti;
Vt quæ sparsa locis oriuntur plurima, cogant
In fœdus, iunctoq́; sinant consistere nexu,
Et benè communes inter se vertere sortes.
Sic varijs constat populis Respublica; quorum

Alter ab Hesperijs: at venerit alter Eois
Gentibus; & notios capiunt Borealia ciues.
Inclyta coniugio sic constant vincula: sponsam
Hæc gignat cum terra; alio sed sponsus ab orbe
Adsit; & ignotos iungant in fœdera mores.
Aut ego quid Sauum Drauumúe; quid aurea dicā
Flumina, Dannubio quæ cum miscentur, in vnum
Conspirant tractum solidoq́; feruntur in amne;
Euxinum donec subeant mare. Sala sub Albim
Condit iter. Rheno celeres Mosella fluenti
Miscet aquas. sua sunt naturæ vincla, quibus se
Copulat, ac forti stringit coëuntia neruo.
Iamq́; iter extenso paulatim flumina riuo
Iuncta legunt; plenoq́; tumescere gurgite ripas
Lympharum pro mole iubent: cum tota coacto
Agmine prorumpunt; fluuijsq́; sonantibus altè
Præcipitant cursus: oculisq́; ac deniq; toto
Corpore vestigant vbi sese effundere poßint,
Et cumulare nouos in lucra sequentia motus.
Sic bona sunt quæcunque, bonis se adiungere certant,
Mutuaq́; vtilibus duplicarint commoda rebus.
Forsitan id natura etiam suadente; minores

Vt ſeſe magnis immittant amnibus amnes
Tantiſper; vaſto donec ſub gurgite latum
Oceani regnum cumulatis fluctibus intrent,
Inq; ſuos iterum redeant cita flumina fontes.
Quin ſua non tantùm venienti littora ſubdit
Regnitio: titulos etiam nomenq; ſecundum
Induit, ac gemina coaleſcit mole; manetq;
Poſterius ſolido iunctis ſub gurgite; claram
Interea dum cæca legens veſtigia fundo
Bambergam accedat: propterq; ea mœnia ripas
Explicet, ac placido luſtret vetera atria vultu.
Hæc vrbs ingenti iam pridem laude minores
Cùm ſuperet, latè famam promouit, & auxit
Relliquijs Henrice tuis; qui ſceptra gerebas
Auſonios inter gratus pietate Monarchas.
Sed non Cæſareo tanta eſt Bamberga ſepulcro
Structuræq; opibus: quanta eſt, ſemperq; futura eſt
Ingenio Ioachime tuo; qui natus in vrbe
Hac patria, imperij ſumma velut arce Camœnas
A primo ſic flore colis; ſic caſtra frequentas
Muſarum; vt nulli veterum ceßiſſe; nihilq;
Quod doctum deceat, potes ignoraſſe videri.

E Camera priscum venit tibi nomen; auito
Haud dubiè officio gentile parentibus: vt qui
Grata ministerij referant hæc præmia vestri,
Virtutis precium, & fidei monumenta vetustæ.
Ast illud fatale tibi fortaßè volebant
Numina firmari serisq; Nepotibus esse,
Qui Camera ipse sies & honestis vera Camœnis
Gloria. non temerè ludit sors. arbiter orbis
Atque auctor, soboles summi patris, ille redemptor
Humani generis, nostra & poßeßio Christus
Prouidet vtiliter: cumq; omnia clara secundat,
Duxerit è cœlo quos vera in commoda mittat.
Nec tali Bamberga tamen iactarit alumno
Se tantùm: quid si felicibus aurea fatis
Creuerit; hoc etiam quòd præceptore fruatur
Lipsia, Misnenses inter cultißima ciues,
Et studijs spectanda bonis: quæ voce styloq;
Promouet, ac totum spargit Joachimus in orbem?
Quicquid habet Latium, veterisq; scientia mundi;
Græcia quicquid habet, vel habent secreta Pelasgi
Abstrusis perplexa vijs formaúe loquendi;
Huic notum est. quo non alium reor esse, minore

Qui

Qui Argolicos sudore legat. Sic omnibus illum
Græcia perfectum numeris agnoscit; habetq́ue
Hac re cui meritam tribuat Germania laudem.
Nec tamen hæc assentandi studioúe modoúe
Intulerim. non me furijs Colacia sinistris
Edita, monstrorum nunc multo amplissima, Vatem
Fregerit. ast virtus quòd me & Constantia tanti
Mouerit vna viri; non me meminisse pigebit
Illius: vtcunque hæc meritis non æqua, sub alto
Pondere subsidant: habeatq́ue is maxima vitæ
Præmia; cùm vera solidus virtute feratur,
Atque æui cursum moderato colligat vsu.
Interea sedenim cumulatis auctior vndis
Regnitius muros Bambergæ & culmina linquit,
Metiturq́ue vias, lateq́ue extrudit aquarum
Congeriem: subitò cum præteruectus ab ortu,
In Caurum Mœnus sinuoso gurgite tendit,
Incertosq́ue vado molitur in æquora flexus;
Piniferi montis soboles: cui ditia fatum
Mœnia transire & cursus dedit esse perhennes.
Huic se Regnitius, ne quid fortassè vagetur
Longiùs, aut tenui lasset caua littora pulsu,

Coniungit; lateriq́ infert sua regna sinistro;
Nominibusq́ coit, ripasq́ meantibus auget.
At tumidus quamuis lateq́ excurrat & erret
Mœnus; & incertos duplicet redeundo labores;
Nunc has nunc illas perplexo tramite gentes
Inuisens: vno tamen omnes vndiq riuos
Littore complexus, veteres abolendo relinquit
Lympharum titulos: & se sibi plurimus vndis
Explicat, ac diti constant sua nomina Mœno:
Donec & ipse etiam diuino peruia Rheno
Ingerat; ac dextris immiserit ostia ripis.
Salue Pieriis semper memorande Camœnis
Rhene pater quacunq vias; quacunq meatus
Vestiges cursu; teq́ in tua littora voluas.
Labere cura Diis vera immortalibus; & te
Asserere limitibus: quantumq insurgis in vndas
Ponderibusq́ tumes; tantum properando liquentis
Oceani regnum, subiectaq́ mœnia ponto
Et distenta petas. cumq́ haud capit alueus omnes
Vnus aquas, duplici patefeceris ostia riuo,
Exoneresq́ tuos geminata in cornua lapsus.
Scilicet hæc diuis superoq́ potentia cœlo

Durat;

Durat; vt æternis redeuntia flumina ripis
Restituant: quantumq́ excedunt gurgite; tantum
Fontibus aucta nouas in viscera hiantia lymphas
Sufficiant: semperq́ fluant, quia semper inundant.
Aut cui propitios ita pandunt numina vultus
Cuiue adeò indulgent animorum motibus; omnes
Vt fluuiorum ortus, causasq́ & littora versu
Explicet, ac tantos in carmina miserit vsus?
Non ea mortalis studij est, non certa facultas,
Nec vis Ingenij: tantos & prendere motus
Et proferre queat. cæcis effusa cauernis
Vt fluit, in cæcos ita res ea sæpiùs ausus
Incidit, ac animis plerunque tumentibus hæsit
Nil comperta. sed est, quo se excusauerit omnis
Ingenij feruor studijq́ industria nostri:
Quòd prendi nequeat rei modus. illud ineptê
Nam dictum constat, fluuios ex aëre nasci,
Cum loca prima subit, gelidis vbi protinus antris
Cogitur in Lymphas; iugiq́ liquentia gignat
Flumina ab accessu, cumuletq́ ea semina creber
Spiritus, abstrusos sinuans se in gurgitis orsus:
Sic Aqua nil aliud fuerit, quàm crassior Aër

Cum

Cum densas subijt partes: gelidoq́ue coactus
Frigore perpetuos supera in fastigia fluxus
Ingerat, ac plena fauces scaturigine pandat.
Quæ ratio quantum dementet pectora; iam nunc
Dispiceas. numeris Elementum excesserit: æquor
Quæ capit, haud etiam verè capit. omnia tantùm
Sunt vnum, & sacris sua sunt mendacia scriptis:
Quæ manifesta quidem fluuios ex æquore ferri
Asserere, & tantos satagunt hinc ducere motus;
Miracliq́ue instar Mare non excrescere, narrant.
Sed nihil ista quidem iam persequor. Vtilitates
Quas fluuij gignunt, non pronum est dicere. vel quis
Danubij tractus, quis clari maxima Nili
Commoda rettulerit? quo Ganges gurgite: quo se
Alueo agit Rhodanus? quoúe impete Sequana pergit,
Quo Tygris cursu; quo Euphrates littore: vel quo
Noster in Eoos Gudius sese incitat æstus,
Et ripas inter se voluit in æquora motu?
Illa equidem vastis se flumina lapsibus omni
Præcipitant impulsa gradu; lateq́ue ruentes
Effundunt lymphas, pontumq́ue fluentia complent:
Inclyta non motu tantùm, sed Maxima motus

Causa;

Causa; atque æternæ scaturiginis aucta recursu.
Quam nos hîc etiam nil rem tractamus. at unum
Interea est, verè quod dixeris: omnibus inde
Præcipuis causam penè urbibus esse; locari
Quòd fluuios iuxta ac protendi Mœnia possent:
Commoda quæ humanis afferrent gentibus, & rem
Augerent usu, lucrumq́; è flumine gignant.
Huc ratibus Lintriq́; via est; huc maxima lignis
Et congesta strues creberrima penè secundo
Defluit amne: huc aduersas agit æmula merces
Sæpè manus, dum obnixa leues in flumina puppes
Cogit, & obstantes superat conamine fluctus.
Quin sua multiplici Piscatio creuerit arte,
Squammigerosq́; legit retiq́; & fune natantes:
Quos mensæ intulerit; victusq́; in præmia mittat.
Tum verò ingratas facili purgamine sordes
Tollier inde vides: ubi se defluxus aquarum
Ultrò agit, ac medias interdum perluit urbes:
Interdum iuxta diductos gurgite muros
Labitur, ac celeri secum rapit obuia cursu.
Sanè ea mutandis loca mercibus æqua videri
Censeriq́; velis. ceu non obnoxia morbis

Dixerim: vt huc raræ pestis contagia spargi:
Ni causa ex alio velut ordine mota, sequenti
Aspiret damno; semenq́ue è semine labi
Attrahat, ac lentas adducat in oppida mortes.
Nos ipsi inficimus sic sæpiùs aëra; ne quid
Purior esse queat: iugi licet aurea motu
Flumina pestiferos halitus & tristia purgent
Purgandoq́ue adeò tollant spiramina. vel cur
Non etiam extulerit Romana palatia Tybris,
Euphrates Babylona vehat? Simoëntis ad vndas
Troia fuit: çeu iam Rhodano vicina tuetur
Mœnia Lugdunum. Scaldas Antuerpia ripas
Oççupat, ac Tamesim Londinum spectat in amnem.
Quo se more etiam Randrusî plurima nostri
Ad Gudium latè facies diffundit; & inter
Distentas fluuio ripas sua commoda solers
Contrahit, ac celebri lympharum gurgite regnat.
Sed nihil ista quidem iam longius explico. constat
Fluminibus varios adiunctos esse bonorum
Prouentus: seu detulerint fortaßis in vrbes
Commoda; quæ externis subeuntia gentibus istic
Exponi fas sit. seu ripis plurima gignant

Quæ

Quæ sua sint proprijs ceu lucra domestica regnis.
Qualia nunc etiam Rhenus non pauca propinquis
Coniunctisq́; adeò populis commercia lætis
Auget aquis; variasq́; inter delapsus arenas
Multiplicat gratas vicina per oppida sortes.
Nec tamen hæc soli fortuna est maxima Rheno
Vsibus vt superet: Nicrum spectato Lycumq́;
Inde equidem Alpinis dilapsum montibus. aut quas
Iste etiam tantis cernit procursibus Vrbes,
Interea se Dannubio dum condat; eiq́;
Intulerit caput, & geminas permisceat vndas
Approperans? videt ille quidem præclara: suisq́;
Semper habenda locis cultißima mœnia: summas
Vna Augusta tamen partes tulit; omnibus vna
Cum numeris certè quæ sunt amplißima vincat.
Illa equidem Aonijs semper domus aurea Musis
Et sacris tutela Deis, inscripta Mineruæ
Nomina clara gerit: quæ, quantū excrescere muros
Firmariq́; status tribuit Constantia; facto
Maxima constiterint, laudemq́; in præmia ducant.
Fuggerus hanc tantis auctam rationibus vrbi
Conciliat; sacris dum spemq́; & summa Camœnis

Præsidia ostendit; rerumq́ & honoris abundans
Hoc agit, vt Phœbo sit pars gratißima nostro
Sit columen patriæq́ decus, sit vita Poëtis:
Iustaq́ Pegaseis sit fama & gloria Musis.
Sed nihil ista sequar, rapido sua littora Rheno
Et cursum vastos inter dant prendere montes
Et populum virtute iuuant: placidosq́ piosq́
Extulerint mores, humanaq́ pectora monstrant.
Adde quòd & circùm Baccho fortuna corymbos
Atq; vuas pendere dedit: quibus optima mensis
Vina, racemiferis veniunt expressa corymbis.
Aut ego quid cultas, vel Palladis artibus vrbes,
Vel virtute canam? iam fama est cognita quantum
Ingenijs Basilea potest. cui Phœbus Apollo
Et studijs superare; & honesto vincere cursu
Largitus, nihil eximios quod præstet in vsus:
Nec quod vera etiam dignum sit laude, negauit.
Credo ego cœlitibus rem decernentibus olim
Mœnia nata; bonosq́ adeò communia vitæ
Fœdera constituisse viros: qui iusq́ piumq́
Fas æuo inferrent; positisq́ è legibus vrbes
Et regerent miti faciles virtute colonos.

Non

Non opis id nostræ est mansuros cogere cœtus,
Qui parere velint; monitisúe subesse; ferisq́;
Libera nonnunquam submittere pectora vinclis.
Res ea fonte alio, atq; alijs subnixa columnis
Eminet. æthereo constant diuturna parente;
Et quæ pulcra, Dijs authoribus edita certum est.
Hinc merces igitur, pinnæ, respublica, muri,
Pondera, iura, forum, commercia, fœdera, portæ
Et vallum & fossæ, & prætoria celsa; Dijsq́;
Condita Templa: quibus meritos adolemus honores;
Iustaq́; propitio cumulamus vota parenti.
Vtq́; aliàs aliud sileam: Schola sola minores
Admoneat, quantum populis decus intulit; artes
Humanas nostrum primus qui sparsit in orbem,
Sacrauitq́; locis: vbi læta frequentia Musas
Et colat; & vero vitæ sectetur ab vsu.
Non ea pro meritis celebrari gloria iustis
Cantariúe potest. facile est, si dextra sequantur
Numina; quæ magnis fuerint æqualia votis
Perficere; & longos inducere rebus honores.
Hac igitur cœli coëunt bonitate, Deumq́;
Auspicijs; quæcunque quidem mortalia veris

Fructibus acta beent. Studijs Basilea secundis
Optatisq́; viget: lætæ cui maxima rectum
Præmia decernit: dum libertate suoq́;
Otio, & aurifero potiantur mœnia Rheno.
Quin cineres etiam magni cum seruet Erasmi
Et pia membra tegat: Cumq́; arte excellat & vsu
Multiplici sacros Authorum scripta labores
Excudendi; equidem toti iam cognita mundo
Exuperat fama. Sed enim profitentibus artes
Ingenuas celeber locus est: & honesta Lycæis
Gloria succreuit: latè quæ prodita nostras
Attigit has etiam Borealia climata terras;
Et studij laudem geminas promouit in Arctos.
Sanè Vrbem florere bonis & Ciuibus; & re
Lauta etiam vellem. fuerit quanquam illa moranti
Horridior Læto: quo mecum tempore coniunx
Vixit; & his fato metam contraxit in oris,
Quo mox extincta est Francforti: vbi littora Mœnus
Explicat, ac geminas hinc atq; hinc respicit vrbes.
Et nunc illa quidem Christo coniuncta beatos
Est exorsa dies; sceleris purissima, veræ
Virtutis lumen: cui nec fortuna tenebras

Sæuior obiecit: neque mollior intulit atros
Ingenij fastus; animumúe superbia strauit:
Vt moderata nihil sibi consectanda putarit.
Me verò interea quamcunque æquißima sortem
Numina ferre dabunt: quacunq; in gente morabor;
Pergratæ memorem me consuetudinis esse
Senserit ipse etiam, qui Spiritus aurea sentit
Officia; & nostris pars est æterna Camœnis.
Illa equidem veræ speculum pietatis & omnis
Virtutis custos ita me moritura relinquit:
Vt nihil interea cessauerit ista parenti
Pro me vota Deo iunctis ita fundere palmis:
Vt planè experiat valuisse ea vota: nihilq́;
Jam dubitem nostris hanc iunctam ita sortibus esse;
Vt meme aspiciat, nosq́; ad maiora sequatur.
Vna dolori animum res subijcit: illius haud me
Curam egisse, die quo busto inferret amœni
Corporis exuuias. aberam procul, ista secutus
Quæ nos ingrato spectabant pectora vultu:
Ingratosq́; adeò præbere immania rictus.
Nautica ńam Venetis cum defero nostra; Maritã
Interea amitto: solatia nulla Cyclopes,

Præmia

Præmia nulla meis æquata laboribus addunt.
Ast ea sunt aliys pingenda coloribus. hîc iam
Nostra sequar, placidoq́ȝ canā sua splendida Rheno
Littora, & in molles inducam Mœnia versus.
Quin sua Strasburgo seros motura Nepotes
Gloria iam latis diducta est fructibus. aut quæ
Prima canam? certè moderatis Ciuibus vrbem
Et magnis reor instructam virtutibus; vni
Cui sua Libertas ita curæ est denique; nil vt
Admittat prorsus, quod Seruos reddat. honesto
Maiorum ritu populis sua iura vicesq́ȝ
Perficit, ac veteri rem more adnixa tuetur.
Tum verò Aoniys precium dignata Camœnis
Cum statuit, facilesq́ȝ infert sub pectora Musas:
Sanè equidem famæ sic crescit honoribus, vt iam
Strasburgo solidæ veniant in præmia laudes,
Magnificasq́ȝ inter primas gerat auctior vrbes.
Denique si reliquis sint iusta silentia, nónne
Sturmius ingeniy cultuq́ȝ ac vbere rerum
Cognitione vnus cunctos penè inter, & illos
Eximios clarosq́ȝ viros, hunc vrbis honorem
Proferat, ac grato det famam excrescere fructu?

Hunc equidem ornandis genitũ reor artibus: vt qui
Et latè ſuperat ſtudijs; & plurimus vſu
Pollet, & excultis æquat Romana pelaſgis.
Hac igitur pridem ſuperat iam laude Joannes
Et nitet, Egregioſq́; inter rerumq́; peritos
Sic nomen gerit: vt dignos ſolertia fructus
Occupet, ac multo virtus cumuletur honore.
Diſcipuli teſtantur eam quæ iuſta docendo
Impenſa eſt operam: at ſtudio Reſpublica latè
Clareſcit, variaſq́; inter ſtat celſior vrbes;
Aucta virûm numero, magna qui laude Camœnis
Et lucem, & vires, & nomina condere poſſunt.
Nec ſanè obſcurum eſt Beuthero plurima noſtro
Præſidia eſſe; quibus Doctrinæ ſedulus omnes
Promoueat curſus; vrbiq́; encomia iuſtis
Auxerit officijs: dum geſta antiqua recensq́;
Edita, multiplici trahit in compendia fructu
Et multam hiſtorijs infercit acumine lucem.
Aut quid Obertum etiam Iuris legumq́; peritum
Muſa ſiles? nónne Auſonijs ita Græca Latinis
Iunxerit: vt merito ſit clarus honore, geratq́;
Hanc inter doctos ceu præmia maxima laudem?

Quæ viuat, magnisq; ferat dicenda Poëtis?
Iam sua fama etiam est Erythræo maior; in illam
Quàm tenebræ quicquã, quàm linguæ iniuria possit;
Dum Latios pensat numeros; dum scripta vetusti
Asserit Eloquij, Romanaq; iura reducit
Restituitq; Oratori, quem format honestis
Artibus, ac grato verborum lumine fulcit.
Hic Dasypodius formam cœlestis Olympi
Explicat egregijs dexter rationibus, acri
Subnixus studio dum Græcis nostra politè
Copulat, ac patrias virtutibus excolit artes.
Aut ego quid reliquos memorem? Sanè arbitror hisce
Iam nihil esse viris vel cultius arte, vel omni
Doctrina maius. Quin Disciplina Magistris
Jam latè nomen peperit: cum quisque sequatur
Officio laudem, quam virtus vera fidesq;
Reddat; & in meritos succrescere donet honores.
Ast Argentinam cum tute reliqueris Urbem;
Seu fluuio libeat Rheno descendere: seu te
Oblectet fortasse magis pulcerrima tellus
Quæ vario circum vestitur gramine: Spiram
Protinus apprendes: Nemetum quæ prisca ferebat
Urbs

Vrbs populos, Ducibusq; adeò spectata Latinis
Increuit bellis famamq; frequentibus auxit.
Valdè autem humanis gens moribus vtitur. hîc iam
Iusticiæ portum Imperium decreuit: vbi omnis
Dissidij ratio, iuris ceu lumine tolli
Possit; & auersas reuocet concordia mentes;
Quas pridem impulsas contentio cæca diremit:
Funestasq; dedit sub pectora serpere lites.
Sanè equidem hæc Spiræ laus magna est Vrbis. ab illa
Vangionum sese intulerit Vormacia, multis
Cognita priscorum studijs sedesq; locusq;,
Qui latè sparsis certamina fortibus altæ
Virtutis monumenta mouet: quo tempore Gotthis
Imperij res prima fuit; lateq; Gygantum
Fama per Ausonias sese extulit inclyta gentes.
Hîc sua Chremyldi victoria constitit, vna
Consilio pugiles quæ fœdè obtriuit, eosq;
Fraudibus illectos subuertit fraudibus. astu
Gloria fœmineo tandem est excisa, ruitq;
Nostrorum genus & veterum stirps clara parentũ.
Inde iter est fluuio, donec Moguncia sese
Vicinis Rheno muris, ripisq; sinistris

Pandat, inest vrbi facies gratißima, qua se
Ædibus euulgat: qua læti plurima victus
Munera diducit, faciliq; obsonia disco
Præstat, & annonæ pretium tolerabile figit.
Hinc cursu liceat molli descendere. turris
Inter aquas mox se medias ostendit, vbi ingens
Miraclum veteri notum rumore peractum est
Interitu scelerate tuo, qui muribus istic
Hatto peris: dum te diuina potentia pœnis
Implicat: ac seros docet ista cauere Nepotes
Quæ nunc immani te funere crimina perdunt.
Mox cursu & celeri se gurgite flumen inurget
Aërios inter montes, interq; profundum
Spectantes arces ingentia murmura versans:
Cum sese intulerit Cobulentia mollis, vbi vndas
Permiscet Rheno Mosella & plurimus acri
Confluit impulsu, lapsumq; acceßibus vrget.
Hinc tandem se aperit, primas cui fata tueri
Et multo proferre dabant conamine gratas
Inter Rheni vrbes: quæ nota Colonia latè
Exerit ingentes pulcerrima culmina muros,
Insignesq; domos; veterumq; palatia regum,

Templaq́; , & æternæ constructa ea mœnia laudi.
Hic sedem Phœbus delegit Apollo Camœnis
Præcipuamq́; aptamq́; Deis: cui quicquid honoris
Eximijq́; operis studijs est Pallas adepta
Perpetuis, claræ veluti donauit alumnæ
Et florere sacris est iussa Colonia musis.
Postea Rhenus iter molitus in vltima tendit
Ostia; qua triplici se infundit in æquora cornu
Fluctisonumq́; subit diuino gurgite pontum.
Hæc sua Pegnitio meta est; hic deficit. ast quas
Interea proprio dum nomine permeat vrbes
Et quæ tecta videt: quæ primis obuia cernit
Culmina littoribus, venturi maxima Vates
Extulerint. nobis equidem Noriberga dedisset
Materiem; nobis si Phœbus Apollo dedisset
Ingenium: solido quod tantas robore moles
Sustineat: tantumq́; adeò decus explicet æquis
Versibus, ac longum rebus dare possit honorem.
Nunc verò tenue est quo nos præstamus; idemq́;
His impar factis quæ sunt amplissima. Cœlum
Et natura dabunt; qui grandia grandibus olim
Versibus acta canat: pretiumq́; inducere chartis

Poßit, & Aonios inter florere Poëtas.
Nos equidem voto tantum precibusq́ sequamur,
Ut quæ digna bonis, quæq́ hisce salubria tectis
Atque optanda fient cumulata Iuppiter vrna
Perficiat. nec enim humanæ virtutis, & huius
Arbitrÿ est; humili primùm de cespite magnum
Tendere opus: firmis tum mox vincire columnis,
Et dare perpetuos in lucra sequentia neruos.
Ardua cœlitibus cura est: qui spemq́ metumq́
Inter agunt lentos in celsa palatia motus;
Nec temerè fieri, quæ fiant magna, probarint.

C. ERASMI MICHAELII LAETI,

NORIBERGICORVM

LIBER SECVNDVS.

Ergò vbi Pegnitio patuit via flumini, & oẽs
Fontibus à primis deduxit Juppiter vndas:
Consilio fama est cœlestia numina magnos
Decreuisse Deos inscribere littus honori,
Atque admirandos inferre in mœnia ciues.
Cumq́; alijs aliud placuit; Noriberga sagacis
Jmperio, & studijs cessit victura Mineruæ
Armisonæq́; Deæ: cui ne quid ab hoste pericli
Surgeret, aut dubijs erret victoria signis,
Quæ moueant seri pro Libertate nepotes:
Ipse adeò cœli rector, fatisq́; futuris
Decernens metas, regniq́; innixus habenis;
Palladijs Martem belloq́; ac arte potentem
Rebus adesse iubet. mox se Cyllenius infert,

Mox

Mox Phœbus: rutulo cui circum tempora vultu
Plurima flamma micat, verisq́ue & honoribus ardet.
Sola Venus complexa Fidem se pone sequendo
Suscitat, ac sacro deuincit fœmora cesto
Nil cunctata. alios latè submouit. at ipse
Desuper intuitus cœlesti dexter ab orbe
Juppiter, hanc diuûm confirmat lege Coronam
Et fato ius esse dedit, vincloq́ue perhenni
Sancijt. ex illo properantes secula cursus
Euoluunt: rapidoq́ue legens vestigia motu
Gyrat iter Phœbus; celeresq́ue dat ire iugales,
Et gradibus tardos impellit acumine menses.
At postquam fato series expleta resedit,
Conuexitq́ue diem; quo se fundamina tanti
Efferrent operis; primosq́ue capescere motus
Possent, atque bases venturis condere tectis:
Vtilis extemplo & claras Vir natus ad artes
Extitit; ingenio solers: cui plurima circum
Pectus erat rerum & veteris prudentia mundi:
Quiq́ue animo studijsq́ue æqui, & virtute valebat,
Ac circumspecto meditatur acumine quicquid
Egregias proferre operas, famamq́ue tueri

Poßit,

Poßit, & ingenuo decerpere commoda fructu.
Hic igitur cœlo tum iudice fretus honestæ
Vrbis opus molitur; & his pomœria tendit
Finibus; æratos vbi numina figere muros
Et prostare volunt. quæ res felicibus vt se
Extulit auspicijs, planoq; stat area fundo;
Contrahit actutum populos, varijsq; viarum
Sedibus exceptos multa regione sequentes
Partitur, tribuitq; locum & parentibus infit.
Inclyta Francorum soboles, gentisq; Sicambræ
Gloria prima; tuos quantum sors cunque parentes
Exegit melior patrijs è sedibus; vltra
Cum fluuios rapidi transitaq; mœnia Rheni
Vexit, & hesperios inter dedit oppida Celtas:
Quo sit nostra loco res & fortuna, videtis.
Terra in conspectu est, rigidis velut obsita saxis
Et sabulo distenta: vbi pingui fertilis aruo
Planities haud lata subest: res vna coëgit
Quæ nostros olim maiores quærere quas tum
Aut terras petiere, aut nunc fortasse remotas
Fœcundasq; tenent. sed enim nihil anxius ista
Persequor: æthereo placeant quæ facta parenti,

Iusta putes: seu læta colas; seu tristia damnes.
Nec tamen aret ager: sterilesúe in pascua campos
Omnis & omnis habet, vinis rubet vua ferendis:
Et sua pampineo cumulatur gloria succo.
Quin segeti locus esse potest, & idonea lætis
Frugibus ora: solum redimas si fortè molestis
Sentibus, & latè paliurum falce rescindas.
Hîc igitur teneram primis radicibus vrbem
Molior. hic sedes venturo ac tecta nepoti
Figere, & æratis propero dare mœnia portis.
Hanc mihi confirmant & cætera commoda mentem,
Quæ se vicino fluuij de gurgite nostris
Vsibus intulerint: gratos vbi littora pisces
Suppeditant, & aquas vitæ in compendia reddunt.
Nec cæcis quisquam me duci sortibus, aut re
Incerta vanaúe putet. sua regibus olim
Cura laborq́; fuit nostra hac regione, deorum
Auspicijs struxisse vrbem: quæ iusq́; bonumq́;
Publicum, & egregios adferret in oppida fasces:
Nec potuisse tamen, fatis fortaßis iniquis
Exclusos: bellis cum vel quæ parta tuentur,
Vel facto exercent longinquas agmine terras:

Et

Et multo affligunt varias strategemate gentes.
Arcem moliti sed enim hanc fixere vetustam,
Quam coluere. alijs sors hactenus obstitit. astiam
Apperuisse putes, felicem Numina lucem,
Qua quod maiorum spectabant vota, sequendo
Perficias: operisq; loces fundamina; quo vix
Posteritas aliud spectarit maius: honestos
Seu vitæ mores, seu morum præmia cernat.
Vtq; nihil dubites monitis accedere nostris,
Et cœlo rem authore geri; cape signa futuri
Euentus, animo quæ sunt firmißima nostro.
Vidi ego formicas numeroq; ac agmine latè
Errantes; dorsoq; cibos atq; ore ferentes,
Huc celeri properare gradu: variéq; ruentes
Post alias alias, hîc demum exponere quidquid
Multiplici partum cumularat turba labore.
Addita vox, properate, inquit. mihi somnia curæ
Sollicito rumpunt: cumq; expergiscor aceruos
Penè etiam specto, tam forti visa cerebrum
Impulsuúe mouent, rerum vel imagine firmant:
Iamq; dies alterq; dies proceßit Olympo,
Interea meditor dum quid mihi talia mæsto

Somnia portendant. neque enim mihi Somnia quisquã
Talia vana putet, temeréue existere credat:
Diuersas subitò cum nox mihi tertia formas
Intulit, ac animos cura maiore fatigat.
Namque loco hoc ipso dilapsum ex æthere vidi
Spargentem radios, cœlestia lumina, Solem
Et latè mouisse faces. terra omnis, & omnis
Undique pontus, aquis quantum tumet; huius ab orbe
Enituit; placidisque velut splendoribus ardet
Et iubar æterno memorandum educit ab igne.
Somnus abit. me sollicitum tenet æmula veri
Relligio. cumque his veterum sententia visis
Congruat, ac nostris conspirent tempora votis:
Haud metuo ductis iam nunc pomœria sulcis
Scribere, & hîc terras venturis cingere tectis.
Multa equidem venient huc cõmoda: multa vicissim
E nobis totus sibi commoda vendicet orbis
Et lucrum merçede petat. tum maxima cunctis
Incrementa feret; tua cum te plurima cunctis
Approbet, ac latè spectandam industria reddat.
Spero autem superis benè fortunantibus hanc nos
Rem conaturos. Nec quem terræue locíue

Terreat

Terreat asperitas: sterilesúe horrescat arenas.
Juppiter ipse etiam sabulo delubra calente
Fixit, & hac reddi votum tellure probauit.
Aut ego quid Lybicã memorem Carthaginis vrbem
Allobrogumúe solum? duris vbi plurima saxis
Terra riget; petrasq́ inter variosq́ labores
Sollicitant operas, & spe sua lucra sequuntur?
Scilicet hæc supero constat sententia cœlo,
Virtutem studijs vsuq́ ausuq́ parari:
Nec quæ clara sient famamq́ nepotibus addant,
Ignaua segniúe manu, somnumúe sequente,
Perficier. merito populis sudore grauiq́,
Est opus: ingenuas cepto cum industria laudes
Reddat, & æternos cumulent impendia fructus.
Sit locus hic noster sterili fortaßis arena
Tristior. at certè nostris vicinia muris
Commodet: ac si quid nunc vndiq́ contrahat omnis
Terra boni, magnisq́ paret sudoribus; huc se
Inferet; huc patrias traduxerit accola merces
Luxurietq́ foro, pretijsq́ obsonia vendat.
Vna quidem ratio est; quæ nos in lucra piosq́
Afferet euentus; animo conarier & re,

Artificiq́ manu: vigiles quæ dextra laborum
Sectetur curas: neq́ se concedat inani
Obruier torpore, animoúe fatiscere. pulcrum est
Eniti virtute (vbi forsan iniquior æuo
Sors aduersatur) studioq́ accendere fatum
Mollius, ac cunctas vincendo adducere gentes.
Nos equidē hunc, quanquā paulò nūc langueat vsu
Horridior, virtute locum illustremus: eritq́
E nobis fortuna loco; non nos locus iste
Aut beet, aut animo perculsos terreat. aut quid
Assyrios etiam, primi qui regna per orbem
Constituere? quid Ausonios, quid deniq́ multis
Gotthica sceptra canam? res est manifesta vacante
Incultoq́ solo fixisse palatia Reges:
Fortunamq́ loco, & claros statuisse triumphos.
Nos etiam exemplo monstrabimus, ardua quantum
Promoueat virtus: vbi non cœlestia totis
Viribus, aut toto systemate fata repellunt,
Aduersosúe ferant in vota sequentia diuos.
Hac igitur mecum si quem tellure morari
Et durare iuuet; protensa in sidera mentem
Testetur dextra: sonituq́ ea fœdera firmet,

Propo-

Propositum constans. Neq; enim quibus aspera rerũ
Conditio ingrata est: trepidantq́; subire laboris
Inijcium fortasse graue; (vt plerunq; videmus
Esse, quibus niti fundamina prima necesse est;
Cùm capiunt tardos pulcerrima corpora motus)
Hic aptos sese esse putent: qui multa laborum
Tædia vel superent; animo vel tristia vincant.
Ingenijs opus est, & quæ Patientia primos
Fregerit insultus; rerumq́; exordia quamuis
Dura sient, forti tamen omnia perferat ausu:
Et spem, vincendo meliora in commoda firmet.
Me quocunq; ferat rerum fortuna, fidelem
Communemq́; adeò populis; ac iusta daturum
Iura putes; quicunque sequi; quicunque tueri
Iussa fidemq́; velis. veteri noua mœnia castro
Adiungam, & duplici constent mihi publica neruo.
Sic dixit: superosq́; animo complexus, honestè
Persuadet: totosq́; infert sub sidera vultus,
Propitiosq́; Deos ventura in fœdera spondet.
Cùm simul; ingenti ceu quando exercitus omnis
Induperatorum consentit vocibus ausu
Et clamore: nec hos ventura pericula terrent;

Nec fortes animos quæ sunt præsentia frangunt:
Sic turba applausu, dictorum extrema probarunt
Seq; manu superos testante & sidera magni
Fœderis in nexus: atque in communia vitæ
Siue pericla ferunt, seu certa in commoda mittunt.
Tu saltem nostris diuine Vir vsibus adde
Consilium: atq; tuis sis anchora fida, gerasq;
Prima Magistratus nostriq; exordia regni.
Finierant, læto cum protinus aurea plausu
Tecta Jouis fremituq; sonant: vox lata per auras
Increpitat, genioq; volant decreta secundo.
Cum media in turba quidam; quocunq; malorum
Siue æstro motus: seu rem conatus atroci
Inuidia turbare: animoq; inferre ruinas,
Propositoq; metum; concepta rescindere verbis
Et clamore studet; celeriq; profatus ab ore
Sic cepit. Non me Socij fortasse loquentem
Explodant: Nec enim subita hæc ad fœdera veni:
Nec quæ dicta sient, firmare hæc omnia possum.
Multa obstant. Locus ipse parum iacet vtilis vrbi;
Et riuo saltem alluitur. gens æmula circùm
Laudis habet; certè quæ duci prima negarit

Mœnia.

Mœnia. Quid? furijs incensus atrocibus orbis,
Fulminat, ac tristi Latium premit omnia bello.
Vtq́ aliud nil sit quod fortè morarier istud
Poßit opus; fama si res increuerit vrbem
Hîc nos moliri, populosq́ incingere tectis:
Extemplò redeant, qui pridem Gallica Rheno
Iam loca transito penè in sua prædia vertunt
Fortunamq́ istic quacunq́ è lege tuentur:
Inuitisq́ adeò nobis communia certè
Tecta petent; turbentq́ domos vnaq́ morari
Et colere ista velint, nostrisq́ penatibus vti.
Sic quos nostra lares industria colligit, alter
Occupet, ac nostris sit spes oppressa ruinis.
Longè equidem melius sparsiq́ vagiq́ colentes
Degimus. an volucrum non vita est cognita? pisces
Annón in toto spaciantur gurgite? vel quid
Agricolis poterit felicius esse? nec illi
Mœnia stricta colunt: nec habent sibi certa volucres
Quæ spacia æquatis sectentur motibus. vna
Libertas, quæ pauca negat, planè omnia donat:
Et ferri molles inter dat corpora ventos.
Et tamen hæc nullis obnoxia cladibus æuum

Turba colit. miserum est includier agmina muris:
Quæ cum se claudunt, iam se implicuere futuris
Luctibus, & certos statuere in funera motus.
Aspice quid Romæ cum primùm est condita, sortis
Accidit inuisæ? stultum est ordirier id quod
Plus damni intulerit; quàm lucri in præmia reddat.
Fac age, quod fieri fingis tibi posse; molesto
Vt sabulo condas medijsq; in sentibus vrbem:
Quæ demum vtilitas molimina tanta sequatur;
Quæúe erit impensi merces sudoris? an esse
Propterea tete felicem dixeris: hoc si
Includas tandem munimine corpora? mens est
Quam potiùs frænare velis: cui ferrea ponas
Vincula; nec studijs actam patiare sinistris
Ducier, & toto scelerum feruore vagari.
Quisúe adeò ignorat, vel quanta superbia, quanti
Interdum fastus, vel quanta iniuria muris
Sit coniuncta? equidem res explorata monere
Quemque potest. alios contemnunt ciuica: bellis
Fidunt, ac multo violant tranquilla furore:
Vicinosq; adeò manifesta in crimina cogunt.
Nusquam est, quod satis his poterit censerier. vrbes

Haud

Haud ſatiare queas. cum affectant omnia; nullis
Opplentur. quin ſemper hiant, quia ſemper habendo
Languent, & nulla rerum vbertate quieſcunt.
Tum verò inuidiæ quantum eſt, quantumq́ue dolorũ,
Si quam iuxta etiam ſuboriri forſitan vrbem
Aſpectant; metuuntq́ue ſuis diſcedere quicquam
Poſſe opibus? Veios ſaltem tumidasq́ue Fidenas
Hetruſcasq́ue domos & regna antiqua Latinis
Intueare: odio ſurgentis mœnia Romæ
Quanto exercentur? Quod ſi fortuna priores
Huc etiam partes & maxima commoda voluat:
Vt mediocri etiam conſiſtas lumine; quantas
Obijciat clades vicinia protinus? at ſi
Mox aliquam fortaſſe etiam ſubnaſcier vrbem
Et procul haud colere aſpicias; quo deniq́ue motu
Creſcentem toleres? bellis ſua quiſque tueri
Et proferre velit. non ocia tuta; nec vſquam
Gentium erit perſpecta fides. ita prælia primos
Atteret exorſus, vitamq́ue è funere captes.
Quantò molliùs hîc iam viuitur? ipſe prioris
Secli etiam caſus poterit docuiſſe; morari
Tranquillos, quos nulla quidem vel mœnia ciues

Fossa vel ampla tegit. nusquam fixere parentes
Maioresq́; tui cumulatis Oppida saxis;
Nec muros inferre locis properare. facessat
Qui vitæ normam claros non esse parentes
Duxerit. in vestras coëat sententia mentes
Quæ vel cunq;. ego me sic deniq; comparo; ne quid
Quod clades gignat, quodq́; attrahat ignibus ignes,
Bella serat; populisq́; luem conciuerit; æquos
Maiorum ritus, & lucra domestica turbet:
Consensuq́; animoq́; probem. mea rura paternæ
Libertate colam. veniant in mœnia qui se
Esse velint seruos, frænumq́; admittere possunt.
Huc etenim Leges, huc pœnæ & mœnia tendunt.
Sic dixit, temerè dum plurima congerit, ausu
Maximus; at nusquam ciuili prouidus arte:
Nec qui sermonis farragine lucra sequatur.
Est hominum genus, & populi non parua furentis
Portio: quæ turbare bonos, & vellere rectè
Confirmata potest: cum nil tamen ipsa modesti,
Nil fortasse boni sapiat. quibus omnis ineptè
Est ratio digesta: animoq́; ingrata sinistro
Venditat, ac alijs multò fœdissima pandit.

Ceu

Ceu nunc oblatrat stulto melioribus iste
Consilio: dum nunc vrbes, nunc Ciuica vitæ
Iura premit, Murosq́ odijs obiectat; & ipsum
Quod populos ornat, quod & oppida seruat inani
Gutture proscindit, legesq́ euertere certat.
Aut si quis sæua fortasse Tyrannide quasdam
Interdum versis affligit legibus vrbes,
Et commissa premit: fuerintne proinde Tyranni
Cuncti etiam, quos vel Ciues, vel regna Monarchas
Esse iubent? Agathoclea quis contempserit: vnus
Quòd sese inuisum patriæ Dionysius vrbi
Præstet, & in miseros cumularit damna Colonos?
Annè Magistratum superis donantibus orbi
Prælucere putas? quosdam fortasse modestos,
Quosdam etiam dant fata malos: res ista tonanti
Definita, tuis æquata est rebus. vt esse
Hunc igitur virtute studes; ita præsidet: atris
Ater; at his etiam quos albos comperit, albus;
Et pœnas duris, & præmia mollibus æquans.
Hos inter motus animorum & plurima vitæ
Officia haud quicquam donarunt pulcrius orbi
Numina: quàm claras quæ florent legibus Vrbes;

Ciuilesq́ ferunt communia ad optima dextras.
Ista autem quantis res fructibus eminet, inde
Perspicias. Nam si tollas ea mœnia, sacro
Consensu quæ iuncta vides, populosq́ rescindas,
Et simul euersis laceres culta oppida muris:
Quas demum facies, quæ rerum pondera cernas?
Notáne Barbaries, quæ pridem maxima, rursus
Gentibus immittet sceleratum moribus vsum;
Et tollet quodcunque vides Ciuile? fuissent
Nullæ vrbes, vel quis virtutem quæso futuram
Dixisset? sanè est hominum coniunctio, dulci
Quæ pretium virtuti auget: quæ iura Deosq́
Copulat, ac recto formamq́ ac præmia condit.
Quòd verò inuideant alijq́ alijq́ modestis
Ciuibus, & bellis turbare hæc mœnia tentent:
Id tolerari etiam poterit: cùm maxima semper
Inuidia creuere, salusq́ è vulnere parta est.
Non cessare igitur deceat: quia suaserit iste
Fortè aliud. sapiat sibi; si commercia nolit
Ista sequi: & nostris remoram ne rebus agendo
Iniiciat. Nam quod redituros deniq́ Gallis
Desertis statuat; planéq́ hæc oppida Francos

Esse inuasuros; stultum est. colit illa beatos
Iam pridem gens firma lares, fixosq́ue tuetur,
Et nihil incertis euentum euentibus auget.
Nostra hæc res agitur: quos huc fortuna Deusq́ue
Impulit, vt socijs iungamus culmina tectis,
Æternosq́ue fide parili sectemur honores.
Assensum est. ex illo igitur sunt tempore fundi
Discreti, & vici. formam capit ambitus vrbis,
Sed tenuem paruamq́ue: velut rudimenta futuri
Eximijq́ue operis; cum se solertia maius
Vindicat in pondus, rerumq́ue aspirat habenis.
Angusto fluuius ceu cum de fonte ruendo
Crescit; vt ingentes tandem vehat alueus vndas
Confertosúe lacus, diffusaúe littora gignat.
Sic primos Noriberga orsus molita, venusti
Pictoris ductus imitatur: vbi æmula veri
Linea, non spacio primùm descripta patente
Latiùs insurgit, totosq́ue amplexa colores
Parietibus serpit, limbosq́ue meabilis implet.
Quidúe infante etiam rudius? cum prima sub aluo
Stamina materna tenduntur; vbi aurea iusti
Semina conceptus paulatim inducere formas

Et

Et complere student. tenui fundamina iactu
Existunt: opus at magnum succrescit; aluntq́;
Viscera visceribus quos addant mollia neruos.
Quin matutino non protinus æthere Solis
Dulce iubar spectas. primos aurora iugales
Explicat, ac dubios ostendit Lucifer ignes.
Pòst vbi subuecto rutulat sub Apolline mundus,
Jam totum splendor, quantum patet orbis, in orbem
Funditur: ac vastas lustrat face Phœbus arenas.
Haud alio posuit vallumq́; & culmina ductu
Cum primas Noriberga domos, & ciuica primùm
Tecta laresq́; solo descriptaq́; mœnia fingit.
Aut ego quid Romam? quis namq́; exordia Romæ
Nesciat? aut primã memorem Carthaginis vrbem?
Jnclyta res tenui producta ascendit ab ouo
Et summos petit aucta gradus. Sapientia diuûm
Prouidet, ex humili quæ surgant maxima fundo
Culmina, & humanas inter sint lumina gentes.
Clarius & certè est rerum fastigia paruis
Crescere ab inijcijs; obscuraq́; semina lucem
Fundere, & è nebulis totos producere Soles:
Quàm fulgore quidem oppresso, de lumine fumum

Mit-

Mittere, & inductis immergere clara tenebris.
Vidi ego magnificis natum genitoribus omnes
Maiorum titulos, & auitæ nomina gentis
Insigni strauisse malo; quod inepta secutus
Inferret patrijs fœdas virtutibus vmbras.
Vidi etiam tenui plenos scaturigine fluctus
Mittier; exili cum maxima fonte redundant
Flumina, & æternas generat minor alueus vndas.
Sic sua Romano primum casa parua Quirino
Tecta dedit; nudoque domos in cespite iussit
Moliri; donec successu temporis omnes
Impleuit numeros; septemque in collibus vnam
Tendit, & hanc validis firmauit ciuibus vrbem.
Sed quid ego hæc tenui consector arundine? vera
Laus siet, ex humili producere grandia: cumque
Haud celso fortuna gradu tibi constitit ipsis
Inijcijs æui; te facto attollere posse
Fortunam: & si quid fueris fortasse parente
Æditus obscuro; gratam tamen vndique lucem
Intuleris generi, famamque Nepotibus addas.
At verò primum cum se Noriberga recentes
Induit in vultus, teneraque ab origine formam

Aptauit ſpacijs, conceptaq; Mœnia fixit:
Protinus iſta quidem ſtudio comprenſa recenti
Cura fuit: iuſtis deducier æqua plateis
Culmina, quà çertã noua tecta imitentur amuſsim;
Et ſibi non curuos ſtatuant veſtigia tractus.
No[illegible] infelici res hæc tentata labaſcit n
Mercurio. ſolers fuit hæc in munera primis
Ciuibus arbitrium: quæ quantum ſcilicet iſto
Curari ſeclo poterat res; inclyta tantùm
Gens ſtuduit, ne quid perplexam ambagibus vrbem
Conderet; aç vicos vel inepto pangeret vſu,
Vel non venturæ forma eſſet idonea laudi.
Vtq; ea non dubijs ſint vocibus acta; profectò
Haud etiam quicquam tibi cultæ pulcrius Vrbes
Spectandum dederint: quàm ſi menſura plateis
Amplior obuenit; rectoq; è tramite lapſus
Conſtet: & æquato veniant ſuggrundia ductu.
Quis verò claram, Bauaris cui primus in oris
Eſt honor & latè fama ſeſe extulit, vrbem
Ignorat Monachum? quantis ſplendoribus omnem
Vicorum formam congeſtaq; culmina pandit:
Dum ſeſe æquatis ad amuſsim recta plateis

Expli-

Explicat, ac grata dilatat mœnia norma?
Hanc æquat forma Lubecum diues; amœno
Quæ constructa loco, & primis Vrbs condita tectis
Spectanti blandos aperit pulcerrima vultus;
Atq; nitore placet. tanta est gratissima iustæ
Structuræ facies: dum sese ex ordine vici
Excipiunt: rectasq; vrget mensura plateas,
Quas sua primæuo complexa est linea ductu.
Tum verò spacijs non amplam fortè, sed omni
Mundicie excultam quis nescit Lypsiam? an Vrbē
Hanc non commendet speciesq; ac ordo? fuisset
Paulò etiam maior, dum vinceret oppida; quotquot
Aut Latium, aut Celtæ, aut Germania splēdida latè
Ostentare solet, primisq; inscribere formis.
Forsitan Augustæ multum tribuatur; habetq;
Multum etiam, quo se populi sermonibus altè
Intulerit: dum Diuitias, dum prisca parentum
Laudibus acta vehat: dum se præsentibus ornet,
Et quæ larga quidem cumulat fortuna, sequatur.
Aut quid ego Vratislauiam, fortemq; Viennam,
Præcipuas varijs & claras Ciuibus Vrbes
Addidero? poterit sola Hafnia nostra videri

Ante quidem multis ponenda hoc nomine: quòd sit
Opportuna loco; & præstanti maxima portu,
Cui nullus sese similes æquarit in vsus,
Europæ quantum se terminet ambitus. vnum
Defuerit; structam non marmore protinus esse,
Aut laterum solidis, cùm primũ est condita, muris:
Aut non tota etiam quadrato culmina saxo
Exerere. è quernis compages plurima lignis
Creuerat. & certè Quernis haud infima lignis
Gratia & vsus inest. nostro tamen induit æuo
Formam aliam; nitidosq́ ineunt fastigia vultus:
Et sibi paulatim surgentes auget honores. (inde
Sed quid ego hæc? Noriberga recens sibi consulit:
Cum mox à primo vicos fundamine iustis
Distribuit spacijs; rectasq́ annixa plateas
Condidit, ac veros mensuram æquauit in vsus.
Jamq́ annos anni cumulant, & secula seclis
Multiplicata fluunt; cùm se Noriberga secundo
Promouet accessu: quantumq́ industria latè
Exercet populos; tantum sese artibus addunt
Numina, & æternam virtus amplectitur vrbem.
Sed quis tanta breui referat pulcerrima versu

Facta;

Facta; quibus sese humanæ Respublica genti
Ista probat? non si me forsan habere dedisset
Tot Deus ora, quot Hyblæi iuga plurima montis
Florilegæ sectantur apes: aut æquora fluctus
Præcipitant misero stolidè tentata Leandro:
Has equidem digno comprensas carmine laudes
Dicere; & vt merita est, meritis ita plaudere posse.
Namq; vt origo boni Deus est: ita maximus orbis
Testem agit. at quantum se porrigit Amphitrite
Ocœanusúe graues circum caua littora pulsus
Egerit, ac vasto dilatat brachia mundo:
Immenso tantùm Respublica crescit ab vsu
Et famam Noriberga fouet; quam terminat idem
Ambitus Oceani, qui terminat ambitus orbem.
Interea varijs vrbs sortibus auctior altè
Surgit, & extenso protendit culmina muro:
Cõtrahiturq; virûm numerus, quibus æmula magni
Pectora successus totas implere cohortes
Vrbanasq; habitare domos & tecta laborant.
Mox sua prima nouis fiducia Ciuibus acres
Ingenerat motus animorum, & fœdera firmat
Diuite spe rerum: cum se successus honesto

Promouet vsu, æquisq́; venit sua gloria votis.
Largiter increscit numerusq́; ac ordo iuuentæ
Et pubem Venus alma serit: connubia lætos
Inter alunt solidè coëuntia fœdera ciues,
Aspirantq́; suis iam tum noua mœnia regnis.
Vtq́; etiam firmo tantum fulcimine constet
Vrbis opus, primam Fidei posuisse feruntur
Ædiculam; soli cui se Respublica Diuæ
Vouit, & huic vni nomenq́; ac fata dicauit.
Mox sua Gradiuo licitis qui præsidet armis
Militiæq́; Deo, communibus ardua dextris
Templa locant. Sanè hic meritos induxit honores
Ciuibus, & firmo statuit fundamina muro.
Postquā vrbi forma cōsultum & pace reperta est
Palladias tentare artes aggressa iuuentus
Nil prætermissum, quod honestè exquirere posset,
Esse sinit. vigili circumspicit vndiq́; vultu
Quà complexa viam sibi consulat: anne feraci
Verset humum, glebasq́; agili proscindat aratro
Et terram studiosa colat; quæ forsan arena
Languidior, steriles in semina pandere sulcos
Posset, & haud diti cumulare impendia censu:

An

An verò ingenij sectetur acumine, quà se
Malleus in ferri massas & dura metalli
Pondera præcipitat: tenuis cum lamina formas
Nunc istas, nunc hasce capit; varioq; meatu
In quoscunq; voces migrauerit ardua vultus.
Deniq; si lanam licijs induxerit (hîc cum
Vitibus haud fas sit cultura insistere:) nunquid
Eximias auroúe operas, gemmisúe nitorem
Commodet; aut sacris struat alta palatia Musis;
Perpetuoq; velit complecti iure Camœnas?
Cum tantis animi curis se protinus istuc
Intulit, Hospitium vt claris fiet artibus: vnde
Et generi humano lucrum; & sua prima Tonanti
Gloria, & ingenijs non vani oriantur honores.
Id cum proposito decretum constitit, auget
Iudicium Deus; & gemina iubet alta bilance
Commoda mensuris pendere sequentibus. id ius
Jam pridem cœlo firmum est: vt diuite nostras
Accedat plerunq; domos numeroq; bonoq;;
Et magno penset quæ sentit grata talento.
Vtq; ea res oculis constet subiecta, tueri
Hîc te pictorem iubeo; qui qualiter arte

Corpo-

Corpora molitur, variisq́ coloribus auget
Et membra & faciem; teretesq́ in tergora lumbos,
Extensasq́ manus, plantisq́ talaria iungit:
Et tamen vna omnes hos linea colligit artus
Includitq́ sinu: ne quis vel plura putarit
Corpora, vel temerè congesta ea viscera narret.
Haud aliter Noriberga, sequi dum singula primis
Imperij curis, rerumq́ è fonte laborat;
Cuncta simul complexa capit: cui Iuppiter vni
Maxima cum sperare animo; tum maxima certè
Assequi et sperata dedit; facilisq́ secundat
Arbitrium, & claram cumulat prouentibus vrbem.
Hinc igitur tanta est, quanta est Noriberga; Deoq́
Propitio fruitur: cui cum se subijcit, altos
Exuperat fortunæ aditus; vincitq́ sequendo
Ardua, & haud dubias infert in mœnia laudes.
Aspice quid primo Respublica semper ab ortu
Passa siet: quibus hæc animi virtutibus omnes
Deijcit osores: quo vel discrimine muros
Auget, vel ciues Libertatemq́ tuetur.
Vtq́ nihil priscæ memorem certamina gentis,
Quid fortuna recens, res est illa obuia luci;

Burg-

Burggrauijs certata viris, Ducibusq; molestis,
Intulerit cladis fusiq; in culmina belli?
Et tamen hostiles inter Noriberga tumultus
Inuisasq; manus superis asserta beatis
Consistit; nusquamq; labat, nusquamq; ruendo
Deficit: at maior superato latius hoste
Frondet, & æternas cumularit in oppida lauros.
Quo fato cùm duret, inest reuerentia fato
Applaususq; bonorum, & honesti plurima voti
Materies. quid enim? cum excellat diuite rerum
Notitia, formis sibi rerum & acumine totam
Obligat Europam: populos trahit, excitat omnes;
Vt demirari artifices & honesta feracis
Ingenij monumenta velint. ita digerit omnes
Fortuna articulos, seq; in sua commoda certo
Promouet euentu, fixaq; hac sede moratur.
Nec tamē & studijs operum, atq; laboribus hisce
Eximijs tantùm superat Respublica. forsan
Æmula defuerit nulli manus altera mundo;
Et plures tentare iuuet; quod & vsibus & re
Ponderat, ac laudum titulis imitarier audet
Maxima. quin felix imitatio prouida multis

Succedit; dextraq́ valent, & mente sequuntur,
Quæ sibi prima quidem velut exemplaria cernunt.
Hæc iucunda bonis contentio, promouet artes
Artificesq́ iuuat. crescit studiosa laborum
Congeries; pretioq́ modos industria gignit.
Hijs iam lata bonis superat Germania. ferri
Multiplices operum nexus, atq́ ære polito
Spectandas præbet diuersa per oppida formas.
Cumq́ olim Italiæ fuerit possessio, rebus
Addere conformes humanis vsibus artes
Et varios inferre modos: quibus inclyta quondam
Hispanis etiam venere Encomia regnis:
Jam sibi deposcit Decus hoc Germania: nusquam
Deficit, ac studijs totos consurgit in asses.
Paßim igitur multos cum iam Noriberga sequendo
A tergo spectet: cumq́ hos industria, nunc hos
Excitet, ac vario populos exerceat vsu;
Gratatur studijs hominum; causamq́ dedisse
Plaudit, & vt lætis stet res succeßibus, orat.
Vnum sola habet, ac nullis commune per orbem
Gentibus, egregiam prorsus Rempublicam; honestis
Quæ legum morumq́ modis composta labantis

Iam

Iam paßim virtutis opes, secliq́ vetusti
Integritatem animis & agendi more reducit.
Vnica quæ mundo iam lucem præbeat; hanc si
Quis tamen aspicere, & complecti pectore lucem
Vellet, & optandos animis inducere motus.
Principiò consensus enim ter maximus illis
In sua lucra manet. lucrum Respublica vera
Definit bonitate: vbi non iniuria, non vis
Non quemquam damno fraus circumscribit inani.
Ast animis quæ recta colit; operasq́ beatis
Promouet officijs, & mutua commoda firmat.
Omnis in hoc conatus abit; quo quisq́ secundis
Vtatur vitæ propria in certamina votis;
Et nusquam, alterius quæ sit fortuna, moretur.
Cui nunc penè malo totus vacat orbis: vbi omnes
Omnib. inuideant; nec quenquam excellere quisquā
Aut præstare velit. tantum improbitate maloq́
Peccatur genio, & studijs peccatur acerbis.
Has damnat Noriberga vias: hæc monstra luemq́
Pestiferam tota virtutibus arcet ab vrbe;
Et commune bonum officijs molitur honestis.
Quin concepta animis hæc est contentio; ne quid

Res etiam cladis patiatur publica; si quo
Tempore priuatis grauia in certamina rebus
Indigeat; totiq; salus fortaßis honesto
Sit bello quærenda Vrbi: cum Ciuibus arma
Imperet, ac socios in prœlia digerat enses:
Hìc fultam neruis Rempublicam, & ære bonorum
Priuato florere domos; res vnica lucro est
His, qui communem bello quæsisse salutem
Et vicisse velint. partarum huc pertinet omnis
Prouentus rerum; priuataq; commoda volui
Et spectare putes: opibus Respublica tandem
Vt sit salua tuis: neq; te deserta rapinis
Et prædæ cedat, casuúe agitetur amaro.
Hic igitur finis sociati est fœderis: huc se
Consensus ciuilis agit: communibus vt se,
Vt libertatem ac muros tueatur in armis:
Et belli statuant sua lucra domestica neruos.
Non aurum, non argentum, non gemmea cistas
Materia opplerit, quæ prodat Publica. valdè
Peccatur, cum quis communi fortè saluti
Ante quidem ponat priuatæ commoda vitæ:
Communesq; & opes animo conseruet egenti.

Illa

Illa equidem dudum res perdidit vna valentem
Persea: Romuleos hæc perdidit vna Quirites,
Et pessum magnos etiam dedit ire Monarchas.
Stulticia est, sapere à facto. nec pellitur hostis
Is facilè; occluso quem pars aduersa metallo
Fulcit; & vt nassa plenis inuitat aceruis.
Cura parandarum quapropter sedula rerum,
Sed iusta & nullis obnoxia fraudibus adsit:
Quas ita poßideas; vt cum tua lucra sequare
Et proprias cumularis opes: tamen vsibus istas
Deberi causisq́; putes; Respublica vero
Iudicio si quas, vt publica commoda reddit.
Hac igitur Ciues cum se virtute probari
Et ratione sinunt: patriæ cùm iura salutis
Omnibus ante quidem priuati fructibus æui
Consilijsq́; ferant: equidem ditißima cunctis
Exuperat Noriberga bonis: lætosq́; penates,
Atq; redundantem cumulat prouentibus vrbem.
Deniq; communi se quisq; huc commodat vsu;
Huc spectat, cuncti vt felices viuere poßint:
Sintq́; vrbis Ciues non tantùm & mēbra: sed omnis
Sint sibi causa boni: sint Libertatis auitæ

Custodes. quantumq́; animis opibusq́; valebunt;
Tantùm annitantur studijsq́; ac Marte beata
Maiorum facta, & Ciuilia iura tueri.
Hanc sibi iam pridem crebro Respublica laudem
Occupat euentu. Sola est cui Iuppiter istud
Muneris indulget; conceptaq́; vota secundat;
Ac firmos inter consistere donat honores.

C. ERAS-

C. ERASMI MICHAELII LAETI, NORIBERGICORUM LIBER TERTIVS.

T verò primis nituit circumdata muris
Vrbs Noriberga; nouosq; in mœnia transtulit vsus
Communes sectandi operas, partumq; tueri:
Successu deinceps vsa est in vota secundo,
Et maiora capit simul incrementa, foresq;
Sic foribus iungit simul vt gratißima tectis
Aucta sit, & multo se forma extendat honore.
Aut quæ prima suis inducam laudibus? Vrbem
Anne ita magnificis enascier ædibus; omni
Quà specie excellit iustisq; stat ardua muris?
An verò tantarem Maiestate tueri
Publicam, & eximijs florentem viribus altè
Surgere, & æternos proferre sub æthera fasces?
Nec dubium est supero referenda ea clara Tonanti

Munera: qui quantis mortalia facta triumphis
Destinat, à primis decernit fontibus. vni
Prospera cuncta Deo sunt adscribenda: manuq;
Ipsius appensa est quæ te sors læta sequatur.
Aut quot structa quidē sunt oppida: quæ tamen esse
Penè obscura vides? vel si fortasse nitorem
Sanè aliquem ostentant; alio tamen ordine valdè
Pressa iacent: sortemq; gemunt, priscæq; queruntur
Se Libertatis spoliata hic legibus esse.
Sunt alijs sua fata: vt nil se attollere poßint.
Lætior ast alijs nocuit fortuna: minor quòd
Sedulitas plerunq; fiet, quibus inclyta rerum
Conditio numeris sese explicet omnibus. aut quis
Nesciat in quantos sese inferat Hasnia fructus;
Si modò conniti, & studijs aduertere curas,
Solertesq; velit distendere in ardua neruos?
Illa loco certè posita est, vnde vnica toti
Commodet Europæ: Zephyrosq; amplexa modestis
Eoï populis medianti cardine iungat;
Distantesq; suo faceret coalescere lucro.
Hac illa immensum ratione excresceret. at nos
Atterit ipsa boni ratio; quæ plurima nostros

Cum

Cum fouet, hanc tenui sectamur acumine. rerum
Vbertas rebus non consulit. Ast Noribergam
Cura animi magnis inscripta laboribus Vrbem
Promouet; ingenua cum sollicitudine cunctos
Explorat tractus fortunæ; amplasq́ sequendo
Diuitias cumulat, famamq́ hac laude tuetur.
Asperior locus est: sed iusta industria Ciues
Asserit, ac steriles solertia vincit arenas.
Moribus his igitur Respublica creuit. at illam
Interea ratio geminis firmissima neruis
Colligit; ac merito florentem vestit honore.
Altera, Templorum certè est cultusq́ Deorum,
Et pietatis opus: cùm Christo accedat, eiq́
Et soli, & vero reparatæ iura salutis
Deferat humanæ: pretium qui soluit, & Orco
Imposuit felix æternas Victor habenas.
Hanc Euangelij doctrinam, atq́ inclyta verbi
Cœlestis monumenta sibi Noriberga putauit
Suscipienda: nigrum quando auersata Draconem
Infernìq́ greges, toto semouit ab vsu
Pontificum; verê cum iam documenta salutis
Purgaret; nostrumq́ adeò sparsisset in orbem,

Leucorei pastor gregis & tutela LVTHERVS.
Hoc Doctore statim ut gustum Respublica tanti
Muneris accepit; pedibusq; manuq; repentè
Fertur in hanc curam: Christumq; amplexa fidemq;
Asseruit; nullis, quæ multa fuere, periclis
Territa: cum veniens Augustam Carolus urbem,
Adduxit Fidei tractanda negocia nostræ.
Ex illo constans durat Respublica, cœlo
Defensante dijsq; animum firmantibus: ut nil
Quod Christo aduersum siet, admisisse feratur.
Interea quibus usa quidem est verbiq; ministris
Eximijsq; viris superæ præconibus aulæ,
Rettulerint alij. nos, ne maiora sequamur,
Et seriem longo ducamus ab ordine certa
Impedijt ratio. Theodori nomina Viti
Et merita, & claræ sacros virtutis honores
Posteritas mirata canet. iamq; illa per orbem
Sparsa nitent; interq; manus interq; bonorum
Censuras celebri versantur maxima laude:
Iustaq; fama viro & bonitati præmia reddit.
Heu paucos animo tales: licet esse videri
Præstantes doctiq; velint: quibus altus Apollo

Etsi aliquid fortaßè dedit, quod dixeris esse
Haud paruū: tamen his prauamq́ malamq́ leueq́
Disposuit Stygio fortuna è semine mentem:
Cum studio noceant; & acerbo plena veneno
Pectora prætextu bonitatis in omnia fundant.
His metam sors æqua furoribus atq; malignis
Vsibus ingenij statuet, cum sidera iustas
Nequitijs pœnas decretaq; præmia reddent.
Sed quid ego hæc? Viti nomen famamq́ nepotes
Et monumenta colant. peregrini industria Vatis,
Vel nihil assequitur; vel non satis; unde sepulto
Constet honos, meritæq; inter sint nomina laudes.
Defuncto succeßit, honesto maximus æuo
Mauritius; quo nunc Respublica præsule multùm
Vtitur ingenuo: rerum cui forma bonarum
Cognita; nec leuiter nec quid molitur ineptè,
Nec turpi cumulat monumenta domestica lucro.
Palladijs sedenim cum floreat artibus artes
Promouet, ac magna pietatis laude gubernat:
Eximius studijs, mentem bonus; integer acri
Ingenio; cui quid deceat, nouisse labori est.
His igitur Noriberga viris, similiq; bonorum

Vsa ministerio; doctrinam & pura salutis
Semina conseruat; longosq́ inferre sub annos
Et retinere studet; custos, tutela, vigilq́
Existens; ne quà Sathanas perrumpat, & hoc quod
Sparsum est immani grassatus strage necarit.
Vtq́ minus causæ desit quam fida tuetur,
Instituit firmatq́ Scholas, conditq́ Lycæa;
In quibus ingenuæ certis Doctoribus artes
Tradantur; stolidæ & via sit patefacta iuuentæ,
Vt sapiat: si quid sapere aut didicisse decorum
Esse putatur. inest multis contemtus, & hoc quod
Conamur, studijs meliores reddere; certè
Quo deceat paucos animo acceptare videmus:
Afficierúe etiam curis; quas semper honestas
Maturasq́ bonos alieno nomine cernis
Complecti. Sedenim nihil his Noriberga periclis
Officio cedit. Studiosæ multa iuuentæ
Commoda partitur, doctosq́ adhibere Magistros
Contendit. fructu quæ res succedit honesto,
Eq́ suis multos ad frugem adolescere cernit.
Aut ego quid Doctis impensa salaria dicam?
Res pro more quidem maiorum Publica multos

Quos

Quos fouet, ac gremij veluti ſub iure tuetur
Acceptos; meritoq́; loco dignatur; & omni
Officio cumulat; primiſq́; & honoribus auget?
Res in conſpectu poſita eſt. ſaltem inclyta magni
Schoneri monumenta vide; quo maius haberi
Nil potuit. tantum ſolidæ fuit artis in illo
Ingenijq́;: Mathematicas dum ſedulus artes
Vindicat, ac cæcum reparatas ſpargit in orbem.
Poſtea Schonero veluti genitore ſecuta eſt
Diſciplinarum ſoboles ingenſq́; feraxq́;
Atq; animis ſolers: placitis quæ adiuta Magiſtri
Auxit opus, pulſiſq́; dedit ſpectarier vmbris
Artibus inductam ſtudioq́; & acumine lucem.
Hoc decus æterna dignum Reſpublica Cedro
Maioris fecit; quàm cæci lubrica Pluti
Carpere ſectando veſtigia: ſpondeat omnes
Hic quanquam fallax & opes in iurgia mittat.
Cumq́; ſibi hanc retinendam etiã Reſpublica laudẽ
Eſſe putet: nuſquam ceſſat decernere Muſis
Præmia. quæ certè tantarum maxima rerum
Impenſis etiam magnis poſſeſsio durat,
Sacraq́; non vili retinentur Numina lance.

Quin age, quis sacros memoretúe feratúe Poëtas
Eximiosq́ alijs excultos artibus: hoc qui
Aut Ciues vixere loco; aut sensere beatæ
Vrbis opes: dum Pegaseis æquata Camœnis
Commoda percipiunt, studijsq́ ea fulcra merentur?
Helius hîc vitæ plerunq; Eobanus honestos
Exegit scribendo dies: cui Phœbus Apollo
Non molles tantùm donabat fundere versus:
Sed Laurum adiecit; primisq́ in vatibus esse
Præcipuum dedit, & solida præstare Corona:
Quam non stulticia est nactus: cum forsitan effrons
Esset, & indigno captaret præmia versu.
Huic moderato igitur cum Laurum magna virentē
Calliope inferret comitata Sororibus, vna
Sic monuit Clio. nostri cape muneris Hesse
Principium hoc etiam: ne quid mortalia spectes
Præmia, & ingrato subdas sacra pectora mundo.
Hac viuas iam laude; Deo quod teste Poëtam
Te noscantq́ colantq́ tui: cui gloria latè
Serpat: & ingenuis crescant tibi nomina Musis.
Sic dixit: blandeq́ virum complexa fragorem
Induxit scriptis fatumq́ æquauit honori.

Aut

Aut quis Vernerum, cui sacra Mathemata lætis
Sunt studijs exculta viro, iam nesciat? ille est
Qui varios doctrinæ vsus cœlestis amœno
Extulit ingenio; dum Conica pandit, & amplos
Interea fructus ad commoda publica flectit:
Visiuiq; adeò radij fundamina monstrat.
His alios addas, quos vel Noriberga clientes
Vel studijs claros habuit. mihi multa virorum
Nomina sunt ignota: quibus quòd Phœbus Apollo
Ingenium pinxisset, habent hoc vindice famam
Quam sibi posteritas retinendam grata putarit:
Anne Sebaldi etiam; anne Henrici plurima Rysi
Obscura esse putas merita? haud obscura profectò
Hæc merita esse putes; quibus est ita deniq; Musis
Consultum; vt multa Noriberga amplissima luce
Splendeat, his studijs: dum nostris Græca latinis
Aut ambo, aut certè Rysus sic copulat: inde
Vt iam non tenues capiat Respublica fructus:
Hocq; etiam celebri latè cumuletur honore.
Deniq; & hæc aliquis putet argumenta beatæ
Florentisq; adeò Noribergæ existere: quod cum
Plurima largiri & studijs infundere possit

Perpe-

Perpetuoq́; velit: nusquam tamen istud agendo
Deficit. immenso constant impendia censu
Et larga veniunt, veniant quæ munera, dextra.
Non tamen aut animũ Respublica contrahit; aut re
Exhauritur. inest factis benedictio; quæ se
Crescit, & exundant diti redeuntia Fisco.
Sic simul ingenuis ac Phœbus Apollo Camœnis
Consuluit; firmam iusserunt Numina sedem
Ingenijs hanc esse bonis: vnde omnis in omnem
Penè etiam Europam: ceu magni maxima riui
Flumina, prouentus Doctorum existat: eoq́;
Musarum alueolo sibi mella fragantia totus
Colligat, ac partis lætetur fructibus orbis.
Vtq́; etiam æthereo cum splendet Phœbus in orbe,
Omnibus impertit lucem; radijsq́; meando
Seruit, & æternum fundit cum luce calorem.
Sic Noriberga bonis enata Authoribus, ipso
Sanè equidem cœlo; non se sibi seruat. in omnes
Venerit vtilitas: quodq́; educat ipsa potiri
Sæpè alios videas rebusq́; insistere partis.
Id certè agnoscant etiam qui lucra sequuntur
Ex alijs: matremq́; colant, qui pignora laudent.

Sed

Sed quo Musa vehor? clarum diuine Melanthon
Ipse introducens HELINGUM in sede locabas
Hac pastorali: cui nunc virtute sacroq;
Præsidet officio: leuibusq; alienus ab iris
Arixis, studioq; procaciter vndiq; tete
Et manes vexare tuos, & carpere dictis:
Non hac ingratis par impietate, labores
Vt nihil esse tuos, & scripta volumina dicat.
Sed potius quæ te, quæ Præceptore Luthero
Hauserit, ingenuo seruata ea pectore reddit:
Et puram verbi lucem sine nube tuetur.
Sanê ego nil maius meliusúe Melanthone multis
Vel seclis vixisse reor: vel viuere posse
Expecto. tantum studijs animoq; valebat
Ac bonitate. nihil simulati pectoris, & nil
Fuci inerat. recto pergebat tramite: rectè
Cum docuit, rectè vixit: recteq; secabat
Verbum. & quà potuit, studuit prodesse, pieq;
Profuit: ac multis portus fuit: vna salutis
Anchora; cuius opem varij implorare, molesta
Cum se iactari nonnunquam sorte viderent;
Et sibi non grato quassari lintea vento.

Aut etenim ipse manum miseris supponit, eosq́;
Subleuat, atq; dato iußit confidere nummo.
Aut quos ingenijs præstare ac pectore vidit;
Publica tutari quò res atq; oppida possent:
Hos equidem magnis commendat Regibus. aut si
Non etiam his; claras instructos mittit ad Vrbes;
Quos pietas foueat, læta dum stipe fruantur
Et crescant sacris pars non extrema Camœnis.
His animi studijs atq; hac virtute Melanthon
Charus erat. multis ratio est diuersa: sed illum
Et Deus, & Musæ & vitæ assuefactio talem
Finxerat. æthereo res est enata parente;
Si cum tute sies doctus, bonus esse probere:
Atq; habeas solidam benefacta ob plurima laudem.
Hunc Noriberga virū quantùm dilexerit, & quo
Sit complexa animo, notum est. Deus excitat illos
Qui sedes Musis & honesta salaria condant. (Vrbi
Altera causa boni, est Regimen; quo maximus
Constat honos, meritisq́; venit sua gloria formis.
Aut mihi quis rerum fastigia summa; quis omnes
Explicet Imperij neruosq́; ac commoda; tantæ
Vrbis vt æquatas complectar carmine laudes,
Et celebrem molli ditißima mœnia versu?

Scilicet hæc Musis ipsis & Apolline prorsus
Digna Deo res est: vel si cui Phœbus Apollo
Inspiret promptam, quæ sufferat omnia, mentem;
Conatusq́ iuuet, rerumq́ in pondera mittat.
Fas cœlum vix esse sinit mortalibus. aut quem
Huc suus error agat, stultiúe in pectore motus:
Vt quem cuncti etiam nequeant comprendere, solus
Apprendisse velit? superant quæ grandia vires,
Ne subeas. at enim si quid tentasse ferare;
Ne tu committas, vt perfecisse videri
Nil etiam possis. vanum est cepisse: vbi cursu
In medio cogat grauius subsistere pondus:
Et procul à meta lassos soluisse iugales.
Et tamen hoc etiam si quis certamine primos
Vrget equos; aliqua poterit fortasse videri
Progressus; nusquamq́ etiam cessisse labori
Qui pariat veram coniunctaq́ præmia laudem.
Interea pleno licet haud potiamur in omnes
Successu numeros: aliquaq́ ostensa retardet
Maiestas calamum; puppimq́ auertere certet
Cursibus: iccircò non tota est iure theatri
Cedendum. certare iuuet, cùm vincere laus sit,

Ergo vbi se forti cinxit Respublica muro,
Et rerum statuit commercia prima: repentè
Legibus induxit formam: ne forsitan vsquam
Perderet egregios nocitura licentia Ciues.
Hoc posito rerum fundamine, protinus ordo
Persuasus populo est: Patrumq́ verenda potestas
Emersit; rebus qui ponant limina; quiq́
Fortibus vtantur iura in communia loris. (nent
Hos penes omne quidem arbitrium; quo more guber-
Quoq́ suos vsu compendia in aurea mittant:
Tranquillamq́ bonis seruarint Ciuibus Vrbem.
Hæc pars æthereo par est Joui. is omnibus vnus
Jmperat, ac cunctis decernit munia diuis,
Decernitq́ modum: quo sese in facta Minores
Exerere, & mundo sortes infundere poßint.
Haud aliter veteri Noriberga è more sacratos
Ire Magistratus, iuriq́ præesse ferendo
Dicundoq́ videt. quibus hæc reuerentia honosq́
Ceu superis datur: vt nusquam plebs, inclyta Patrũ
Iudicet acta: nec inquirat qua deniq́ causa
Sint moti; vt tali ciues è lege gubernent,
Præscribantúe suæ, quæ sint facienda, coronæ.

Vt radijs igitur ſubiecti corpora mundi
Vindicat à tenebris, aperitq́ latentia Phœbus
Spectariq́ facit: Sic ſe Respublica, patrum
Conſilijs infert manifeſta in lumina; nec quid
Obſcurat leges, & habent rata iura vigorem.
Quæ res vna ſalutem & publica commoda gignit,
Gignit opes, animosq́ fouet: tum pectora iungit,
Fœderibusq́ coire iubet, nexuq́ beato
Adſcitis patriam coaleſcere gentibus vrbem.
Quin ſi quis merita, & tantorum facta parentum
Aſpiciat; mirari equidem iam deſinet: hac quòd
Relligione etiam ac populorum more colantur.
Prudentes etenim motus & pectora nullis
Effera ſtulticijs; operas, quibus omnia cunctis
Officia impendunt; virtutis longa beatæ
Agmina, & erectas in publica commoda mentes,
Quis memoret? nihil hîc humile eſt; nihil obuium
Conſuetoq́ hominũ ſtudio. ſunt omnia celſa, (inani
Sed moderata tamen. quid enim? quocunq́ tueri,
Atq́ oculos deferre iuuat; nihil hocce virorum
Conſeſſu maius: nil quod quis dignius eſſe
Imperio dicat, patriæue optatius vrbi.

Tum ſua iuſtitiæ rigidas Clementia leges
Temperat; ac animis innata Modeſtia ſeruit.
Non faſtus, non hos funeſta Superbia turpi
Obijcit Humanos probro. cumq; omnibus ante
Muneribus cellant: ſic illis vita modusq;
Ducitur; in nullo tamen vt ſuperare videri
Aut viciſſe velint. Virtus moderatur agendi
Conſilium, & dubios firmat ſapientia greſſus.
Moribus his pacem retinent. Concordia Ciues
Unit, & haud fragili coaleſcunt pectora vinclo.
Sicut in æthereis igitur Sol motibus inter
Sidera cuncta nitet. Sicut pulcherrimus auro
Incluſus Jaſpis. ſicut noua ſponſa marito
Adducenda oculos in ſe conuertere totos
Et retinere poteſt: ſic patrum hic ordo, Senatus
Inclytus, officijs & honeſti muneris vſu,
Sedulitate, manu larga atq; affatibus vltrò
Humanis; rerumq; adeò quæ ritè gerantur,
Cura, atq; illato Pietati lumine totum
Seq; ſuosq; etiam ſpectandos præbet in orbem.
Aut quid quæſo Fidem, ſibi quam Reſpublica pactis
Promiſsisq; adeò retinendam ſacra putarit,

Hic

Hic sileam? si nil aliud iam grande fuisset,
Maximum id esse quidem & populis memorabile (scires
Quin æquat fortuna animos. Dij mœnia seruent;
Hanc quæ virtutum segetemq́ scholamq́ chorumq́
Seruant, ac timidis securant otia Musis.
Cætera pars hominum, quos vel fortaßè minores
Vel plebem vocites, quam nacta est deniq; sortem
Quemq́ locum nullo violatum more tuetur:
Et nihil in sacros inquirit iusta parentes.
Ceu fieri paßim videas: vbi nulla minores
Aut vitæ ratio, aut patrum reuerentia vero
Continet officio. sed sicut inepta volatu
Pica vagatur, & omnibus vndiq; rostra susurris
Inijcit, ac stultè quæ sunt ignota, moratur:
Sic hominum plerique, quibus nihil omnibus insit
Humani; stultè circum sua stulta feruntur,
Et captant ignota: aliquidq́ vt discere poßint,
Semper hiant: semper quærunt, semperq́ deesse
Quod fari poßint, quod poßint scire queruntur.
Instabile & crudele genus; prauiq́ boniq́
Ex æquo Iudex: cui nil satis esse; nec esse
Quicquam dulce potest. Secreta euoluere certat,

Prodere

Prodere commiſſa, & decretis ludere: verbo
Conſenſum præbere; ſed hunc re tollere; fictum
Moliri, & gelidas effundere in omnia ſannas.
Cui, niſi quod placuit, rectum eſt nihil. omnib. anſas
E rebus primas, & lucra ſequentia prendit.
Vtq́ malo deſit cuneo nihil; acta bonorum
Rodit, & occulto violat rectiſsima dente.
Omnibus his cumulum ſceleratis morſibus addit,
Suſpiciones. heu quantum ſtudijq́ nefandi
Actorumq́ malorum, & atrocis in omnia dicti
Eſſe neceſſe ſiet; labem hanc vbi forſan erynnis
Mentibus aſperſit; qua vel ſuſpecta videri
Omnia recta velis: vel nil maioribus actum
Eſſe putes; quod non aliquà conuellere dicto
Aut culpare queas: dum quæque ignota bonisq́
Nunquam agitata, tuo fingis tamen acta cerebro,
Et quæ falſa ſient, conceptu vera figuras.
Hoc animi vitio nunquam paretur honeſtis
Legibus, & nuſquam vera eſt Concordia. ſemper
Inſidet ingenijs quiddam, quod acumine mentem
Diſtrahat, ac meritò quod ſaucia pectora turbet.
Aſt nihil hîc Noriberga luis. tibi militat orbi

Incum-

Incumbens cœlum. tibi Juppiter ipse beati
Imperij custos, fonsq́ ordinis omnis, & omnis
Causa & origo boni; tranquillam moribus Urbem
Reddidit ingenuis: dum plebs, dumq́ ordo minorum
Ciuilesq́ status alij, nil prorsus honestis
Maiorum monitis parendi iura negarint;
Officijsq́ nihil, quæ sunt mandata, recedant.
Utq́ Magistratum colere ac reuererier omni
Plebs studio satagit: sic se complexa benigno
Promouet æqua modo; dum mutua commoda lucro
Inserat, ac promptè communes auxerit artes.
Jnclyta cuiq; adeò cura est, & sancta voluntas
Consuluisse alijs: seu rem, seu fortè requirant
Consilium, aut fidas in honesta negocia dextras.
Hic Ciues animus fraterna in fœdera ducit;
Consensuq́ ligans eadem cum velle videri
Atq; optare queant: tum sanè id quisq; sequatur,
Conatuq́ velit, fidusq́ optauerit: omnes
Quod beet, ac æqua firmet communia lance.
Hac igitur felix Vrbs est Noriberga bonorum
Conditione: suo dum quisq; incumbere certat
Officio, & vitæ metas nil transilit. inde

M

Iura gubernandi patrius tenet ordo; ſed hinc ſe
Cætera parentem plebs & communio reddit.
Vtriſq; inſiſtit Candor; quòd vtroſq; bearit
Seruaritq; fides: quæ ſola his moribus vnit
Pectora; vt è ſolido conſtet Reſpublica nexu,
Et ſibi ſe firmet laudem & virtute ſequatur.
Quin Vrbi ſua ſunt clariſsima lumina: cum ſe
Ipſi etiam Ciues cultas amplectier artes
Mirariq; probant. vel cui res iſta libello
E tenui conſtare poteſt? ſua plurima fidis
Iam Bomgartneris ſuccreuit fama: vetuſta
Quæ quanquam è ſerie perlata eſt vſq;: tamen nunc
Virtutum radijs inclaruit amplior: vna
Cui fruſtrà obijciant inuiſas fata tenebras;
Nec premat immani tentatam Liuor Acantho.
Vſq; adeò hanc etenim doctrina & moribus Vrbem
Conſilijsq; iuuant: vt quantum in mœnia ſurgat
Quamq; diu patrios ſeruauerit inclyta Ciues:
Tantum etiam Bomgartneris fautoribus omne
Extulerit decus, & famam virtute ſequatur.
Hæc eſt officij merces: hæc præmia vera
Laudis; & æternos inter pars firma triumphos.

Aut

Aut quantum sese iam Leffelholttica pandunt
Nomina? Ciuili quæ cum sint cognita lucro
Multiplicant longæ non falsa encomia stirpi;
Et priscæ haud dubios dant surgere gentis honores.
Vt nihil Imhofios, Halleros; nilue Tucheros
Orichiosq; canam: quibus omnibus vna vetusto
Maiorum à ductu, ratio est: vt publica latè
Commoda promoueant: quantumq; attollere sese
Officijsq; fideq; queunt: tantum Vrbis honores
Nitantur solidis inscriptos legibus esse;
Magnaq; non dubijs suboriri commoda neruis.
Vtq; etiam rutulo splendescit Phœbus in axe;
Cum medio cœli peruoluitur orbe: profectò
Sic virtus obscura quidem nequit esse. tenebras
Per medias vadit: totosq; in lumina vultus
Promouet, ac recto quæ sunt æqualia laudat.
Hocné igitur mirum est, sedem sibi Palladis artes
Excultosq; viros & dedita pectora Musis,
Delegisse loco? testantur multa recentis
Historiæ monumenta; quibus Noriberga disertis
Vatibus; & numero præstantum denique quanto
Exornata fuit: dum pace & legibus omnes

Inuitans nusquam sibi parcit sumptibus, vt re
Ingenijs adsit, quæ crescere ad optima cernit.
Aut ego quid memorē quos nunc habet illa beatis
Insignes studijs; Phœboq́ue docente peritos
Artium, & Aonio cultos Helicone Poëtas?
Quid Legum expertos, & claros vbere iuris
Cognitione canam? qui qua vel laude, quibusúe
Vsibus hac ipsa celebres versantur in Vrbe;
Constiterit; si cui Noribergæ prompta iuuandi
Est comperta manus: quæ prouidet omnibus omnes
Dum fouet, ac sacris imbutos artibus ornat.
Hinc igitur multi egregij, multiq́ue petuntur
Ornati magnis dicendi viribus: vt qui
Nunc alijs prodesse velint: nunc Vrbis honorem
Defensare quidem orando, & ius dicere poßint,
Consulti: quo se numero Respublica latè
In veros aliorum vsus ac commoda fundit.
Sanè equidem eximios Hòloandri Musa labores
Et merita, haud reticenda putes. Fuit ille vetusti
Et veri Iuris vindexq́ue & portus, agendo
Qui nebulas operi magno discußit, eamq́ue
Restituit lucem diuinis Legibus: vt iam

Com-

Communi fructu & multorum laude legantur.
Quid Medicos; hominũ genus, at cœlestib. auctũ
Instructumq́; opibus; rudibus comprendere chartis
Aut numerare velim? Studijs Respublica cunctis
Largiter impendit: quo clari euadere poßint
Qui certare velint, animosq́; laboribus addant,
Et curis: quibus aut morum præclara paretur
Temperies; vel doctrinæ sua constet honestæ
Gloria, perpetuis quæ venerit æmula Musis.
Vnum est in Medicis quod forsitan esse dolendum
Dixeris, è tantis nunc scindi motibus illos
Quos animis fratres, quos iunctos arte deceret
Communes huc ferre manus: vt tollier istud
Infelix posset morborum semen, in omnes
Quod latè populos, quod latè pullulat vrbes.
Multis aucta modis afflictio crescit: & ipsis
Multiplici veniunt numero sua tristia morbis:
Dum non visa prius se forma ingesserit orbi;
Vel nihil hæc etiam quæ sunt consueta moratur
Pharmaca: at inuicta violenta ex arce repugnat,
Multiplicatq́; luem & catapotia languida ridet.
Interea hunc hostem dum fert natura, genusq́;

Ex alio plerunq; aliud ceu parturit: illi
Mutua bella gerunt, odijsq; feruntur, & acri
Decertant morsu, famamq; aspergere sannis
Et fœdare student. Paracelsi cœca probarit
Quis placita? apperiat Doctrinam, & nuda tenebris
Dogmata semotis tradat spectanda. bonas si
Quas fortaßis habet veris res vsibus addat;
Et rerum veris exponat vocibus. aut quid
Commodi erit, si se deforment mutuò? ineptè
Et magnum hic damnant detestanturq; Galenum:
Et reliquas tollunt artes, tum maximè; in vnum
Dum Chaos infundunt quas ipsa potentia classes,
Ipsa Deum virtus & mens æterna diremit.
Et minus ista quidem sunt rectè expensa. quod ipsas
Ad rerum causas, formasq; & originis omnem
Pertinet affluxum: nihil hîc decerno. labascunt
Principia illa quidem, quæ rerum vera putari
Principia esse decet: iam certi haud dixeris esse
Quicquam etiam. minor est hominum solertia, quàm
Naturæ leges æternaq; vincula soluat. (quæ
Hæc sua cum fuerint Paracelso mira; negari
Commoditas tamen ista nequit, quam plurimus igne

Reppertt

Repperit exculto: dum multa examinat: vt quo
Consistant vel iuncta gradu, vel ab ordine litem
Ostendant, quantoq́ vices è limite spectent,
Cognoscat. sanè haud dubium est, quin ista per ignem
Plurima monstrarit ratio, quæ dixeris esse
Vtilia. ast non iccircò quæ recta fuissent
Tradita, conuellat: rerum aut primordia nullo
Confundat fructu. tamen hoc fortasse licebit
Testari, multa superare hæc pharmaca laude,
Et superare vsu: si quis tamen ista sequendo
Cognoscat priùs; & pòst cognita, ritè parando
Misceat, ac gradibus sub conuenientibus arctet.
Interea certis accommodet vsibus: atque huc
Sollicitus spectet: ne spiritualia crassis
Corporibus noceant, si forma excesserit: & non
Se gelidis vitam putet asseruisse venenis.
Nam quod ad ipsa quidē, quæ iam sunt nota venena,
Attinet; vtcunque hæc deduxerit ignis; haberi
Semper acerba velis, semper suspecta: tametsi
Nescio blanditiem quam non ostendere poßint
Ceu flammis deuicta. Lupumne aspexeris; vt se
In molles sinuat, dum colla impacta cathenis

Versat

Verſat, & aucta metu ſibi contrahit ora; volucres
Et pandit gyros, lepidiſq; aſpectibus omnes
Explicat in luſus vaſtiſsima guttura? quid ſi
Hic libertatem reparet tamen, inq; profundas
Delatus ſyluas latè graſſetur: ouesné
Haud etiam attingat? vel, num natura cathenis
Sic domita eſt, vt non poterit rediiſſe videri,
Dummodo & inuitet blandos occaſio rictus
Et procul amotis prædæ cenſoribus inſtet
Senſerit agniculus; qui ſi quem luſerit, inde
Iudicet. haud aliter vis eſt impacta Venenis
Penè à natura: cui ſic ſubſtantia virus
Intulit; vt citiùs naturam euerteris, hanc quàm
Tute facultatem & nocitura venena domando
Exſcindas penitus; remq; in contraria vertas.
Id de illis dico, quæ primo à fonte venena
Pernitioſa ſient. Opium eſt fortaſſe venenum
Longè aliter quàm Mercurius: qui, qualiter ipſum
Cumq; pares, ſemper naturæ eſt hoſtis. ab illo
Toxicon abſtuleris; iam vix ſubſtantia; vix res
Illius vlla manet. toti inſunt dira venena
Compoſito: ſed ſic, vt quantum fortè ſuperſit

Ex

Ex illo quicquam, tantùm insidiatur: eoq́;
Quo restat varios post multi ponderis ignes;
Præcipuè nocet. at blandè tractabilis ipso
Nil actu lædit? Lupus est. expectat: in imum
Demissus ventrem, nequeat cum vincier; inde
Experiere, an non spacijs adiutus atroci
Sæuiat, ac tacito celeret tibi funera morsu
Sed nihil ista sequor. res est Medicina, Deorum
Arbitrio humanas inter sanctissima gentes:
Quam quisquis violat; quisquis corrumpit, in ipsos
Delinquit superos, Solemq́; ex æthere tollit.
Vellem igitur neutros contemnere recta. Galeno
Pleraq; sunt quæ vera probes: Paracelsus & ipse
Forsitan attulerit quiddam; quod commodet. hîc tu
Disquiras quæ recta putes; quæ congrua vitæ
Humanæ fuerint; quæ morbos aurea pellant,
Sed sic, maiores ne viscera in ipsa reducant:
Et quo firmarent vitæ primordia sternant.
Nunc verò multis studium est contendere. pauci
Submittunt animos Censuræ legibus. inde
Corporibus languor: regnis iniuria; vitæ
Pernities; rebus fraus; & suus extat in artem

Contemptus. pereunt animorum fœdera; mentes
Disiunctæ soluunt, quas vel Natura vel vsus
Arctaret neruos & mutua commoda ferret.
Nulli quod placidum est, gratum est. iniuria verbis
Plus quàm rebus inest. tum multa calumnia multas
Aggerat in flammas. Dij dent, vt pellere morbos
Ritè queant Medici, rectumq́ ex arte sequantur.
Nec tamen his tantùm sacras profitentibus artes
Inclyta consuluit Respublica. maximus illis
Hîc etiam vsus, & haud certè spernanda laborum
Est merces: quæ forte manu accedente per omnes
Tenduntur numeros, formamq́ operãdo capessunt:
Et veniunt facili grata in certamina dextra.
Ergo quis Artifices, operumq́ ingentia laudet
Incrementa satis? constant iam certa metallis
Pondera; quæ formis cedunt, quascunq́ vocentur
In partes; capiuntq́ agili noua nomina ferro
Malleolisq́ agitata suis: vbi lamina pulsu
Tenditur, ac calido pariter mollescit ab igne.
Quanta hîc ô superi Maiestas? quanta laborum
Eximijq́ operis ratio est: vbi plurimus æri
Argentoq́ vsus: rutulumq́ inuectus in aurum

Crescit honos; niueoq; venit sua gloria Stanno?
Aut Horologijs, hîc quæ miranda parantur
Organa; quis iustam cumulato carmine laudem
Addiderit? credo his fieri nil pulcrius: aut quod
Maiori quisquam dignari nomine poßit.
Tantum artis, tantum est industriæ & ordinis acres
Cum digesta rotas & pondera machina voluit.
Quid Pateras; gratosq; cyphos, aurataúe dicam
Pocula? quæ torno veluti perfecta secundo
Artificum studio veniunt persæpè sub vsus
Humanos, sacrosq; ferunt latè Vrbis honores.
Quin doctæ Noriberga operum studiosa Mineruæ
Nec lycijs, nec acu celebres augere moratur
Diuitias. lanæ pretium linoq; paratur
Et vario sese dilatant stamina fructu.
Sed nihil ista putes; si quæ maiora tueri
Et cantare libet. Pictura est deniq; veram
Quæ poterit laudem, & verum decus arte mereri.
Omnibus vna quidem, grauiter quam versib. ornēt
Diuini vates, nomenq; coloribus & rem
Concilient: humili ne quid fortasse putetur
Digna loco; magnos inter dum culta Monarchas

Versari, & rebus lucem dare sedula poßit.
Aut quid picturam nisi viuam tute Poësin
Dixeris esse? vbi quæ comprendere facta notando
Scribendoq́ queas, diuina pictor ab arte
Digerit in numeros, formamq́ sequentibus infert,
Atq́ oculis spectanda locat: quo maius honesto
Vix fieri ingenio, aut traduci in lumina poßit.
Sanè ego Dureri quoties vel specto Melancho-
liam; vel quod quis Dureri haud esse negarit,
Contemplor: non me priscæ leuis aurula famæ:
Sed magni motus animorum, & pectoris ingens
Abstulerit calor; vt mirari ea corpora, latè
Et celebrare velim. nusquam satiantur ocelli
Intuitu: nusquam cessat fugientia sensus
Prendere, & exiles in apertum euoluere ductus.
Vsq; adeò harmonicis proportio debita membris
Eminet, ac gratos spectanti commodat artus.
Hunc igitur Noriberga virum dum fouit, honori
Consuluit; totum qui nunc amplißimus orbem
Occupat, ac patriam decus hoc reuocarit in vrbem.
Quin neq; sola quidem pingendi industria clarum
Reddidit Albertum: Theôremata certa libellis

Intulit

Intulit; ac quo se proferrent grammata ductu,
Quoq; modo; qua mensura, quoue ordine: tum qua
Lege Geometricis constarent corpora formis
Edocuit; monstratq; adeò quibus artubus, & cui
Conueniant manifesta loco: qua valle locanda
Sint quædam, vt oculis veluti subducta recedant.
Quæ curuo, quæue obliquo, quæ deniq; recto
Transuersoue situ tendantur. vbi integer auras
Musculus oppleuit: quibus ille deinde lacunis
Tanquã absorptus, & inductis languescat ab vmbris,
Et nusquam carnes, sed membra exanguia pandat.
Hæc sunt ingenio & dextra perfecta sagacis
Dureri: quo se Respublica iactet alumno
Et Ciue: egregio docuit qui primus ab vsu
Pingere, & antiquos reuocare in membra colores.
Post hunc multi etiam picturæ incumbere; prorsus
Eximij artifices: quibus haud aduersa feruntur
Numina, nec vilis redit in compendia quœstus.
Ipse equidem multis oculos patefecit; vt artem
Aspicerent: artisq; decus, iutissima scirent
Præmia, & aönijs partem esse hæc lumina Musis.
Extemploq; manum tabulis immittere; primum

In Latio quidam; mox Belgæ: deinde per Vrbes
Has etiam latè pingendi industria creuit;
Atq; arti sese auxit honos. Durerus & acrem
Permouit Lucam; quem tu Diuine Melanthon
Ante quidem multis pictorem ferre solebas,
Et summum celebrare virum: cui, quicquid ab vsu,
Quicquid ab Jngenio & præclare legibus artis
Accessisse queat; felici sorte putares
Donatum, & numeris venisse ad pegmata iustis.
Hic cum Leucorea viuebat Ciuis in vrbe,
Funestum vidit bellorm fulmen: acerbo
Quo sanè afflata est magno Germania luctu;
Et gerit Hesperijs obnoxia tergora virgis.
Valde autem Cæsar Lucam dilexit: eoq;
Victoris flectente animos Captiuus haberi
Paulò etiam melius iam Princeps cepit. honestũ est
Iræ etiam moderari illum, cui vincere cœlum
Et fortuna dabat. Sed & hæc Fiducia Lucæ
Profuit, ac grato cumulabat nomen honore.
Illius ergo manus nota est, dum sedulus artem
Pingendo excoluit: varios dum ritè colores
Temperat, ac formis vitales inserit artus.

Huic Gnatus parili vestigia sublegit ausu,
Ingenio solers, & honesta prouidus arte:
Cuiq; etiam felix inuentio, multa figurat
Multa nouis addit referenda in lucra tabellis.
Vidimus ipsi etiam fontis quo Nympha sacrati
Pegmate dormiret: Perdix vbi stridula pennas
Non iam mentitas; sed veras penè videndo
Ostentat; magni tum Lucæ opus: æmula quanquam
Multa manus ductos imitetur sæpè colores,
Et quæ aliena sient, fecisse domestica tentet.
Aut quid Virgilium memorē, Respublica quo nunc
Vtitur exculto pictore? ille omnibus instat
Articulis, summæ ne desit languidus arti
Quam didicit. sed enim cum pingat multa venustè
Corpora; tum graphicè quæ sunt perfecta metallis
Imprimit, ac varijs ornat coeuntia limbis.
Sed quid ego hæc? superent Galli licet atq; salaces
Belgarum populi: cunctos tamen vnica vincit
Italia, antiquo picturæ nobilis vsu:
Ingenijs felix, infelix moribus; arte
Artificumq; manu, ac monumentis clara vetustis.
Cui fortaßè recens cumulabat grata Michaël

Nomina

Nomina, & in nostrum se promouet Angelus orbē:
Quod referant alij. Noriberga est vnica cunctis
Æqua bonis: quæq; hospitij nil iura negarit
His; qui Ciuili pro Libertate bonoq;
Communi doctasúe manus, firmosúe lacertos
Exerere, ac operum veris splendoribus Vrbem
Exornare student. alijs placuisse videri
Sæpè aliud poßit. quæ publica commoda dicas,
Nusquam maiori curantur laude. salutem
Vrbibus esse putes, si sint sine fraudibus Vrbes:
Communemq; nihil Craterem cymbia tollant.
Cætera pars, terramúe colunt; segetiq; parandæ
Inuigilant; aut semotis commertia terris
Exercent; mercesq; vehunt; quibus inclyta latè
Regnat, & ingentes statuit Respublica quæstus.
Interea formam si quis consideret Vrbis,
Excelsasq; domos, cultiq; palatia muri,
Æquatusq; ædes radijs saxoq; polito;
Ardua miretur tectorum culmina, pulcras
Magnificasq; operum structuras: qualia paucis
Quis monumenta locis spectare aut fingere poßit.
Mundicies insignis inest: seu fortè plateas,

Seu solers rimere domos. interluit amnis
Pegnitius: varijs geminam qui pontibus Vrbem
Iungit: & hoc faciles nexu dat vtrinque meatus:
Longior vt nusquam impediat commercia rerum
Circuitus: dum vel rarò se accedere possent
Ciues; vel nusquam se adeant, & mutua visent
Limina, fraterno neq; se pro more frequentent.
Vtq; etiam sua sint securis otia, muros
Antiquæ posuit solertia gentis: honestæ
Gentis opus. quod qua soboles ratione tuetur,
Constiterit: si quis vel gesta recentia spectet,
Vel qui maiorum fuerit successus, honoret.
Mœnia sic forti sunt vincta rigentia saxo;
Vt nihil hostiles (ni sit manifesta Deorum
Ira, & fatales inducant sidera casus)
Permetuant quoscunq; ausus. Respublica facto
Ac monitis; quod consilijs sapientibus, & re
Auerti poterit; ne quid fortaßè malorum
Aut grauis euentus vsquam se infundere poßit;
Auertit certè. at pietas dat maxima cunctis
Ornamenta: vni populus cui seruit; & huic se
Disciplina æquis comitem rationibus addit,

O

Hæ muros causæ tutosq́ ac fortia reddunt
Mœnia. qua Diuûm præit aurea cura, sequetur
Prosperitas. Superis rem fortunantibus omnem
In portu classem, subductaq́ transtra putabis.
At circum muros fossisq́ ingentibus errant
Viuaces Cerui: quos cum Respublica magnis
Inclyta delitijs, ut sint spectacula, nutrit:
Nec telis violari ullis, neq́ vulnere sterni
Permittit. Fluuio qui perluit oppida, diues
Vtilitas petitur. Nec tantùm fluctibus actas
Demirere molas, quæ pars est magna; quibusq́
Commoda certa graui Noriberga amplißima lucro
Stipat, & haud tenues infert in scrinia census.
Verùm multò etiam magis, haud sentire loquentes,
Et surdas plerunq́ aures in dicta iocosúe
Vertere, & obstruso mandata capescere sensu
Omnes: malleolo qui massas fortè sequenti
Subijciunt; interq́ incudum verbera ferrum
Expoliunt; ærisúe globos sub forcipe versant.
Nutibus insistunt operæ. his labor omnis, & omnis
Mandati ratio penè est æquata. sequuntur
Aut oculos digitosúe tuos, aut dicta figurant

E labijs motuq́ oris: quo lumina cautè
Inferre, & tacitam ſatagunt apprendere mentem.
Tum ſegetes circum creſcunt; primaq́ ſiligo
Exiſtit bonitate: cui, quod Semen arenis
Creditur, è tenui ſed puro turgida culmo
Copia ſuccedit, lætasq́ exæquat ariſtas.
At dulci minor hîc Baccho eſt prouentus. habendo
Hunc reliquis ſtipat Franconia partibus. Hortos
Interea Noriberga colit: quos omnibus auctos
Delitijs habet: arboreos ſeu vellere fructus,
Seu libet herbarum floresq́ comasq́ genusq́
Carpere; & aëreos ſub naribus abdere odores.
Hæc Vrbi multò pars eſt gratiſsima: ceu qua
Æſtiuis etiam plerunq́ caloribus vmbras
Nobilitas petit, ac viridi ſub fronde moratur
Inſiſtens: operasq́ iuuat, curasq́ reſoluit,
Et renouat blando ſibi gaudia plurima luſu.

C. ERASMI MICHAELII LAETI,

NORIBERGICORUM

LIBER QVARTVS.

Ltima res & prima; sacris dicẽda Poëtis
Fœminei restant cœtus: pulcerrima Musis
Materies; si quem vel Phœbus Apollo, vel alti
Ingenij vigor hæc tanta in certamina firmet:
Vt nihil ob prauas minuat præconia rectis.
Nos equidem tenui sequimur cum maxima versu,
Deficimus. mores certè castosq́ue pudicosq́ue,
Et quæ sit veteri percult a modestia Franco,
Laudamus. Sancti sunt hæc præconia mundi:
Digna Dijs, quos maiorum reuerentia sacros
Indigetesq́ue suis sibi legibus esse iubebat:
Dum mores pietate regunt, & moribus Vrbes.
Eia age quis tantos Heroas, & acta vetustæ

Gentis

Gentis honesta canet? grauitasq́; fidesq́; per istos
Seruata est populos: quantumq́; antiqua tueris,
Simplicibus tantùm constabant moribus. vsum
Non ex delitijs, sed ex virtute petebant
Signabantq́; simul. quod erat satis, esse sinebant
Naturæ satis. hæc rebus moderatio lucem
Attulit, ac gratos æuo dedit iræ labores.
Cætera ceu pestem, miseræq́; superflua vitæ:
Atq; animis aduersa pijs, inimica decoris
Moribus, ac nulli conformia prorsus honesto;
Sunt auersati. Virtus moderatur agendi
Arbitrium. Fastus vitæq́; superbia longè
Pulsa abeunt. Rectos statuebant secula mores
Ista priora: nihilq́; animis dissentit honestis.
Heu priscam sanctamq́; fidem. iam militat orbi
Stulticia; et varios infert contentio luctus.
Scilicet ira Deum, & superi inclementia cœli
Inferniq́; minæ, & furiarum flagra luesq́;
Tartareæ; & multùm vitijs onerata malignis
In nostros effusa dies Sentina, procaci
Imperio regnat: paßimq; in vincula gentes
Mittit, & iniectis animo dominatur habenis,

Aut quæ prima quæri; damnareúe turpia poßis?
Quæúe insectari? culpare? exorbitat orbis
Totus; & in nullo sua sunt vestigia gressu.
Aut quid? an Ebrietas? sedenim nihil ista putabis
Esse mouenda. hulcus ne tangas Musa fluente
Iam fœdum sanie. cedas magnatibus; vt qui
Quod viuant, potent: quod potent, viuere ducant.
Quamuis haud solis res ista potentibus; vna
Vna nocet cunctis hominum; qui pocla cyphosq́,
Pernitiem vitæ & carchesia blanda sequuntur.
Sobria iam paucis cum Mens, tum corpora paucis
Sobria perdurant: cunctis erratur; agitq́
Huc plerunq; animos scelerata licentia, gratum
Vt nihil esse putent: nisi quod blandißima Bacchi
Munera commendent, Bromijq́ frequentia laudet.
Ergo dexteritas & agendi sedula multis
Cura deest. Fiunt haud recto plurima ductu,
Et transuersa ruunt. Solis ea crimina Persis
Iam nihil obijcias. etiam qui cætera rident,
Hîc se ridendos; hîc se præbere vicißim
Immundosúe sues, ingrataúe corpora cernis:
In quibus humani remanet nihil. Ora molestos

Eructant halitus: subsidunt lumina: latè
Inuadit scabies: manibus tremor instat: inanem
Arentemq́; cutem mananti pustula tabo
Occupat, ac gelidos subdit se pallor in artus.
Quidúe loquelæ etiam formam depinxero? Coruos
Esse putes, homines quos forsitan ante putabas.
Sic crocitando aliquid strident: sic verba sonosq́;
Exagitant: fœdos stillanti è gutture rictus
Detorquent: animis spoliati dispare iungunt
Expediunda gradu; nec se comprendere possunt.
His igitur studijs subuertitur omnis honesti
Relligio. Disciplinam rapiuntq́; feruntq́;
Stulticiæ. nihil ingenui manet amplius: æuo
Iam sua pernities cumulat sub funera luctus.
Hac plerunq; calens sese mercede Lyæus
Venditat, ac iusta compensat turpia lance.
Quos ergo Ebrietas, illa vnica Lerna malorum,
Serpentes vitæ aut monstrosi iurgia mundi
Intulerit; si quis taceat, res ipsa loquetur;
Et medio statuet cunctis spectanda theatro:
Quò referant oculos; si qui vel discere, largè
Vel plorare velint. tamen hæc quoq; parua putabis

Si reliquis collata legas. Quid vestibus inde
A priscis hominum seclis accesserit? vt se
Fontibus extrudunt fluuij; lateq́ meando
Incrementa petunt, cumulantq́ in littora lymphas:
Sic vitijs subnata, alijs noua crimina valdè
Crescunt, atq́ vsu capiunt sua robora; vires
Multiplicant; partoq́ nihil de iure remittunt.
Et tamen haud alio prostant magis ordine; quàm quo
Vestimenta loces. Dij quid vel turpis in illis
Flagitij est: vel quàm non grata licentia? formas
Extrudunt formæ; variantq́ sequentia primas,
Maiorumq́ habitus sordere nepotibus audis.
Hæc est stulticiæ effigies, quæ gentibus hisce
Atq́ istis propria est, totum sic sparsa per orbem
Vt suspecta bonis sit tanta licentia: ne vel
Hæc inconstantis ratio sit pectoris index:
Vel non se Plutus cumulata verset in arca.
Plerunque accidere; vt minus his sit in ære, quibus
In vestimentis insumitur. anné subinde (plus
Hic exhauriri vel rura ingentia cernis:
Vel tolli, quicquid conflari in pignora posit
Elatis? cum quod grandi fuit ære coëmptum,
Abijcias:

Abijcias: variesq́; nouo quod protinus vsu
Damnes; ac alio temerè mutabis, eoq́;
Non etiam multa fortaßis luce fruaris?
Hic color; hîc precium, hîc formarum plurima tete
Cura premit. nusquam præsentibus omnia rerum
Deferimus momenta: alijs aliud placet, vnde nouan-
Arbitrium & patrios culpandi crescit amictus. (di
Nunc tibi Parthenopes Latijq́; haud improba regni
Consuetudo placet: num tete Hispania, nunc te
Celtarum mores; nunc te Germania cultu
Delectat. Quin Albionas delatus in vrbes
Inuenies fortaßè aliquid quod vestibus addas,
Corrumpasúe tuis. Posuit iam Dania priscos
Maiorum ritus; posuitq́; Polonia, vel iam
Nutat: & Vngaricis sua sunt contagia regnis.
Hæc est Europæ non tantùm summa; sed ipso
E facto, eq́; etiam populorum est more procaci
Inuidiosa lues: Herebo quam fata marito
Extulit in lucem furiarum maxima; cum iam
Languida nequicquam meliora inducere mundo
Tentaret Virtus, morumq́; euersa periret
Simplicitas: animisq́; nihil nisi triste liberet.

Auctior ex illo ſuccreuit tempore noſtrum
Quæ peſtis grauibus corrupit legibus orbem.
Et toto nihil eſt iam ſani in corpore. iam ſe
Mutua vulneribus perimunt noua vulnera. longis
Succedunt breuia; anguſtis latiſsima; ſtrictis
Laxa; Colore etiam multum diuerſa; reuinctis
Fuſa; togas tunicæ; tunicas toga pellit: habentq́
Integra quà ſciſsis, quà integris ſciſſa minentur.
Quid limbos, quid Mæandros? variatio latè
Ambit, & in medias infert ſe fimbria veſtes.
Deniq; quis Conchylio adaucta metalla, quis auro
Intextam lanam, varietaúe ſtamina narret? (bis
Nec modus in numero eſt, & ineſt tamē æqua ſuper-
Pœna malis. quid enim? vario ſudore parari,
Iſta vides; longisq́; adeò corradier oris
Quæ procul in noſtrum mittant noua toxica mundū.
At quibus interea precio eſt? an fortè ſuperbis
Regibus? an ſolis hæc ornamenta Tyrannis
Eſſe dicata putes? olim Romana iuuentus
Purpureis nihil vſa togis conceſsit ab iſto
Principibus cultu. num veſtibus inclyta noſtris
Materies ſolis aptata potentibus huc ſe

Intulit; vt sacros decoret confecta Monarchas?
Et nil mancipijs, nil vili maxima seruo
Ornamenta sient, fœdisúe oppercula Scortis?
Scilicet hæc merces Regum est ignauiæ, & amplum
Stulticiæ præcium, cum quod Magnatibus esse
Donatum Superi, & concessum Numina vellent:
Transferri in lixas, furesq́; ac Scorta videbunt
Nunc etiam: pensiq́; nihil ceu ducier, hos quo
Quisq; greges inter dominos spectarit amictu.
Hinc sua mancipio est ita parta licentia, diti
Augustos habitu & pretiosa veste Monarchas
Vt superet; Lycijsq́; auroq́; intexta ferendo
Ostentet, claraq́; nates bombyce moretur.
Huc sua detulerint depexis mollia Seres
Fila comis. hæc est operis reuerentia, cuius
Principio sacer vsus erat: cum multa Deorum
Pompasas meritò caperent altaria vestes:
Blandaq́; diuinos incingeret infula Mystas.
Prima Sacerdotum fuerat vel cura vel vsus:
Inde est in Reges delata hæc forma; diuq́;
In precio tutela fuit. Possessio Magnos
Hæc vetus ornabat; quos tum ceu magna solebat

Numina mirari formamq́; stupescere vulgus.
Hinc vbi per Satrapas inducta licentia quiduis
Audendi, & latè facta est scissura; ruebat
Simplicitas; cessitq́; loco reuerentia: ne quis
Quæ Regum fortasse sient, iam regibus esse
Iusta velit. Scelerum quapropter sæpè ministros
Et turpes vitæ laruas, ventriq́; dicata
Pondera terrarum, nebulones, alcinoosq́;
Et quib. haud pensi quicquam est; quo iure modoúe
Sortiri ductus, aut sortes ducere possint:
Splendidiùs vestiri etiam fortasse videres; (nos.
Quàm claros, parent quibus inclyta regna, Tyran-
Hæc multos agitat cum fortè querela; necesse est
Culpari luxum: fines reuocarier, intra
Quos pudor, & rerum constare licentia possit.
Quæ disciplinæ si non pars efferat omnes
Huc numeros aliquando, nihil censebitur vltra,
Quod quis Virtutem, quod quis celebrarit honestū.
Vsq; adeò vitæ mores; & moribus anni
Præscribent; semperq́; aderint quæ turpia damnes.
Ast plorare quidem; sed non ea vulnera multi
Reddere sana queant, hæc Regum cura fuisset

Iniycio.

Inijcio. sedenim patefacta est ianua stultæ
Ætati; paßimq́; ruit, cum informia paßim
Sectando, nusquam virtutibus æqua vagetur;
Et quodcunq; lubet, sibi posse licere putarit.
Nec tamen istud eò quisquam fortasse referri
Senserit: vt si quid poterit decuisse Statusúe
Fortunasúe virùm, culpandum dixerim. in illud
Collimet potiùs dicti censura; probari
Æqua æquis: minus at quæ conuenientia ducas,
Hæc reprendi etiam, Musisq́; aduersa notari.
Vt diuersa quidem Statuum sunt iura: nec vno
Omnibus est sors aucta gradu: sic dispare fas sit
Cultu vti: cum stulticia est se attollere supra
Fortunæ vires: habituq́; ostendere magni
Nescio quid; cùm sis rebusúe aut ordine longè
Inferior. Quanta est Regum moderatio? Quintum
Carolum an ignoras? quo nullus Cæsare maior
Penè etiam vixit; quantum tria secula magnos
Complecti, aut numeris includere maxima poßint.
Hoc quid simplius tamen omni corporis vsu
Et cultus ratione fuit? non ampla cathenis
Congeries: non gemmarum ostentatio, rerum

Explicet anfractus; lucemúe induxerit orbi.
Ast solers animi prudentia; nobilis altæ
Virtutis splendor: cunctis benè velle laborq́;
Propositumq́;: atq; hæc quæ sunt manifesta suisq́;
Digna malis, nullo defendere crimina motu:
Priuatoq́; nihil Leges describere fructu:
Hæc sunt quæ nomen pariant illustre; tuisq́;
Addiderint gradibus cultum: licet omnibus auro
Non niteas tunicis; rigeat nec Chlæna metallis.
Simplicitas sit grata viris primoribus: & sit
Grata alijs etiam. tamen haud sis sordidus. & cum
Officio præstas, quo prestes nomine; veste
Nil deturpari commissa hæc munera velles.
Quod si qua fieret ratione; haud esse profectò
Te magnis dignum, te dignum hac sorte putarem.
Id specto, vt vestis sit congrua, sitq́; modestis
Concinnata modis: vt quæ deceatq́; feratq́;
Ex sese laudem iustosq́; ostendat amictus:
Et nihil impensis fortunæ culmina vincat.
Interea quantum superest vel laudis auitæ,
Vel priscæ virtutis (erit censura bonorum:)
Id studijs Noriberga colit; vel ritè colentes

Ornat,

Ornat, & haud vili pensat pia facta bilance.
Maxima Matronis sed inest sua gloria: quæ cum
Ingenua mores habitusq; è lege gubernent;
Simplicibus gratam reddunt iam vestibus Vrbem;
Hoc laudatæ etiam: charis quòd sponte maritis
Cum parere velint; tum nusquam iussa retractant:
Sed bonitate viros; cœlum pietate, bonorum
Applausus hominum vera ê virtute merentur.
Heu paucas animi studijs ac moribus æui
Iudicioq; pares. ratio est diuersa per omnes
Penè etiam populos cœcumq; ita sparsa per orbem:
Vt iam multa quidem officij metasq; locumq;
Fœmina transiliat: nusquamq; quiescere certet;
Dum miseros subigat strepituue manuue maritos,
Aut placidos turbet; pacemq; in iurgia mittat.
Nec tamen iccirco rectasq; bonasq; decebit
Culpari. Virtus quocunq; ex ordine sese
Proferat, ac grato spectandam commodet vsu:
Laudetur sane, & rerum in fastigia scandat.
Tum sit quisq; sua contentus sorte: nihilq;
Stulticiæ precium supero incusabit olympo.
Coniuge nil placida melius; nil maius honesta

Et

Et Sapiente: Deo quæ vel curante, vel ipsam
Adducente venit. cœleste est munus, eiq́ue
Desuper aßistens Benedictio militat: ut quæ
Sola viro curas minuat, domuiq́ue salutem
Dispenset, multisq́ue animos in fœdera vertat.
Illa equidem fato faber est, sobolemq́ue parenti
Sufficit, ac nomen parat immortale Marito.
Id fieri persæpè, viros in verba proteruos
Apparere: sed hanc rugatæ frontis & iræ
Ceu tempestatem coniunx blandißima tollet
Compescens, motusq́ue animorum & dicta serenans.
Sed quid ego hæc? genio Noriberga est usa secundo
Feliciq́ue: quòd uxores gratasq́ue pudicasq́ue
Et nil sectantes luxum sit adepta; quibus iam
Est partus Virtutis honos; lateq́ue beatum
Splendet & haud dubio cumulatur nomen honore.
Quid memorem quali sobolem ratione parentes
Instituunt? Latis quo publica legibus arcent
Crimina, quæ turpi nonnunquam more iuuentam
Frangere, & in lapsus animos inducere possent?
Scilicet hæc vera est pietas. Miserisq́ue inopiq́ue
Mox etiam turbæ consultum est ampliter. Vrbem

Hæc

Hæc equidem Virtus latè inter sidera tollit.
Vnum est, quo sibi se Respublica clauserit: vnum
Quod vel mirari; vel cunctos dicere iusq;
Et fas esse putes. Armamentaria quis non
Miretur? quis non hæc instructissima laudet:
Æternisq; adeò non versibus inferat Vrbem?
Cætera prætereeam. gemino Respublica fulcro
Nititur, & duplices tutelæ crescit ob vsus.
Dextera Virtuti pars est. habet altera iustæ
Militiæ formam sacriq; iuuamina belli.
Quæ facias, virtus monstrauerit inclyta: verùm
Euentu vt læto facias decreta, requiri
Arma putes: quæ virtuti sua robora, vires
Conatusq; adeò, & rerum fulcimina firment.
Qui virtute quidem bellum fortasse relicta
Mouerit: Icariis ille obuia sidera pennis
Captat, & infirmo sectatur grandia passu.
Qui nudas in bella manus, & corpora nuda
Obiiciat; quanquam conetur magna, labascit
Is tamen, & nullo tentauerit ardua fructu.
Siue igitur bellum suadendo inducere certes,
Siue vrgenda manu, quæ sunt persuasa putabis:

Arma paranda ſcias. quo venerit obuius hoſti
Præſidio inſtructus, qui Libertatis & Vrbis
Aut decus, aut muros, aut otia grata tueri
Et proferre velit. Tibi largior, eſſe Deorum
Tutelam. ſedenim cauſis pia fata ſecundis
Hoc addunt; vanam iuſtis ſine viribus iram
Eſſe: nec vt temerè cœpiſti, ita fortiter omnes
Expleris belli numeros; niſi bellica fortem
Quacunq; accedas tete armatura ſequatur.
Hanc ergo à primis Noriberga ampliſsima rerum
Jnijcijs curam, tum parto adiecit honori;
Vt nihil hîc deſit, quo vim reppellere poßis;
Quacunq; inſurgat patriámue exiſtat in Vrbem.
Ergo quis immanem Colubrum; rigidosq́; ferosq́;
Serpentes: vel quis Phalariſcos tela vomentes
Jgnea, Bombardas; Scolopendros; Oxia, Varos
Commemoret? plenis locus auctior iſte Chimæris
Luxuriat; nullisq́; vacat, quia ſemper abundat.
Quin nihil aſpectu iucundius; altius vſu,
Nec precio maius Reſpublica tanta ſuperbas
Inter opes numerat. Theſaurum bellica præſtat
Machina; non gemmis, non Crœſi Principis vna
Diuitijs,

Diuitijs, rutulo non postponenda metallo.
Hostibus iste metum incutiet: sed Ciuibus idem
Securos reddet vitæ in compendia muros.
Hæc sunt bellorum tanquam instrumenta: sed illis
Quæ vtuntur, longè fortissima pectora dicas,
Audacesq́; animos; sed cum ratione: quibus nil
Præsidij è muris; ast ex virtute petendum
Ducitur; & certis inscripta est gloria pugnis.
Non etenim sese includi, non cingier Vrbe
Gens inuicta sinit: sed nullis territa compos
Occupat, ac hosti manifesto ex ense minatur:
Cum progressa manus studioso conserit ausu
Felicesq́; infert aduersa in robora dextras.
Salue magnificis Vrbs culta laboribus, & re
Optata felix: studijs iam diues honestis
Ingenijq́; bono: qua non præstantior vlla
Altera Germanas inter caput extulit Vrbes;
Aut magis è tenui deduxit origine tantos
Fortunæue gradus, firmiue palatia regni.
Scilicet hic veræ cumulus virtutis, & æqui
Officij est, primis non tantùm inducere cœptis
Mansure laudis titulos: verùm ardua factis

Quæ promissa sient æquare ingentibus: vt quod
Proposito cœptum est, dubio non fine sequatur.
Hæc est ætherei Benedictio certa parentis:
Qui quæ magna iubet suboririer acta, fouendo
Promouet: ac humiles inter steriles͡q; myricas;
Interdum Cedros, interdum maxima Quercus
Robora, & ingentes succrescere præcipit Ornos.
Dij tibi dent claros inter Noriberga labores
Æternum spectare decus. tibi dextra secundent
Numina prouentus: quantum͡q; ad maxima semper
Tendis, & inducto statuis tibi commoda lucro:
Tantùm florenti studeas placuisse Mineruæ
Et Vates ornare tuos: qui Palladis artes
Sectati, cultas inducunt versibus Vrbes,
Te͡q; adeò æterna celebratam laude coronant.
Vt͡q; tibi nostras etiam moueatur in Arctos
Gloria; & hoc habeas clarum quoq; nomen in orbe;
Quo virtus, celsæ͡q; adeò Constantia mentis
Florescat meritis populorum vocibus: hanc nos
Intulimus studijs operam: calamum͡q; secuti
Et famam, molli diduximus omnia versu;
Quæ prendi nostris poterant nunc grata Camœnis.

Id

Id ſi quid placeat; ceu poſſe placere, labori
Propoſitoq́ fuit: fructus fortaßis adepta
Muſa eſt noſtra ſuos. Euentum fata gubernent:
Et faueat Læto diues Noriberga Poëtæ.

FINIS.

Emendanda,

** linea 24. quòd. Ibidem, linea 29. pro (mortales) lege, omnes. ** facie ſecunda, linea vltima, pro (Etſi autem) lege, Intereà. ** 3. linea, 16; hos ſentes. ** 4. facie ſecunda, linea 2. qui. Eadem; linea 26; ſenſit. fol. 57. linea 4. pretium. linea, 6; dele (Nouandi.)

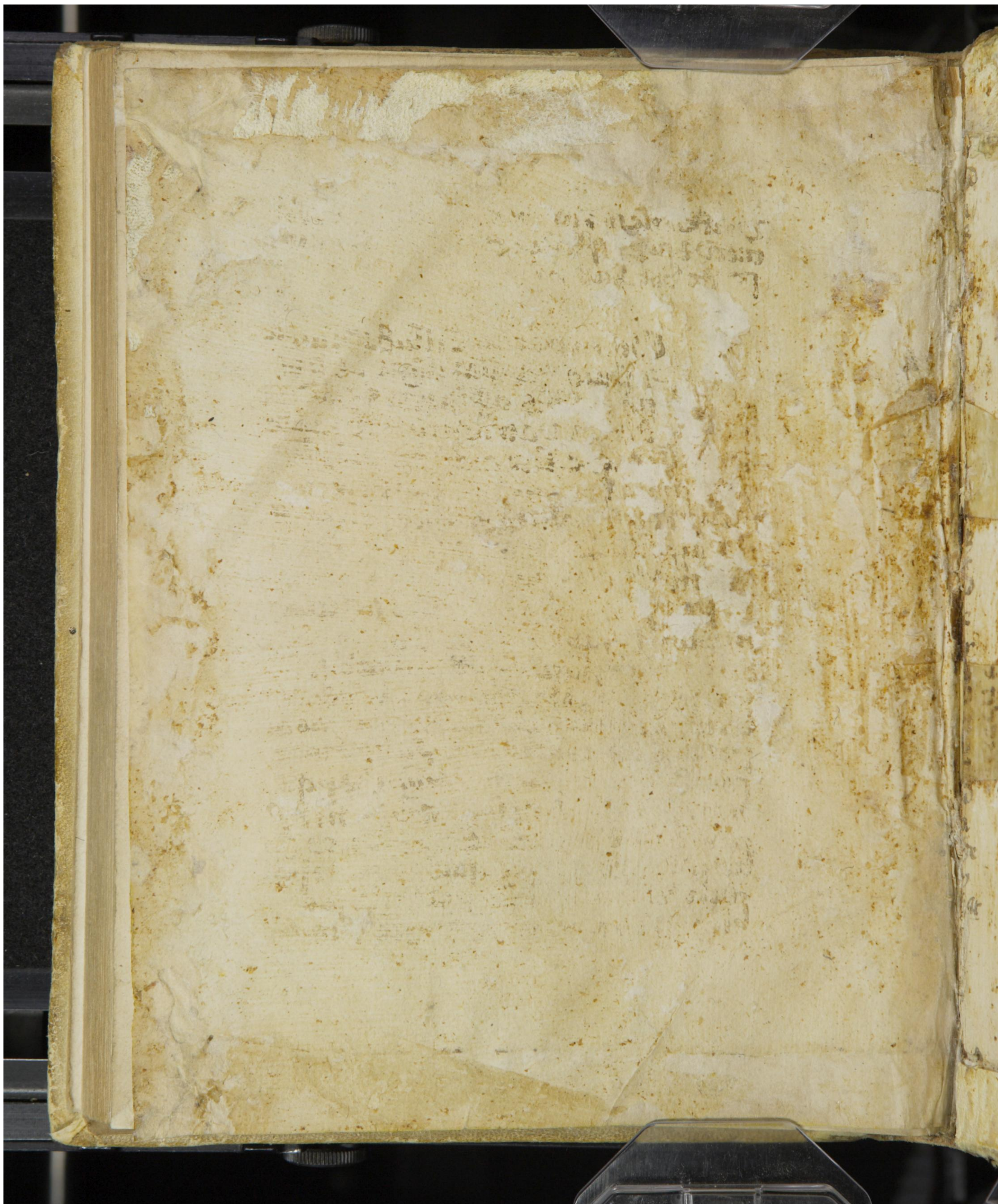
Si quæ alia inter legendum fortè Eruditus lector deprehendat; pro ſuo candore velit emendare &c.

FRANCOFORTI APVD HAEREDES CHRISTIANI EGENOLPHI,

EXPENSIS D. ADAMI LONICERI
M. Iohannis Cnipij Andronici ſecundi,
& Pauli Steinmayers. Anno
reparatæ Salutis
humanæ,

M. D. LXXIIII.

[illegible] ite [illegible] mea [illegible]
[illegible] dabo vobis et super [illegible]
Videntes ergo [illegible] bona [illegible] et eo [illegible]
tatem et super effluente dabit in sinum vestrum
et de dotibus in

De dotibus in genere

Dotes in patria et illud quo iuncte
et [illegible] deo animam iungit ut sic vi
so de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dona patrie sicut [illegible] [illegible]
et intellectu [illegible] [illegible] anima deo [illegible]
[illegible] habitu [illegible] [illegible] [illegible]
dicuntur dotes [illegible] anime [illegible] dotes
[illegible] appellantur dona [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad gloriam [illegible] dona
[illegible] [illegible] abstractu [illegible] [illegible]
in plus [illegible] appellatur dotes [illegible]
dona data [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] De quo [illegible] debeat
Dotes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] anime quibus deo [illegible] principio vite
[illegible] habitu [illegible] [illegible] et [illegible]
introducitur in amplexus [illegible] [illegible]
solubiles et fruitiones. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] corporis quibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] principio vite [illegible]
[illegible] [illegible] abstractu [illegible] [illegible]